

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN BAZI YAZMA
ESERLERİN CİLT TEZYİNATI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Feyzi AYDIN

Danışman

Yrd. Doç. Gül GÜNEY

İZMİR-2015

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Denizli Akşitler Kütüphanesi’nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezyinatı Açısından İncelenmesi** ” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01/07/2015

Feyzi AYDIN

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün 07.07.2015 tarih ve 13..sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 22.maddesine göre Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Feyzi AYDIN'ın “ **Denizli Akşitler Kütüphanesi'nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezini Açısından İncelenmesi** ” konulu tezi incelenmiş ve aday 11.08.2015 tarihinde, saat da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 45⁰ dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **BASARILI** olduğuna oy **BİRLİĞİ**...ile karar verildi.

BAŞKAN

YED. DOÇ. GÜL GÖNEM

ÜYE

PROF. OYA SİPAHIOĞLU

ÜYE

DOÇ. FİLİZ SACMAN

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASTON MERKEZİ

TEZ VERİ FORMU

TEZ No:

Konu Kodu:

Üniv.Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez Yazarının

Soyadı: AYDIN

Adı: Feyzi

Tezin Türkçe Adı: Denizli Akşitler Kütüphanesi'nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezyinatı Açısından İncelenmesi.

Tezin Yabancı Dildeki Adı: Examination of Some Manuscripts in Denizli Akşitler Library in Terms of Their Binding Ornamentations.

Tezin Yapıldığı:

Üniversite: Dokuz Eylül Üniversitesi

Enstitü: G.S.E

Yıl: 2015

Tezin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 170

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 66

Sanatta Yeterlilik:

Tez Danışmanı / Danışmanlarının:

Ünvanı: Yrd. Doç

Adı: Gül

Soyadı: GÜNEY

Türkçe Anahtar Kelimeler:

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Cilt Sanatı
- 2- Denizli Akşitler Kütüphanesi
- 3- Yazma Eser
- 4- Tezhip
- 5- Katolog

- 1- Art of Binding
- 2- Denizli Akşitler Library
- 3- Manuscript
- 4- Illumination
- 5- Catalog

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet:

Hayır:

ÖZET

“Denizli Akşitler Kütüphanesi’nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezyinatı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmamızda, Denizli Akşitler Kütüphanesi’nde bulunan bazı yazma eserlerin cild tezyinatları incelenerek bu eserlerin kataloglanması hedeflenmiştir. Akşitler Kütüphanesi’nin yeni açılması ve söz konusu yazma eserler hakkında daha önce hiçbir çalışma yapılmaması çalışmanın önemini arz etmektedir. Bundan dolayı bu çalışmada, 27 adet cild tezyinatı açısından nitelikli eserler ele alınmıştır.

Denizli Akşitler Kütüphanesi’nde toplamda 352 adet yazma eser bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda bu yazma eserler içersinden 27 adedi seçilmiştir. İncelenen yazma eserler 15.yy ile 18.yy tarihleri arasında yer aldığı gibi genellikle dini konulardan oluşmaktadır. Eserlerde çay rengi ve aharlı kâğıtlar kullanılmış, çoğunlukla talik ve nesih hatla yazılmıştır. Eserlerde is mürekkebi ve lâl mürekkebi tercih edilmiştir. Yazma eserler, sayfa tezyinatı açısından çok özellikli değildir. Ancak tez konusu olarak da ele aldığımız yazma eserlerde cilt tezyinatı açısından özellikli yazmalar tespit edilmiştir. Akşitler Kütüphanesi’nde bulunan yazma eserlerin cildleri deri, kumaş ve ebrû kullanılarak hazırlanmıştır. Çoğunlukla eserlerde kahverengi, vişneçürüğü ve siyah renkli deriler kullanılmıştır. Temel olarak soğuk baskı tekniği ile uygulanan cild tezyinatları şemseli ve şemsesiz olmak üzere farklı çeşitleri alttan ayırma, üstten ayırma, çârköşe, mülevven olmak üzere farklı tekniklerle yapılmıştır.

Tezde, tespit edilen yazma eserlerin künyeleri, açıklamaları, fotoğrafları ve çizimleri ayrıntılı bir şekilde sunulmaktadır.

ABSTRACT

In this study named as "Examination of Some Manuscripts in Denizli Akşitler Library in Terms of Their Binding Ornamentations", it is aimed to categorize scripts in Denizli Akşitler Library by examining their binding ornamentations. This study is crucial, since the library is recently founded and there have not been any other studies about these manuscripts. Thus, in this study 27 qualified scripts are examined in terms of their binding ornamentations.

In Denizli Akşitler Library, in total there are 352 manuscripts. In this study 27 of them are chosen. These manuscripts are from 15th to 18th century and generally about religious topics. In these pieces, tea-color and sizing paper are used, and they are mostly written in talik and nesih lines. Black ink and red (lal) ink are preferred in these pieces. Manuscripts do not have different qualifications in terms of paper ornamentations. However, in these manuscripts we chose as the subject of this study, different qualifications in terms of binding ornamentation are identified. The binding of manuscripts in Akşitler Library are made from leather, fabric and marbling. Black, brown and maroon leathers are widely used in these pieces.

In thesis, identification tags, descriptions, photographs and drawings of these manuscripts are presented in detail.

ÖNSÖZ

Türk kitap sanatları, çok önemli bir geçmişe sahiptir. Cilt sanatı, tezhip, hat ve minyatür sanatlarını tek çatı altında barındıran koruyucu niteliğe sahip bir sanat dalıdır. Kitabın içindeki bilgilere verilen değere saygı açısından, kitap kapları yani ciltler farklı bir özenle yapılmış ve tezyinlenmiştir. Bu sayede geçmiş yüzyıllara ait pek çok kıymetli el yazması eser günümüze kadar gelebilmiştir. Ülkemizde pek çok yazma eser bulunmaktadır. Bu eserlerin bir kısmı yazma eser kütüphanelerinde saklandığı gibi, bir kısmı da çeşitli koleksiyonlarda yer almaktadır. Birçok yazma eser de bugün hala gün ışığına çıkmayı beklemektedir. Bu bağlamda Denizli’de yer alan Akşitler Kütüphanesi’nde bulunan yazma eserler de önemli niteliktedir. Daha önce bu yazma eserlerle ilgili başka bir çalışma yapılmamasından yola çıkılarak, yaklaşık bin yıllık bir geçmişe sahip olan bu yazma eserlerden haberdar olunmuştur. Yazma eserlerin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda bir köprü olarak önemli bir netice elde edileceğini düşünmekteyiz.

Araştırma ve incelemelerimi yaparken bilgi, tecrübe ve sabrını hiçbir zaman esirgemeyen danışmanın Yrd. Doç. Gül GÜNEY’e , G.T.S. Bölüm Başkan’ı Prof. Dr. Nuray AYHAN YILMAZ’a, Tezhip Anasanat Dalı Başkanı Yrd. Doç. Aynur MAKTAL’a, eğitimim boyunca emeği geçen tüm saygıdeğer hocalarıma, araştırmalarım esnasında yardımlarını eksik etmeyen Yatağan Medresesi Teke Müsellim Camii İmamı Nevzat ÇELİKTÜRK’e, göz hastalıkları uzmanı Op. Dr. Şakir AKŞİT’e, Müftü Arif Akşit Eğitim ve Kültür Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mustafa AKŞİT’e, Akşitler Kütüphanesi Misafirhanesi’nin Müdürü Serkan KOCAKAYA’ya, Konya Yazma Eserler Müdürlüğü’nde tasnif ve kataloglama biriminde görevli İlhami SÖNMEZ’e sonsuz şükranlarımı borç bilirim.

Ayrıca eğitim hayatımda ve çalışmalarımnda yardımlarını eksik etmeyen aileme sonsuz teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ'NDE BULUNAN BAZI YAZMA ESERLERİN CİLT TEZYİNATI AÇISINDAN İNCELENMESİ

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
Y.Ö.K DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİM LİSTESİ	xii
ÇİZİM LİSTESİ	xvii
KISALTMALAR	xix
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

TÜRK CİLT SANATI TARİHİ VE DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ

1.1 Türk Cilt Sanatı Tanımı ve Tarihi.....	5
1.2 Türk Cilt Sanatı Ekolleri.....	12
1.3 Cilt Çeşitleri.....	12
1.3.1 Malzemelerine Göre.....	12
1.3.1.1 Mukavva Ciltler.....	12

1.3.1.2 Deri Ciltler.....	13
1.3.1.3 Çârköşe Ciltler.....	18
1.3.1.4 Kumaş Ciltler	19
1.3.1.5 Ebrû Ciltler.....	20
1.3.1.6 Murassâ (Mücevherli) Ciltler.....	21
1.3.1.7 Lake Ciltler.....	22
1.4 Denizli İlinin Kısa Tarihi ve Akşitler Kütüphanesi.....	24

II. BÖLÜM

DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ'NDE SEÇİLEN 27 ADET YAZMA ESERİN TANIMI VE CİLT TEZYİNAT ÖZELLİKLERİ

2.1 Soğuk Şemseli Cilt Tezyinatları

2.1.1 13 Envanter No'lu Yazma Eser.....	31
2.1.2 29 Envanter No'lu Yazma Eser.....	36
2.1.3 167 Envanter No'lu Yazma Eser.....	41
2.1.4 301 Envanter No'lu Yazma Eser.....	46
2.1.5 313 Envanter No'lu Yazma Eser.....	50

2.1.6	11	Envanter No'lu Yazma Eser.....	55
2.1.7	199	Envanter No'lu Yazma Eser.....	61
2.1.8	124	Envanter No'lu Yazma Eser.....	65
2.1.9	310	Envanter No'lu Yazma Eser.....	70
2.1.10	161	Envanter No'lu Yazma Eser.....	75
2.1.11	40	Envanter No'lu Yazma Eser.....	80
2.1.12	333	Envanter No'lu Yazma Eser.....	84
2.1.13	53	Envanter No'lu Yazma Eser.....	89
2.1.14	99	Envanter No'lu Yazma Eser.....	94
2.1.15	174	Envanter No'lu Yazma Eser.....	99

2.2 Mülevven şemseli yazma eserler

2.2.1	311	Envanter No'lu Yazma Eser.....	103
2.2.2	207	Envanter No'lu Yazma Eser.....	108
2.2.3	24	Envanter No'lu Yazma Eser.....	113

2.3 Allttan ve Üstten Ayırma Şemseli ciltler

2.3.1	175	Envanter No'lu Yazma Eser.....	118
2.3.2	17	Envanter No'lu Yazma Eser.....	122

2.4 Çarköşe ciltler

2.4.1 21 Envanter No'lu Yazma Eser.....127

2.4.2 22 Envanter No'lu Yazma Eser.....132

2.4.3 35 Envanter No'lu Yazma Eser.....137

2.4 Şemsesiz Cilt Tezyinatları

2.5.1 171 Envanter No'lu Yazma Eser.....142

2.5.2 279 Envanter No'lu Yazma Eser.....146

2.5.3 188 Envanter No'lu Yazma Eser.....150

2.5.4 292 Envanter No'lu Yazma Eser.....154

III. BÖLÜM

UYGULAMALAR

3.1 ALBÜM MURAKKAA ÖRNEĞİ.....159

3.2 KLASİK CİLT ÖRNEĞİ163

SONUÇ.....168

KAYNAKÇA.....174

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

RESİM LİSTESİ

- Resim 1:** Alttan ayırma şemseli cild kabı. Mihrişah 359. Muradî Divanı, XVI.yy (Özen,1998).....15
- Resim 2:** Üstten Ayırma şemse cild kabı. Ayasofya 3972. Muradî Divanı (Özen,1998).....15
- Resim 3:** Mülemma şemseli cild kabı. Topkapı Sarayı Müzesi, Kur'an-ı Kerim H.1085/m.1674 (Özen,1998).....16
- Resim 4:** Müşebbek şemse cild kabı (Süleymaniye Kütüphanesi, en- Nihaye fi Garaibi'l-Hadis (Özen,1998).....16
- Resim 5:** Mülevven şemse cild kabı. 1493 tarihli bir Kur'an kabının dış yüzü(Türk-İslam Eserleri Müzesi No.402) (Çığ, 1971).....17
- Resim 6:** Zilbahar Cilt kabı. Esad Efendi 2676. Galip Dede Divanı(Özen,1998).....17
- Resim 7:** Zerdüzi cild kabı.. İ.Ü. Ktp. 6570 Kur'an (Özen,1998).....18
- Resim 8:** Çârkuşe kumaş cilt kabı. II. Bayezid devri. Turhan Sultan 211. İbni Sina, Kitabü'n Necat (Özen, 1998)......19
- Resim 9:** Kadife kaplı ön dış kap. (1476-1477) Osmanlı No. A. 2005 (Tanındı,1985).20
- Resim 10:** Ebrû yan kâğıtlı cilt. Fatih 3874. Muradî Divanı (Özen, 1998)......21
- Resim 11:** Murassa cilt kabı. İ.Ü. Ktp. A.Y 6553. Kur'an, Muhammed Şirazî hattı, 1246/1830-1 (Özen, 1998).....22
- Resim 12:** Lâke cilt kabı. 1723 tarihli Ali al-Üsküdarî (Çığ,1971).....23
- Resim 13:** Akşitler Kütüphanesi.....28
- Resim 14:** Akşitler Kütüphanesi Salonu.....28
- Resim 15:** Akşitler Kütüphanesi Müdür Odası.....29

Resim 16: Akşitler Kütüphanesi'ndeki Yazma Eserler.....	29
Resim 17: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	32
Resim 18: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	33
Resim 19: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	34
Resim 20: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	37
Resim 21: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	38
Resim 22: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	39
Resim 23: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	42
Resim 24: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	43
Resim 25: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	44
Resim 26: 301 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	47
Resim 27: 301 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	48
Resim 28 : 313 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	51
Resim 29: 313 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	52
Resim 30: 313 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	53
Resim 31: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	56
Resim 32: 11 Envanter Numaralı YazmaEser.....	57
Resim 33: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	58
Resim 34: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	59
Resim 35: 199 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	62
Resim 36: 199 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	63

Resim 37: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	66
Resim 38: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	67
Resim 39: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	68
Resim 40: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	71
Resim 41: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	72
Resim 42: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	73
Resim 43: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	76
Resim 44: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	77
Resim 45: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	78
Resim 46: 40 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	81
Resim 47: 40 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	82
Resim 48: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	85
Resim 49: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	86
Resim 50: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	87
Resim 51: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	90
Resim 52: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	91
Resim 53: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	92
Resim 54: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	95
Resim 55: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	96
Resim 56: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	97
Resim 57: 174 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	100

Resim 58: 174 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	101
Resim 59: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	104
Resim 60: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	105
Resim 61: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	106
Resim 62: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	109
Resim 63: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	110
Resim 64: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	111
Resim 65: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	114
Resim 66: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	115
Resim 67: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	116
Resim 68: 175 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	119
Resim 69: 175 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	120
Resim 70: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	123
Resim 71: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	124
Resim 72: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	125
Resim 73: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	128
Resim 74: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	129
Resim 75: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	130
Resim 76: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	133
Resim 77: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	134
Resim 78: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	135

Resim 79: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	138
Resim 80: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	139
Resim 81: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	140
Resim 82: 171 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	143
Resim 83: 171 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	144
Resim 84: 279 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	147
Resim 85: 279 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	148
Resim 86: 188 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	151
Resim 87: 188 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	152
Resim 88: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	155
Resim 89: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	156
Resim 90: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser.....	157

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: 13 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	35
Çizim 2: 29 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	40
Çizim 3: 167 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	45
Çizim 4: 301 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	49
Çizim 5: 313 Envanter Nolu Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	54
Çizim 6: 11 Envanter Nolu Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	60
Çizim 7: 199 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	64
Çizim 8: 124 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	69
Çizim 9: 310 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	74
Çizim 10: 161 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	79
Çizim 11: 40 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	83
Çizim 12: 333 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	88
Çizim 13: 53 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	93
Çizim 14: 99 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	98
Çizim 15: 174 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	102
Çizim 16: 311 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	107
Çizim 17: 207 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	112
Çizim 18: 24 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	117
Çizim 19: 175 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	121
Çizim 20: 17 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	126

Çizim 21: 94 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	131
Çizim 22: 309 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	136
Çizim 23: 35 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	141
Çizim 24: 171 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	145
Çizim 25: 279 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	149
Çizim 26: 188 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	153
Çizim 27: 292 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.....	158

KISALTMALAR

Dr.: Doktor

H. : Hicri Yıl

İ.Ü. : İstanbul Üniversitesi

Ktp : Kütüphane

Km : Kilometre

M. : Miladi Yıl

mm : Milimetre

M.S : Milattan Sonra

M.Ö : Milattan Önce

No: Numara

Op.: Operatör

s. : Sayfa

S. : Sayı

Yard. Doç.: Yardımcı Doçent

y.k : Yaprak

yy : Yüzyıl

GİRİŞ

Türk kitap sanatları, çok önemli bir geçmişe sahiptir. Cild sanatı, tezhip, hat ve minyatür sanatlarını tek çatı altında barındıran koruyucu niteliğe sahip bir sanat dalıdır. Kitabın içindeki bilgilere verilen değere saygı açısından, kitap kapları yani ciltler farklı bir özenle yapılmış ve tezyinlenmiştir. Cilt kelimesi Arapça’da deri ve kap anlamına gelmektedir, ”teclid” ve “mücellid” kelimeleri de cilt kelimesinden türetilmiş olup teclid; ciltleme, mücellid; cilt yapan kişi, ciltçi anlamında kullanılmaktadır. (Mutçalı, 1995, s. 123).

Cilt ve ciltçiliğin gelişimi ancak Orta Asya’da kâğıdın icat edilmesiyle birlikte başlamıştır. Çinlilerden kâğıt yapımını öğrenen Türkler cildi bir sanat kolu haline getirmişlerdir. Türkler’de sanat değeri taşıyan ilk cilt örnekleri Orta Asya’da Uygurların dini amaçla yazdıkları kitap kaplarında görülmektedir. İslamiyet öncesine ait bu ilk örneklerde, cildler üzerinde bulunan tezyinat, bıçakla kesilmek suretiyle yapılmış geometrik şekillerden ibaret olup, arkasına yaldızlı deri konulmuş ve damga hakkedilerek oyulmuştur (Çığ, 1971, s.6). Bu tarz IX. yüzyıla kadar sürmüştür. İslamiyet’in kabul edilmesinden sonra büyük bir gelişme yaşamış olan cilt sanatı bunu Türklerin ve İslami anlayışın kitaba ve yazıya büyük saygı göstermesine borçludur (Karınca, 2011, s.898). Yazı ve kitaba duyulan bu hassasiyet sebebiyle eserin korunması amacıyla yapılan cilde ve cild sanatlarına büyük önem verilmiş, yazıya duyulan saygının ifadesi olarak ciltçilik, geleneksel sanatlarımızın bir kolu haline gelmiştir.

Zaman içerisinde matbaanın icat edilmesi ve ekonomik sebeplerden dolayı klasik cilt sanatı eski önemini yitirmiştir. Günümüzde bu sanat dalıyla ilgilenen ustaların giderek azalması işin zahmetli ve masraflı olması da bu sanatın geleceğini riske atmaktadır. Unutulmaya yüz tutmuş günümüzde uygulanması çok zor olan Türk cilt sanatının eski önemini kazanması ve geleceğe aktarılması için bazı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalar gerek var olanların tespiti, gerekse var olanlardan yeni tasarımlar gerçekleştirilerek yapılmalıdır. Ülkemizde pek çok yazma eser bulunmaktadır. Bu eserlerin bir kısmı yazma eser kütüphanelerinde saklanmakta olup , bir kısmı da çeşitli koleksiyonlarda yer almaktadır. Birçok yazma eser de bugün hâlâ

gün ışığına çıkmayı beklemektedir. Bu bağlamda danışmanım Sayın Yrd. Doç. Gül Güney'in yönlendirmesiyle Denizli'nin Serinhisar ilçesine bağlı Yatağan beldesinde bulunan Akşitler Kütüphanesi'ndeki yazma eserlerin varlığından haberdar olunmuştur. Kütüphane ile yapılan görüşmeler sayesinde yazma eserlere ulaşılmıştır. Kütüphanede toplam 352 adet yazma eser bulunmaktadır. Bu yazma eserler incelenmiş olup, içlerinde cild tezyinatı açısından özellikli olan bazı yazmalar tespit edilmiştir. Böylelikle "Denizli Akşitler Kütüphanesi'nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezyinatı Açısından İncelenmesi" adlı tez başlığımız tespit edilmiştir. Tespit edilen yazma eserlerden 27 adet yazma ele alınmıştır. Tespit edilen yazmalar henüz kurulum aşamasında olan Akşitler Kütüphanesi'nin içinde yazmalar için ayrılmış özel alanda korunmaktadır. Kütüphane kurulum aşamasında olduğu için yazmalarla ilgili bir görevliye rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucu yazmaların Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü'ne bağlı olduğu tespit edilmiştir. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürü Bekir ŞAHİN ile yapılan görüşmeler sonucunda eserler ile çalışma yapılması için izinler alınmıştır. Öncesinde Yatağan Medresesi Teke Müsellim Camii İmamı Nevzat ÇELİKTÜRK ile görüşülmüş, ön çalışma için Akşitler Kütüphanesi ve yazma eserler hakkında genel bilgilere ulaşılmıştır. Daha sonra Dr. Şakir AKŞİT'in yardımıyla Müftü Arif Akşit Eğitim ve Kültür Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mustafa AKŞİT ile bağlantı kurulmuş sözlü görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler esnasında kütüphane kurulum aşaması ve eserlerin toplanmasıyla ilgili detaylı bilgiler alınmıştır. Ayrıca Akşitler Kütüphanesi Misafirhanesi'nin Müdürü Serkan KOCAKAYA da araştırmamızda yardımlarını esirgememiştir.

Kütüphane ile kurulan bağlantılar sonucu eserler üzerinde çalışılmaya başlanılmıştır. Kütüphanede toplam 352 adet yazma eser bulunmaktadır. Ancak bu yazmaların pek çoğunun aşırı yıprandığı gözlenmiştir. Ciltleri ayrılmış, sayfalar yırtılmıştır. Bu yüzden, kütüphanede cilt tezyinatı açısından özellikli olabileceğini düşündüğümüz, daha az yıpranmış yazma eserler seçilmiştir. Bunun sonucunda kütüphanede yer alan çeşitli dönemlere ait, farklı konulardaki yazma eserlerin her biri incelenmiştir. İncelenen yazmalar arasında gerek hat, gerek tezyinat açısından özellikli pek çok yazmanın olduğu görülmüştür. Konunun sınırlandırılması gereği ile

kütüphanede yer alan, cilt tezyinatı açısından özelliği olan yazma eserlerden 27 adet seçilmiştir. Bu eserler XV. yy ile XVIII. yy tarihleri arasında yer aldığı gibi genellikle yazma eserler dini konulardan oluşmakta, bunların arasında ayetler ve açıklamaları, harfler ve hece, hadisi şerifler ve açıklamaları, farklı âlimlerin görüşleri, dua risaleleri aynı zamanda duaların hangi günlerde yapılmasını açıklayan tablolar, evlilik, nikah ve abdestle ilgili açıklamalar, Arapça gramer konuları, şiirler, hikayelerle ilgili farklı konular yazmaların içeriğini oluşturmaktadır. Bu yazmaların çoğunluğu deri, kumaş ve ebru ile kaplanmış ciltlere sahiptir. Özellikle deri ciltlerde tezyinat açısından önem taşıyan örnekler bulunmaktadır. Kütüphanede bulunan yazma eserler hakkında daha önce bir araştırma yapılmaması çalışmanın önemini de artırmaktadır.

Tüm görüşmeler sonucunda tespit edilen yazmalar tek tek incelenmiştir. Ölçüleri alınıp, eserlerin künyesi çıkartılmıştır. Eserlerin künyesinin çıkarılmasında daha önce yapılmış olan katalogdan yardım alınmıştır. Ayrıca detaylı görselleri ve estampajları alınmıştır. Alınan estampajlar ve görüntüler sayesinde tespit edilen yazma eserlerin ciltlerinde yer alan tezyinatın motif ve kompozisyonlarınının 1/1 ölçek ile çizimleri yapılmıştır.

Akşitler Kütüphanesi'nde yer alan çeşitli yazma eserlerin içerisinden, cilt tezyinatı açısından özellikli olanların kapsamlı olarak incelenmesi ve tezyinat örneklerinin ortaya çıkarılması tezin amacı olmuştur. Ayrıca bu çalışma ile tespit edilen yazma eserler görsel olarak tanıtılacak ve tarihi miras niteliğinde olan bu eserlerin sonraki dönemlerde aktarılmasına yardımcı olacaktır.

Bu araştırmada Denizli ve Yatağanın konumu, tarihçesi açıklamalarında “ XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Lâzıkıyye (Denizli) Kazâsı (Gökçe, Turan)”, “ Denizli tarihi : 1070-1429, Denizli tarihi: ikinci kısım 1070-1429 (Baykara, Tuncer)” adlı kaynaklardan yararlanılmıştır. Türk cilt sanatı tanımı ve tarihi, Türk cilt sanatı ekolleri, ve cilt çeşidi bölümlerinde “Türk Cilt Sanatı (Özen Esiner, Mine)”, “Türk Kitap Sanatında Şemse Motifi (Özcan, Yılmaz)”, “ Türk Kitap Kapları (Çığ, Kemal)”, “ Eski Kitapçılık Sanatlarımız (Binark, İsmet)”, “ Osmanlı Uygarlığı 2 (İnalcık, Halil , Renda, Günsel)”, “Türk Sanatında Tezhip (Özkeçeci, İlhan , Özkeçeci, Şule Bilge)” “Konya

Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Uslûbunu Taşıyan Cild Kapakları (Arıtan, Ahmet Saim)” adlı kaynaklardan yararlanılmıştır. Daha birçok tezler, dergiler, makaleler, kitaplar kaynakça bölümünde ayrıntılı bir şekilde yazmaktadır.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; “Türk Cilt Sanatı Tarihi ve Denizli Akşitler Kütüphanesi” başlığında Türk cilt sanatının tarihsel gelişim evreleri, ekolleri aynı zamanda malzeme ve kullanılan tekniğe göre cilt çeşitlerinin açıklamalarına yer verilmiştir. Bununla birlikte Denizli ve Yatağan’ın coğrafi konumuna kısa tarihçesine değinilmiş temel hatlarıyla Osmanlı öncesi ve sonrası siyasi hareketlerine yer verilmiştir. Yatağan ve çevresinde bulunan önemli medrese ve camiler anlatılarak söz konusu olan yazma eserlerin bağlantı noktaları açıklanmıştır. Aynı zamanda Akşitler Kütüphanesi’nin genel özelliklerine, yer alan yazma eserlerin genel durumlarına değinilmiştir.

İkinci bölümde ise; “Seçilen Yazma Eserlerin Tanımı ve Cilt Tezyinat Özellikleri ” başlığında seçilen 27 adet yazma eser sıralanmıştır. Seçilen her yazma eser künyelenerek cilt tezyinatlarının açıklamaları yapılmıştır. Künye olarak; *Sıra No, Envanter No, Eserin Adı, Bulunduğu Yer, Yazarı, Hattat, İstinsah Yeri/ Tarihi, Dili, Yazı Cinsi, Eserin Ebatı (Kâğıt, Yazı), Yaprak Sayısı, Satır Sayısı, Mürekkebi, Kağıt Özellikleri*, başlıkları altında incelenmiştir. Daha sonra her eserin cild özellikleri ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Eserlerin cild tezyinatı teknik, tasarım ve işçilik olarak kapsamlı bir şekilde incelenerek açıklanmıştır. Bununla birlikte belirlenen yazma eserlerin cild tezyinatlarının kompozisyon özellikleri çıkartılarak çizimleri gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü bölümde ise tez uygulamaları olarak 2 adet uygulama yapılması planlanmıştır. Bu uygulamardan biri, albüm murakkaa örneğidir. Temin edilen traşlanmış deri ile murakkaanın kabı oluşturulur. Daha sonra kab üzerinde altın ve fırça ile şemse cilt tasarımı gerçekleştirilir. İkinci uygulama ise klasik cilt örneğidir.

I. BÖLÜM

TÜRK CİLT SANATI TARİHİ VE DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ

1.1 Türk Cilt Sanatı Tanımı ve Tarihi

Cilt kelimesi Arapça bir kelime olup deri anlamına gelmektedir. Genellikle ciltlerin bu işe en uygun malzeme olan deriden yapılması sebebiyle bu ismi aldığı bilinmektedir. Büyük emeklerle hazırlanan yazma veya basma eserlerin yapraklarını bir arada tutup dağılmaktan korumak, sırası ile tutmak amacı ile üzeri kâğıt, kumaş veya deri ile kaplı mukâvvadan, tahtadan oluşan kaplardır (Arıtan,1992,s. 1). "teclid" ve "mücellid" kelimeleri de cilt kelimesinden türetilmiş olup teclid; ciltleme, mücellid; cilt yapan kişi, ciltçi anlamında kullanılmaktadır (Mutçalı,1995,s. 123).

Orta Asya'da kâğıdın icat edilmesi ve Türklerin de kâğıt yapım tekniklerini Çinlilerden öğrenmeleriyle birlikte cilt, bir sanat kolu haline gelmiştir. Doğu Türkistan'da ilk Türk ciltleri Mani dinini kabul eden Uygur Türklerine aittir (Binark,,s. 1). Karahoço'da VIII. yüzyıla tarihlenebilen iki adet yazma eser şimdiye kadar bilinen en eski ciltlerdir ve A. Von le Coq tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu ciltlerin dışında bir diğer üçüncüsü XIII. yüzyıla tarihlendirilmiş P.K. Koslov tarafından Karahoça'da bulunmuştur (Arıtan,1992,s.2). Ciltçiliğin Çin'de gelişmesi Uygur sanatçılarının gelmesiyle birlikte başlamış, daha sonra oradan da İran ve Samarra'ya geçmiştir. Endülüs Emevileri Endülüs'te kâğıt fabrikaları kurmalarıyla birlikte Avrupa'ya kâğıt yapımını öğretmişler ve bununla birlikte cilt sanatı Avrupa'da gelişimine başlamıştır (Binark,1975,s. 3).

Tarihi gelişimi içerisinde Türk cilt sanatı, Hatayi (Kaşi-Horasan-Buhara-Dihlevî), Herat (Herat-Şiraz-İsfahan), Arap (El-Cezîre-Halep-Fas), Türk (Diyarbakır-Bursa-Edirne-İstanbul-Şükûfe-Rugan-Lâke-Barok), Lâke (İran-Hint), Buhara-yı Cedîd

üslûplarına ayrılmaktadır. Arap, Memlûk, Rumî ve Mağribî üslûpları, gelişimlerine VII. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar sürdürmüş ve önemli bir gelişme kat edilmiştir ancak daha sonraları gerilemeye başlamış, Herat ve Hatayî bu üslûpların yerine yayılmışlardır. Klasik üslûb olarak adlandırılan bu iki üslûb gelişimlerine XVII yüzyıla kadar devam etmişlerdir. Rumî, diğer bir adıyla Selçuk ciltleri ise bu klasik üslûpların etkisinde kalarak, Osmanlı devri Türk ciltçiliğine bir başlangıç oluşturmuşlardır (Binark,1975,s. 5).

İlk Türk ciltleri Doğuda Hatayi, Batıda Elcezire üsluplarının etkisi altında gelişmiştir. Bu klasik üslubun tesiri altında kalan Selçuk ciltleri, Osmanlı devri Türk Ciltçiliğine başlangıç olmuştur (İlhan Özkeçeci, Şule Özkeçeci, 2007, s.192). XII. yüzyıl üslubu, Anadolu Selçuklu üslubudur. XI. yüzyıl sonlarında Anadolu'ya hâkim olan Selçuklular XII. ve XIII. yüzyıllarda güzel cilt örnekleri vermişlerdir. Rumi denilen Anadolu Selçuklu cilt üslubu, XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Memlûklüler'de, XIV. yüzyıldan itibaren de İlhanlılar'da ve Karamanoğlu başta olmak üzere Anadolu Beyliklerine kadar devam etmiş ve Osmanlı cildine de geçişi sağlamıştır (Arıtan,1993,s.551). Beylikler dönemi verilen bu ilk örneklerde genellikle, derinin kahverengi tonları kullanılarak kaplanmış, ciltlerin dış yüzeyi geçme bant ve noktalarla bezenmiştir (Tanındı,1993, s. 422).

Selçuklu ciltlerinde ise genellikle kahverenginin farklı tonları ve bazen de siyah deri kullanılmıştır. Şemse yuvarlak bir formda oluşur ve içinde geometrik motifler ya da rumî görülür. Köşebent kullanılmamış, kullanılmışsa da çok küçük formlarda olmuştur. Geçme motifler bazı Selçuklu ciltlerinde bütün kabı kaplamıştır. Ön ve arka kabı farklı motiflerden oluşan Selçuklu ciltleri de oldukça fazladır. Kablarının biri yuvarlak şemseli diğeri ise bütün geçme motifli olduğu gibi, iki kab da yuvarlak şemseli ama biri rumî diğeri ise küçük farklı desenlidir. Bunların yanın da iç kabları tezyinatsız düz deriden, ortalarında küçük çarkıfelek veya geçme nokta biçiminde, kızgın demirin bastırılması ile yapılmış motiflerin görülenleri ve kabartma desenleri de vardır (Özen,1998, s. 17).

Türk kitap ciltleri diğer İslam ülkelerindeki ciltlerle benzerlik göstermelerine rağmen, 1464'ten sonra kendine özgü özellikleriyle ilk örneklerini vermeye başlamışlardır. Stilize çiçek motifleri, rumi geçme, ortabağ, tepelik, penç, hatai, tığ ve bulut motifleri Türk ciltlerinde kullanılmış, canlı mahlûk, arabesk ve manzara motiflerine yer verilmemiştir. Herat, Memlûk ve Selçuk ciltlerinde ise stilize motiflerle birlikte arabesk motifler, manzara ve canlı mahlûk motiflerine yer verilmiştir (Çığ, 1971, s.12).

Osmanlı İmparatorluğu zamanında Fatih döneminde Türk cilt sanatı önemli gelişme katederek, kıymetli eserler vermeye başlamıştır, Fatih Sultan Mehmed ve veziri Mahmud Paşa'nın koruyuculuğu ve ilgisiyle gelişmiştir. Saray nakkaşhanesinde bu dönem deri ciltlerinde uygulanan bezemeler genellikle, cildin ön ve arka dış kabının yüzeyine oranla iri, dilimli, salbekli oval şemseli ve köşebentlidir. "Mikleb üzeri şemsesi de dilimli ve yuvarlaktır. Şemse ve köşebentlerin içi kalıpla veya aletle yapılmış rumî, dal, iri hatayî ve rozet çiçeklerle aletin bıraktığı oyuntular altın ve mavi renge boyanmıştır." Bordürlere çiçekli bezemeler yapılmakla birlikte geçme S'lerin oluşturduğu baklava biçimleri de yapılmıştır. Bazı ciltlerin iç kablaları altın ve mavi boyalı zemine, iç kapağındaki deri renginde ya da dış kabındaki bezemesi gibi katı şemse ve köşebentlidir. Bununla birlikte iç kabta, dış kabına nazaran daha farklı bezeme unsurları da bulunabilir (Tanındı,1993, s. 423).

Bu dönemde II. Murad'a sunulan kitabın açık kestane renk deri dış kablalarının yüzeyine rumilerle dolu oval, arka yüzeylerine ise yuvarlak şemseler yapılmış, köşebentleri ve enli bordürleri örgü motifleriyle, miklebin üzeri ise rumi motifleriyle birlikte XV. yüzyıl deri ciltlerinde yaygın olarak kullanılan sarmal dallar üzerine sıralanan iri çiçekler ve yapraklarla tezyinlenmiştir. Aletle yapılan tezyinatların oyuntuları altın ve mavi renge boyanmıştır. " Vişne renk deri iç kablaların şemselerinin içine geometrik biçimli oyma deri motifler yapılarak, bu kısımda dış yüzden farklı teknik uygulanmıştır." (Tanındı, 2009, s. 845).

XV. yüzyılın ikinci yarısında Sultan II. Mehmed'in özel çabası ve ilgisiyle cilt sanatı gelişimine devam etmiştir. Bu dönem çalışmalarında özellikle dış yüzeylerde cilt

yüzeyine oranla iri, kenarları dilimli, salbekli oval şemse ve köşebentler kullanılmıştır. Şemse ve köşebentlerin içleri aletle yapılmış, aletin bıraktığı oyuntular altın ve mavi renkle boyanmış şemselerin içleri iri hatayîler, rumîler ve dallarla bezenmiştir. Ciltlerin iç kablardaki tezyinatlar oyma deriden yapılmıştır. Yine bu döneme ait bazı kitapların deri dış yüzeyinde hayvan mücadelelerini anlatan tasvirlerle yer verilmiştir. Kablaların dış yüzeyi için ruganî teknikte tezyinatların yapılması da bu dönemde olmuştur. “ Sultan II. Mehmed için hazırlanmış bir grup kitabın dış yüzeyine veya iç kısmına kırmızı, yeşil, desenli veya düz kadife, desenli saten, ipekli, pamuklu çizgili dokumaların kaplandığı görülür.” Bu kumaşlar deri ciltlerde kullanılmak amacıyla dokunmamış bazı numuneler ya da artık parçalardan elde edilmişlerdir (Tanındı, 2009, s.846).

XVI. yüzyıl da kitap sanatları zirveye erişmiş cilt sanatı da bu dönemde mükemmele ulaşmıştır. İlk defa bu devirde mücellidan zümresi bir ekol halinde toplanmış, Osmanlı sarayı içinde diğer san'atkârlar gibi bir zümre oluşturup kendi içlerinde hoca ve talebe olarak ikiye ayırdıklarını, hocalar arasında da maharet ve kıdemlerine göre ser mücellit, ser bölük, ser oda, ser kethüda veya sadece kethüda gibi mevki ve rütbelere ayırdıkları görülür (Çığ, 1971, s.14). Bu dönemde mücellidanlar klasik gelenekten esinlenmelerine rağmen, yeni atılımlar yaparak şemse ve köşebentlerin içlerini farklı bezeme tasarımlarıyla doldurmuşlardır. “ Oval, dilimli şemse ve köşebentler içindeki bir yaprak kümesinden veya birkaç saptan çıkan ince dal şemse içinde dağılmış, kıvrılmış veya kırılarak aşağı uzanmıştır. Bu dallar üzerinde hançerî yapraklar, tomurcuk halinde, açmış veya buket halinde hatayîler sıralanmıştır” (Tanındı, 2009, s.847). Bordürlerde hatayî ve bulut düzenlemeleri de yapılmıştır. Saz üslubu olarak adlandırılan bu tasarım, miklebin şemse ve köşebentlerinde de devam etmiştir. Bezemeler altınla boyanmıştır. İç kabta derin gömme şemseli ve köşebentler yer alarak, Saz üslubundaki bezemelere bulut motifi de eklenerek zeminler altınla boyanmıştır (Tanındı, 2009, s. 846-847).

Deri ciltlerin yanı sıra bu devirde mukavva üzerine kumaş kaplanmış ciltler de vardır, XI. yüzyılda da yapılmalarına rağmen sanat değeri olarak üstün özellikli olanlarına rastlanmamışlardır. Âlî'nin “Nusretname” isimli kitabı kırmızı atlas kumaş alınarak cilt yapılmak üzere deseni çizilerek işlenmiştir. Yine bu yüzyılda yapım tekniği

ve kompozisyon özelliği bakımından farklılık arz eden bir başka eser de deri sıcak demirle kumaş deseni tarzında işlenmiş sonra da demirin derinlik teşkil ederek çizdiği alanlar farklı renklerle doldurulmuştur (Çığ, 1971, s.17).

XVI. yüzyılda çok önemli eserler verilmesine rağmen XVII. Yüzyılda devletin siyasi ve ekonomik durumunda başlayan çöküntü diğer sanat dallarında olduğu gibi cilt sanatında da etkili hale gelmiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalarda teknik bakımından bir değişiklik olmamasına rağmen tezyinatın işçiliğinde ve kompozisyonda bir gerileme olduğu dikkati çeker. Köşebent ve bordür tezyinatı kalkmış, onun yerine dikdörtgene benzeyen yan ve tepeleri çıkıntılı şemseler tek başına kullanılmıştır. Oval şemseler çok olmamakla beraber bazı ciltler de kullanılmaya devam edilmiş fakat biraz şekil bozukluğu göstermiştir. Kalın altın zencirek dış kenar bordürü olarak çekilmiş, klasik kompozisyonu koruyanlarda da salbekler fazla büyüyerek XVI. yüzyıldaki zarafetlerini kaybetmişlerdir (Özen, 1998, s.18). Yapılan çalışmaların bordür motiflerinde uyumsuzluk oluşup bulut motifi arasında ince dallar, hataî, beş yapraklı küçük çiçekler şemse ve köşebentlere ince bir şekilde işlenilmesine rağmen, bordürler de bu ince ahenk ve uyum elde edilememiş motifler kabaca işlenmiştir (Çığ, 1971, s.17-18).

Sultan I. Ahmed adına veya onun döneminde hazırlanan deri ciltli kitapların ölçülerinde büyüme olduğu görülür, içleri saz üslubunda kalıpla bezemeli köşebentli ve gömme altın şemseli olarak tasarlanmıştır. Bu dönemin yeniliği olarak, deri kabın içine ve dışına çini pano izlenimi verecek şekilde tasarlanmış, saz üslubunda fırçayla çizilmiş ve altınla boyanmış bezemeler örnek gösterilebilir (Tanındı, 2009, s. 861-862).

XVIII. yüzyıla gelindiğinde ise klasik deri kapların yapılmasına devam edilmiş, III. Ahmet zamanında ise çok güzel eserler meydana gelmiştir. Rukanî teknikte bezenmiş ciltlerin yeni uygulamaları oldukça fazladır. Bu teknikte eserler veren sanatçıların başında Ali Üsküdarî gelir ve saz üslubunda verdiği eserlerle klasikliği sürdürürken bununla birlikte gölgeli boyamalarda ve buket biçimli bezeme öğelerinde çağdaş üsluplara da yer vermiştir. Bu yüzyılın ortalarında, ortası şişkin dar uzun şemse motifleri yaygınlaşmış bu şemselerin ortalarına sarmal rumîler, noktalar, içi çiçeklerle dolup taşan çiçekler fırçayla yapılmıştır. Kimi ciltlerin dış kablari kumaşla kaplanmış, iç

kablarına buketler yapılmıştır (Tanındı ,2009, s.863). Bu çalışmaların yanında, XVIII. yüzyılda ortaya çıkan farklı tip ve teknikler uygulanmıştır. Bunlar Lâke, Realist motifler kullanılarak yapılan ciltler, Yek-şah ciltler ve Rokoko ciltlerdir (Çığ ,1971, s.19).

XIX. ve XX. yüzyıla gelindiğinde ise klasik deri kaplarla ilgili çalışmalar ve örneklerinin devam etmesine rağmen daha çok demir kakma tekniğiyle yapılan örnekler çoğalmış, bu da klasik üslupla arasındaki bağı koparmaya başlamıştır. XVIII. yüzyılda başlanılan Rokoko ciltler XIX. yüzyılda da yapılmaya devam edilmiş ve örnekleri çoğalmıştır (Çığ, 1971, s.19). Aynı zamanda şemseli cilt sayısı azalmış, zilbahar ciltler yaygınlaşarak basılı eserlerin çoğalmasıyla batı tarzı deri ciltler yanında yıldız cildi denilen ciltler de yapılmıştır (Özen, 1998, s.19). “XX. yüzyılın başlarında ve Cumhuriyet döneminde cilt kablarını gömme şemse ve köşebentlerle bezeme Türk mücellitlerinin vazgeçemedikleri bir tasarım olmuştur” (Tanındı, 2009, s.863).

1.2 Türk Cilt Sanatı Ekolleri

Cilt sanatı, cildin yapılış özelliklerinden çok, yapımında kullanılan aletlere ve cild tezyinatında uygulanan üslûplara göre bazı çeşitlere ayrılmaktadır. Bunlar, ciltlerin buldukları kültür alanlarına göre çeşitlilik gösterse de esasta birleşirler. Tarihi gelişimi içerisinde Türk cilt sanatı, Hatayi (Kaşi-Horasan-Buhara-Dihlevî), Herat (Herat-Şiraz-İsfahan), Arap (El-Cezîre-Halep-Fas), Türk (Diyarbakır-Bursa-Edirne-İstanbul-Şükûfe-Rugan-Lâke-Barok), Lâke (İran-Hint), Buhara-yı Cedîd üslûplarına ayrılmaktadır (Türk Ansiklopedisi, 1963, s.4).

a) Hatâyî: Kaşi, Horasan, Dihlevi, Buhara olarak birbirinden ayrılan az yönleri vardır. Adlarını aldıkları şehir ve bölgelerde bu üslûplu çalışmalara rastlanır. Hindistan'ın Müslüman olan kuzey bölgesinde Dihlevî ciltlere rastlanır (Arıtan, 1992, s.3).

b) Herât: Herat, İsfahan ve Şiraz olmak üzere gelişme göstermiştir. Timurular zamanında bu ciltler Herat'ta Türk ustalarının geliştirdiği ve yaptığı ciltlerdir. Bu ciltlerin en güzel örnekleri Timur saraylarında ve Ali Şir Nevâî'nin sarayında yapılmıştır. Hatâyî'nin son devirleri Herâtla aynı zamana rastlar(Arıtan, 1992, s.4).

c) Arab: El-Cezire, Halep ve Şam bölgelerinde gelişmiştir. Genellikle poligonal ve epigrafik geometrik şekiller kullanılmıştır. Bunlar arasında en çok kullanılanı Mühr-i Süleyman şeklidir. Daire, küre, gamalı haç gibi şekiller de kullanılmıştır (Türk Ansiklopedisi,1963, s5).

d) Rûmî: Timur istilası Anadolu'ya geçtikten sonra, Türk kitap tarihinde bu devir başlar. Bu sanat Anadolu Osmanlı ciltlerinin başlangıcını oluşturmuştur (Arıtan, 1992, s.4).

e) Memlûk: Mısır'da Kölemenlerin bulunduğu asırlarda en güzel örneklerini vermiştir. Arap üslûbuyla karışık bir cilt çeşididir. Bazı yönleriyle Selçuklu cildine benzemekle birlikte daha çok ondan esinlenmiştir (Arıtan, 1992, s.4).

f) Ma'ribî: İspanya, Sicilya ve Fas'ta gelişmiştir. Arap ciltlerine benzemektedir. Sicilya yolu ile Avrupa ciltlerini etkilemiştir.

Anlatılan ciltlerde koyun, keçi, ceylan derileri kullanılmıştır. Çoğunda siyah ve kahverengi renktedir. Tezyinat olarak yuvarlak, girift, geometrik şekilli şemseler dikkati çekmektedir. Geometrik şekiller arasındaki boşluklar yıldız noktalarla bezenmiştir. Cildin kenarları bazen bordür denilebilecek kalınlıkta zencireklidir (Arıtan, 1992, s.4).

g) Türk (Osmanlı): Türk ciltçiliğinin geliştiği başlıca şehirler Diyarbakır, Bursa, Edirne ve İstanbul'dur. Aralarında çok az farklılık göstererek Şukûfe, Barok, Lâke, İstanbul, Bursa, Edirne ve Diyarbakır olmak üzere başlıca üsluplara ayrılır. Hâkim olarak stilize edilmiş bitki şekilleri kullanılmıştır. Bu bakımdan natüralist bir karakter taşır. Cildi beziyen şemse, köşe, göbek, zencerek gibi tezyin yerlerinin yayılış alanları cildin yapıldığı üsluba göre genişler ya da daralır. Ciltlerde meşin (koyun), ciran (ak ceylan), ve sahtiyân (keçi) kullanılmış, renkleri genellikle kırmızı, vişneçürüğü, kahverengi, yeşil ve bunların nüanslarıdır. Bezemelerde altın hâkim olmakla birlikte, gümüş ve çeşitli boyalar da kullanılmıştır (Türk Ansiklopedisi, 1993, s4).

h) Buhârây-î Cedîd: Hatayî, Dihlevî ve Avrupa üslûplarının karışımı ile meydana gelen bu üslûb ile doğu cilt sanatı tarihini tamamlanmıştır. Kalıp ciltleri olup ilk örnekleri sanat değeri taşımaktadır (Türk Ansiklopedisi,1963,s4).

1.3 Cilt Çeşitleri

Ciltler, yapımında kullanılan malzemeye göre ve yapım tekniğine göre gruplandırılmıştır.

1.3.1 Malzemelerine Göre: Mukavva, Deri, Kumaş, Mücevherli, Ebrûlu, Lâke ciltler. Tekniklerine göre ise de Şemseli, Zerduvâ, Zerdûzi, Zilbahar, Yekşâh, Çarköşe, gibi isimler almaktadır.

1.3.1.1 Mukavva Ciltler

Mukavva güçlendirilmiş anlamına gelmektedir. İlk yapılan ciltler tahtadan yapılmış olmalarına rağmen yerini mukavvaya terk ederek daimi olmaları sağlanmıştır, tahtaya göre daha kolay işlenebilir olmalarından dolayı tercih edilmişlerdir. Mukavvalar istenilen kalınlığı elde edilecek şekilde kağıt sularının birbirlerinin aksi yönünde olmak üzere muhallabi ya da kola kullanılarak yapıştırılmasıyla hazırlanır. Elde edilen mukavva, üstüne bir kâğıt yapıştırılarak cilt olarak kullanılabilceği gibi deri ciltlerin de omurgasını oluşturur (Çığ, 1971, s.7).

1.3.1.2 Deri Ciltler

Cilt sanatında en geniş yeri deri ciltler kaplamaktadır. Genellikle koyun (meşin), keçi (sahtiyân) ve ceylan derisi (rak) kullanılmıştır. Deri ciltler tezyinat şekillerine göre şemseli, düz, Acemkâri, işlemeli, yazılı, zerbahar gibi çeşitlere ayrılır.

Şemseli Cilt: Tüm cilt çeşitlerinde çoğunluğu şemseli ciltler oluşturmaktadır. Şems, güneş anlamına gelmektedir. Şemse de, ciltlerin üzerine yapılan güneş biçimindeki motifin adıdır. Şemse, cildin üst kabına yapılabildiği gibi; iç kablara ve miklebe de yapılmıştır. Şemsenin alt ve üst taraflarına doğru olan tezyinlenmiş uzantılarına “Salbek” denilmektedir. Kabın dört köşesinde üçgen şeklinde tezyinat alanlarında, köşebentler yer alır. Şemse, salbek ve köşebentleri zencirek ve cedvel çerçeveler. Şemse, deri üzerine yapılan motiflerin bezenme şekline göre isimler alır (Özen, 1998, s. 14).

- a- Alttan Ayırma Şemse: Motiflerin zemini altınla boyanıp doldurulmuşsa ve motifler üstte kabartma olarak derinin renginde bırakılmışsa, bu tür şemselere alttan ayırma şemse denir (Özcan, 1990, s.3)(Resim 1).
- b- Üstten Ayırma Şemse: Kabartma şeklinde ortaya çıkan motifler altınla boyanmış, zemin deri renginde bırakılmışsa, bu tür şemselere üstten ayırma şemse denir (Özcan, 1990, s.3)(Resim 2).

c- Mülemmâ Şemse: Motiflerin hem kendisi hem de zemini altınla boyanmış fakat iki ayrı renkte altın kullanılmışsa bunlara, Mülemmâ şemse denir. Genellikle sarı altın ve yeşil altın kullanılmıştır (Özcan, 1990, s.3)(Resim 3).

d- Mülevven Şemse: Bezemeler cilt kapağında kullanılan deriden başka bir renkte deri ile kaplanmışsa bu tür şemselere mülevven şemse denir, alttan ayırma ve üstten ayırma şekilleri de vardır (Özcan, 1990, s.3)(Resim 5).

e- Soğuk Şemse: Kitap ciltleri üzerinde yeri oyulmadan, kalıpla kabartma olarak basılan, renk ve altınla boyanmayan, sade bırakılan şemselere soğuk şemse denir (Özcan, 1990, s.3).

f- Müşebbek Şemse (katîâ) : Deriden kesilerek oyulan şemselere denir. Genellikle kabın iç kısmına zeminine farklı bir renk kumaş veya deri konularak yapılır (Özcan, 1990, s.3)(Resim 4).

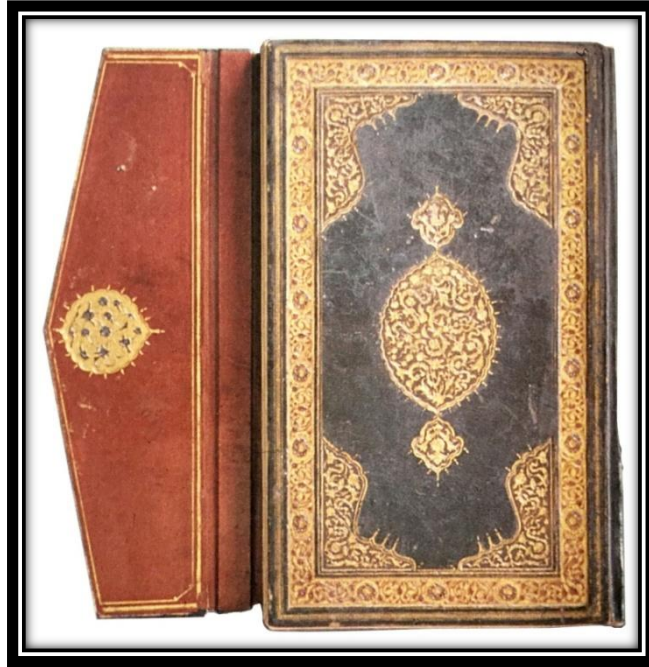
e- Zilbahar Şemse: Kab üzerinde, ezilmiş varak altını ile dört dilimli yaprak motifinde parmaklık tarzında geometrik çizgiler çekilen ciltlere zilbahar ciltler denir. Bir diğer adı da “ Kafes şemse ” dir. Genellikle XVIII. yüz yılın sonunda ve XIX. yüz yılda görülen bir şemse türüdür. Cildin göbek kısmında ya da bütün zemini kaplayacak şekilde yapılmıştır. Sonraları bu şemse ciltlerdeki dikdörtgen araları altınla tezyinlenmiştir (Arıtan, 1992, s.6)(Resim 6).

Yekşâh Cilt: Motifler kalıpla basılmayıp, ezme altın yüzeye sürüldükten sonra yekşâh denilen ucu sivri metal bir aletle motifler çukurlaştırılarak yapılan ciltlerdir. Zilbahar ciltlerde de yekşâh sitili uygulandığı olmuştur.

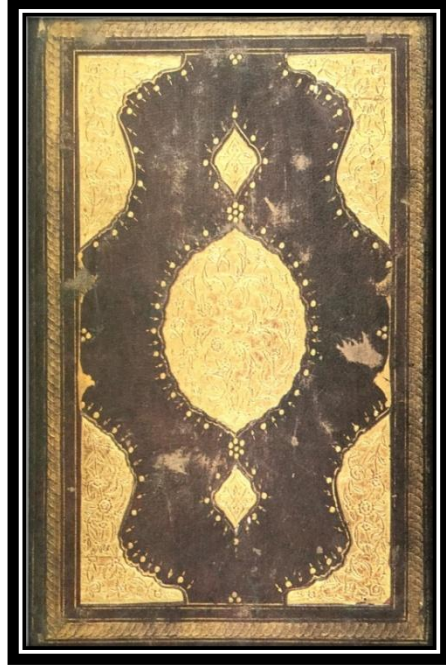
Zerdüzi Cilt: Sırma ile deri üzerine realist motifler işlenerek yapılan ciltlerdir (Arıtan, 1992, s.6)(Resim 7).

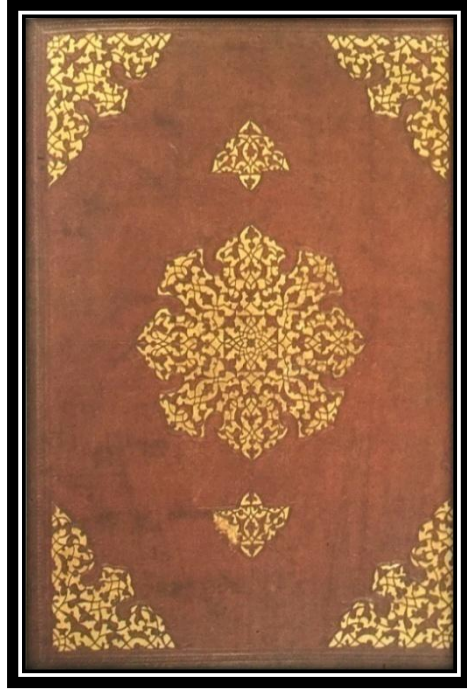
Resim 1: Alttan ayırma şemseli cild kabı. Mihrişah 359. Muradî Divanı, XVI.yy
(Özen,1998).

Resim 2: Üstten Ayırma şemse cild kabı. Ayasofya 3972. Muradî Divanı
(Özen,1998).

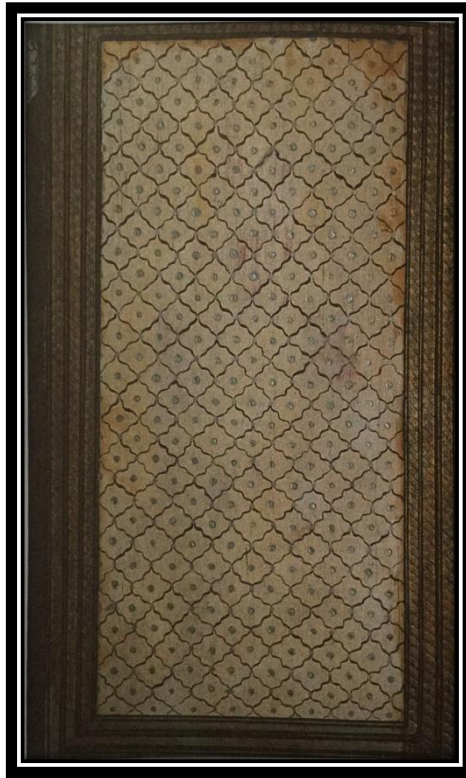
Resim 3: Mülemma şemseli cild kabı. Topkapı Sarayı Müzesi, Kur'an-ı Kerim H.1085/m.1674 (Özen,1998).

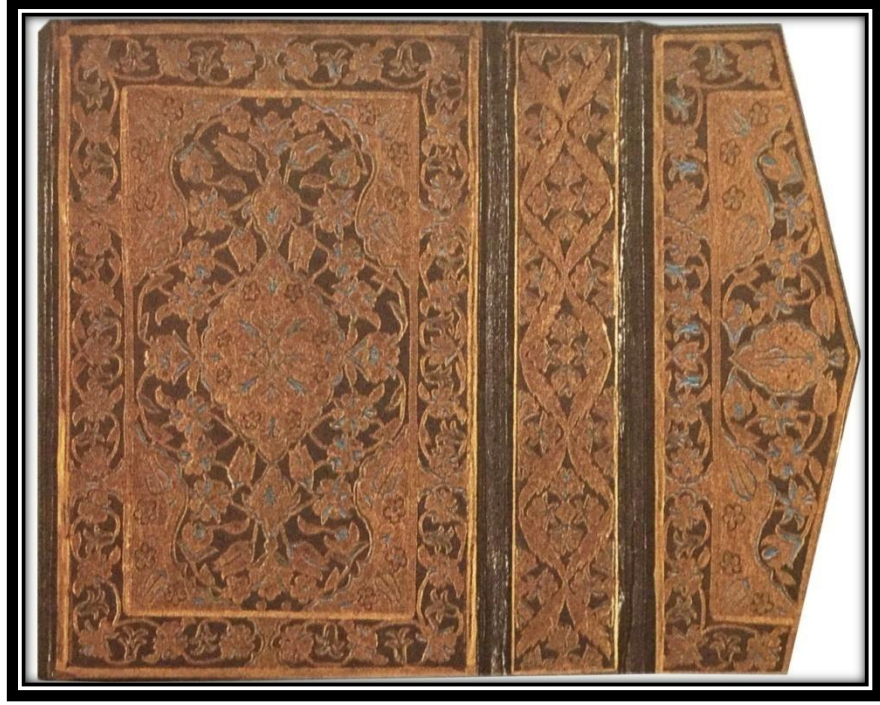
Resim 4 : Müşebbek şemse cild kabı (Süleymaniye Kütüphanesi, en- Nihaye fi Garaibi'l-Hadis)(Özen,1998)

Resim 5: Mülevven şemse cild kabı. 1493 tarihli bir Kur'an kabının dış yüzü (Türk-İslam Eserleri Müzesi No.402)(Çığ, 1971)

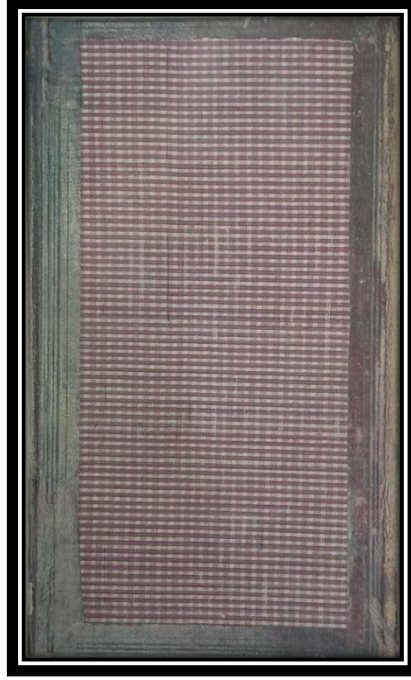
Resim 6: Zilbahar Cilt kabı. Esad Efendi 2676. Galip Dede Divanı (Özen,1998).

Resim 7: Zerdüzi cild kabı.. İ.Ü. Ktp. 6570 Kur'an (Özen, 1998).

1.3.1.3 Çârköşe Ciltler

Hazırlanan cildin kenarları deri ile çerçevelemiş orta kısmı ise, ebrûlu kâğıt, kadife, desenli ya da işlemeli kumaşlarla kaplanmışsa bu tip ciltlere çârköşe cilt denir (Arıtan, 1992, s.15) (Resim 8).

Resim 8: Çârköşe kumaş cilt kabı. II. Bayezid devri. Turhan Sultan 211. İbni Sina, Kitabü'n Necat(Özen, 1998).

1.3.1.4 Kumaş Ciltler

Kumaş ciltler, XI. yüzyılda da yapılmalarına rağmen en güzel örneklerini XVI. yüzyılda vermiştir (Binark, 1975, s.8). Kenarları deriyle çevrili ortası kumaş olan ciltlerin ipek, kadife, atlas veya işlemeli kumaşla kaplanmış şekilleri de vardır. Ancak kullanılan kumaşlar cilt için özel olarak dokunmamıştır. İstanbul, Bursa ya da farklı merkezlerde dokunmuş veya Çin'den, Şam'dan getirilmiş kumaşların parçaları cilt üzerinde kullanılmıştır. Düz ya da desenli ipek kumaşlar, deri ciltlerin kabının iç yüzeylerini kaplamak için de kullanılmıştır (Özen, 1998, s.28).

Çârköşe kumaş ciltler, klasik deri ciltlerle birlikte II. Bayezid döneminde çok görülür. “Cilt kablalarının etrafı deri ile çevrilip, ortası, iki renkli küçük kareli veya çubuklu ipek kumaşla kaplanmıştır. Bu ciltlerin bazılarının kabının iç kısımları, Fatih Saray Nakışhanesi ciltleri tarzında, Müşebbek şemselidir ” (Özen, 1998, s.29)(Resim 9).

Resim 9 : Kadife kaplı ön dış kap. (1476-1477) Osmanlı No. A. 2005 (Tanındı, 1985)

1.3.1.5 Ebrû Ciltler

Ebrû, Farsça “ ebrî ” kelimesinden gelmektedir. Bulut, bulutumsu gibi anlamlar taşır (Derman, 1976, s.8).

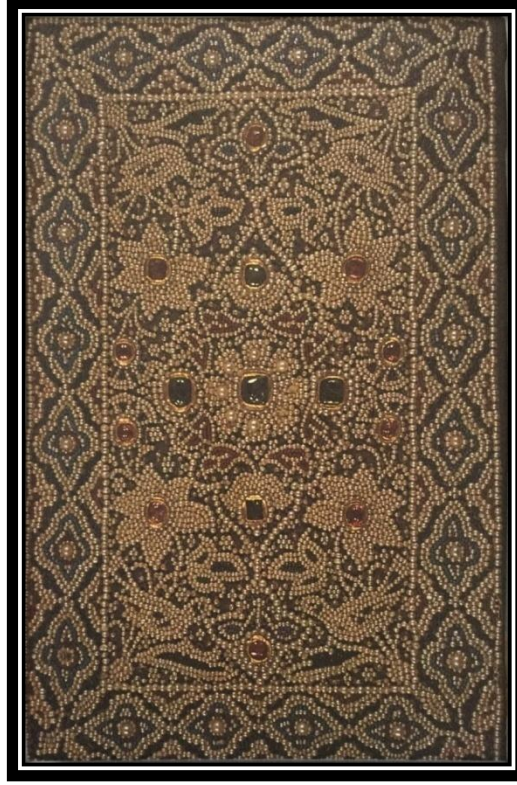
XV. yüzyıla tarihlendirilen Türk Ebrû Sanatı, cilt sanatında önemli bir yere sahiptir. Çârköşe tekniğinde yapılmış olan Ebrûlu ciltler, cilde dayanıklılık kazandırmıştır (Arıtan, 1992, s.6). Cildin iç kabında çok fazla kullanılmış olmasına rağmen, hemen her devirde alt ve üst kbla mikleb üzerinde de kullanılmıştır. Ayrıca yine her devirde cilt yan kâğıdı olarak uygulanmış ve kitabı tezyinlenmiştir (Özen, 1998, s.29)(Resim 10).

Resim 10: Ebrû yan kâğıtlı cilt. Fatih 3874. Muradî Divanı (Özen, 1998).

1.3.1.6 Murassâ (Mücevherli) Ciltler

Kıymetli taş ve malzemelerle yüzeyi süslenmiş ciltlere, murassa ciltler denmektedir. “ Fildişi, sedef, firuze, mine, mercan, yakut, zümrüt, inci ve elmas işlemeli olanları vardır.” (Özen, 1998, s.30)(Resim 11).

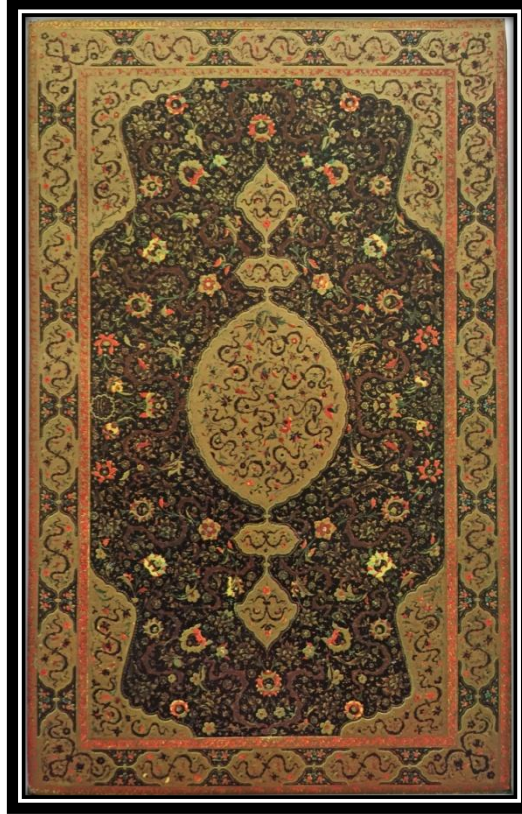
Resim 11: Murassa cilt kabı. İ.Ü. Ktp. A.Y 6553. Kur'an, Muhammed Şirazî hattı, 1246/1830-1 (Özen, 1998).

1.3.1.7 Lake Ciltler

Mukavva, deri veya tahta üzerine boya ile ya da altınla yapılan tezyinatların üzerine bir çeşit vernikle kaplayarak meydana getirilen eserlere ruganî veya lake denilmektedir. İşlenen nakışları korumak ve bozulmalarını önlemek için, kullanılan bu vernik bir sıvıda eritilen reçine ile elde edilir. Bu vernik suda erimeme özelliğine sahiptir.

Lake eserlerin en eski örneklerine beş bin yıl önceki Eski Mısır'da tahta lahitler üzerinde görülmektedir. Daha sonra Çin ve Japonya'da görülen bu sanat, XV. yüzyılda İran'da Timurilerin hâkimiyeti zamanında tanınıp yapılmaya başlanılmış ve en güzel örneklerini, XVI-XVII yüzyıllarda kalemdan ve kitap kapları üzerinde vermiştir (Çığ, 1971, s.21).

Türk ve İslâm lake ciltlerinin bilinen en eski örneği, 873 H. / 1468 M. tarihli Fevaidü'l-Gıyâsiyye adlı eserdir. XVI. ve XVII. yüzyıllar arasında az miktarda örneği kalmış olan Türk lake ciltleri XVIII. yüzyılda en güzel örnekleri başta Ali Üsküdarî olmak üzere Çâkerî, Ahmet Hazine ve Abdullah Buharî tarafından verildiği görülmektedir (Özen, 1998, s.25). Ciltler özellikle Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne'de yapılmıştır. Bu ciltlere önce Rugan, XVIII. yüzyıldan sonra da Edirne'de sanat değeri daha yüksek olan ciltler yapıldığı için Edirne Kâri adı verilmiştir (Binark, 1975, s.8)(Resim 12).

Resim 12: Lâke cilt kabı. 1723 tarihli Ali al-Üsküdarî (Çığ,1971)

1.4 Denizli'nin Kısa Tarihi ve Akşitler Kütüphanesi

Denizli'nin üzerinde bulunduğu "Çürük su" vadisi ve Büyük Menderes havzası, yerleşmeye son derece müsait olmasından dolayı tarih öncesi devirlerden itibaren iskâna sahne olmuştur. Yörenin bilinen en eski iskan yeri, Hititler döneminin Arzava krallığı'nın önemli merkezlerinden birisi olan Beycesultan höyüğüdür. Üzerinde durulacak olan Laodikeia'nın dışında, kaza sınırlarının dâhilinde bulunan en eski iskân yerlerinden ikisi de, Hierapolis ile Tripolis şehirleridir (Gökçe, 2000, s.24).

Bugünkü Denizli'nin 6 km kuzeyinde Eskihisar Köyü civarındaki harabelerin bulunduğu yerde, M.Ö III. Asır ortalarında, 261 ila 253 yılları arasında Selefkilerden II. Antiochos tarafından zevcesi Laodike'ye izafeten Laodikeia (Pamukkale) tesis edilmiştir. Başlangıçta, başta Kolossai (Honaz) olmak üzere, etrafındaki diğer şehirlere göre küçük bir köy görünümünde olan Laodikeia (Pamukkale), coğrafi konumu, sahip olduğu stratejik önem ile ticaret yollarının birleştiği mühim bir noktada kurulmuş olmasından aynı zamanda verimli toprakları ve insanların çalışkanlığı sayesinde kısa sürede gelişerek bölgenin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Özellikle Roma devrinde Laodikeia'nın da üzerinde bulunduğu, Efesos'a ve diğer taraftan da kuzey Suriye'ye kadar uzanan yolun gelişmesi, şehrin bu devirde en parlak dönemini yaşamasına imkân sağlamıştır. Büyük ticaret yollarının yakınında bulunması aynı zamanda da Hıristiyanlığın yayılma devirlerinde önemli bir dini merkez olan Hierapolis'in de etkileriyle Roma idaresi altında, Phrygia'nın en önemli merkezi haline gelmiştir. M.S. I. yüzyıldan itibaren Laodikeia'yı bu konuma yükselten faktörler arasında zengin tarım ürünleri, yer altı kaynakları ve bununla birlikte son derece önemli tekstil ve bankacılık-finans merkezi haline gelmiş olması söylenebilir. Ancak Bizans döneminde, İstanbul'un merkez haline gelmesi Anadolu'da yol sisteminin değişmesiyle birlikte Laodikeia eski önemini yitirmiştir. Türkler XI. asırda yöreye geldiklerinde harab bir şekilde Laodikeia'yı bulmuşlardır. Bugünkü Denizli'nin yerine yeni bir şehir kurarak Lâdik adı altında, Selçuklu devrinin önemli merkezlerinden biri haline getirmişlerdir (Gökçe, 2000, s.25-26).

Osmanlı devrine gelindiğinde M.1429 yılında daha önce Germiyanogulları hâkimiyetinde bulunan Denizli ve yöresi Osmanlı topraklarına katılmıştır. Genel fetih kurallarına uygun olarak, kazâlar hâlinde, üçe bölünerek, üç ayrı sancağa bağlanılmıştır (Gökçe, 2000, s.49). Denizli, Cumhûriyet'den hemen sonra Çivril kazâsının da katılmasıyla, zaman içerisindeki bazı küçük değişikliklere rağmen, merkez ilçe haricinde, Acıpayam, Akköy, Babadağ, Baklan, Bekilli, Beyağaç, Bozkurt, Buldan, Çal, Çameli, Çardak, Çivril, Güney, Honaz, Kale, Sarayköy, Serinhisar ve Tavas adlı on sekiz ilçeden oluşan bugünkü Denizli vilâyeti sınırlarına ulaşmıştır (Gökçe, 2000, s. 52).

Yatağan bir iskân yeri olarak XV. yüzyıla kadar gitmektedir. Yatağan'ın kurulduğu yerde, Türklerden önceki iskân yerinin adı bilinmiyordu. Yatağan yerinin ismi, Selçuklu komutanlarından Osman Bey'in lakabı olan Yatağan Baba'dan gelmektedir. Yatağan M.1429'da Denizli'nin Osmanlılara geçmesiyle Osmanlıya katılmıştır. (Baykara, 1984, s.44) Osmanlı döneminde ve daha sonraki yüzyıllarda bu bölgede çeşitli dini yapılar inşa edilmiştir. Bu dini yapılardan cami ve medreseler bölgede önemli yer kaplar. Bunların arasında XVIII. yüzyıl kayıtlarında "Mehmed Sipahi binası Câmii" olarak geçen, minâreli tek yapı olan Orta Câmii önemli yapılar arasındadır. Bir diğeri ise Medirse (Yukarı) Câmii'dir. Aşağı Câmii ise Yatağan'da aşağı mahallede mevcut olan birkaç asırlık olduğu tahmin edilen bir mescidin 1955 yıllarında genişletilip bir minâre eklenmesiyle câmi haline getirilmesi ile oluşmuştur. (Baykara, 1984, s.50,51,52). Bu bölgede camiler kadar medreseler de önemlidir. Özellikle Yukarı veya Büyük Medrese diye anılan medreselerin şöhreti, Yatağanla birlikte yayılmıştır. Büyük Medrese XIX. ve XX. yüzyıl boyunca Yatağan'a etkinliğini kazandıran en önemli medreselerden biridir. Çevrede büyük ün kazanmış, çevre sancaklardan, Burdur, Antalya (Teke), Mentеше (Muğla), ve Aydın gibi yörelerden öğrenciler bu medreseye gelmiştir. Medrese Koca Hacı Mustafa Efendi tarafından kurulmuştur. Köyün kuzey-doğusunda, Çatlağan yamacında bulunmaktadır. 1770 yıllarına ait ilk yapısından geriye pek iz kalmamıştır. Medresede bulunan Câmi de ancak 1810 yıllarında yapılmış, güney-doğu yamacında bulunmaktadır. Hacı Karaca Medresesinin geçmişi XVIII. yüzyıla kadar gitmektedir. Çay kenarında olan bu medrese küçük hacimlidir. Apalızâde Medresesi Yatağan'da, XIX. yüzyıl ortalarında

büyük ün sahibi olan Apalızâde Mustafa Efendi tarafından kurulmuştur. Muhtemelen kuruluş tarihi M.1850'li yıllara uzanmaktadır. Anlaşıldığı gibi bölgede birden fazla medrese vardır ve bunların belli bir geçmişe dayandığı açıktır. Bu açıdan bölge eğitim açısından önem arz etmektedir.

Serinhisar'a bağlı Yatağan beldesinin medrese ve camiiler açısından oldukça zengin olmasından dolayı, Akşitler Kütüphanesi'nin pek çok yazma eseri de bu camii ve medreselerden elde edilmesine neden olmuştur. Akşitler Kütüphanesi Denizli'nin Serinhisar ilçesine bağlı, Yatağan beldesinin Hüsnü Akşit Mahallesinde bulunmaktadır (Resim 13).

Kütüphane 2010-2011 yıllarında Prof. Dr. Cevat Akşit önderliğinde hayırseverlerin yardımıyla yapılmıştır. Alt katını kütüphane ve araştırma için hazırlanan alanlar oluşturmakla birlikte üst katında misafirhane ve kız yurdu bulunmaktadır. Girişte matbu eserlerin ve bilgisayarların yer aldığı geniş bir salon bulunmaktadır. Ancak kütüphane yapım ve tadilat aşamasında olduğu için bu salonun tam olarak düzenlenmesi bitmemiştir. Yapının girişinde sol tarafta bulunan bir odada, çelik kapılarla ayrılan bir bölümde yazma eserler korunmaktadır. Yazmalar kitap raflarında yer almakta, ancak ortam yazma eserler için gerekli şartlar sağlanamamıştır (Resim 16).

Akşitler kütüphanesinde 352 adet yazma eser bulunmaktadır. Bu yazma eserler yaklaşık olarak bin yıllık bir tarihi aydınlatmaktadır. Eserlerin muhafaza edilip gelecek kuşaklara aktarılması önemli bir husustur. Yapılan araştırmalar ve görüşmeler sonucunda kütüphanede bulunan yazma eserlerin Prof. Dr. Cevat Akşit¹'in özel çabası sonucunda hem kendisinde bulunan hem de beldedeki bazı evlerden, aynı zamanda da bölgedeki cami ve medreselerden toplanılmıştır.

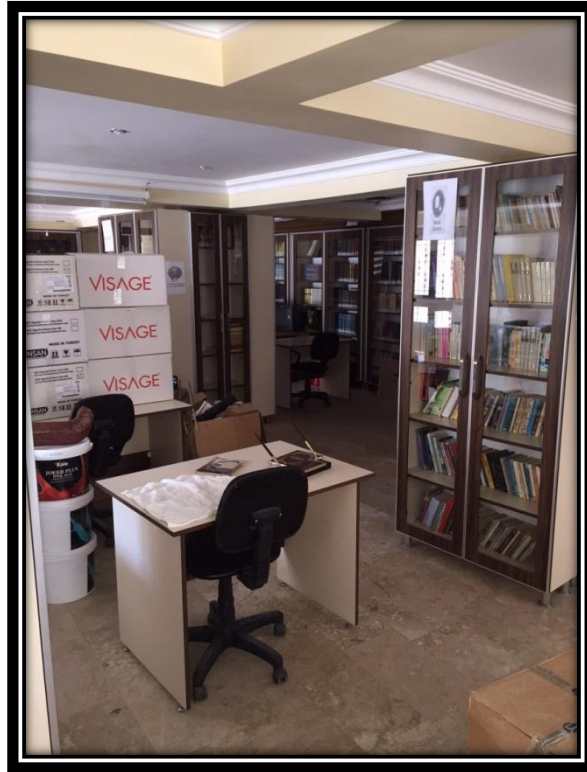
Bu eserler XV.yy ile XVIII.yy tarihleri arasında yer aldığı gibi genellikle yazma eserler dini konulardan oluşmaktadır. Bunların arasında ayetler ve açıklamaları, harfler ve hece, hadisi şerifler ve açıklamaları farklı âlimlerin görüşleri, dua risaleleri aynı

¹ Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Kürsüsü'nde Ana Bilim Dalı Başkanlığı yapmış ve buradan emekli olmuştur.

zamanda duaların hangi günlerde yapılacağını açıklayan tablolar, evlilik, nikah ve abdestle ilgili açıklamalar, Arapça gramer konuları, şiirler, hikayeler, hatta tırnak kesimiyle ilgili farklı açıklamalar yazmaların konusunu oluşturmaktadır. Eserler cild tezyinatları açısından ele alındığında genel anlamda bozulmaya uğradığı ve özellikli çok fazla eser olmadığı görülmektedir. Eserlerin cildlerinde deri, ebru ve kumaşın kullanıldığı görülmüştür. Temel olarak soğuk baskı tekniği ile uygulanan cildlerin şemseli ve şemsesiz olmak üzere farklı çeşitleri alttan ayırma, üstten ayırma, çeharkuşe, mülevven olmak üzere farklı tekniklerle yapılmıştır. Ağırlıklı olarak cildlerin iç kablalarında, cild yan kağıdı olarak ebrûlu kağıtlarla birlikte su yolu filigranlı ve safran rengi kâğıtlar kullanılmıştır. Kullanılan bu ebrûlar genellikle pastel renklerde, battal ve şal ebrularıdır. Ebrular yazma eserlerde cild yan kağıdı olarak kullanılmış olmasına rağmen matbu eserlerde de çok fazla cild iç kabının yan kağıdı olarak kullanılmıştır. Genellikle yazma eserlerin cild tezyinatlarında kullanılan şemse formlarının içersinde hatayi, bulut ve rumi grubu motifler görülmektedir. Alanlar asimetrik ve simetrik kompozisyon şeklinde tezyin edilmiştir.

Resim 13: Akşitler Kütüphanesi

Resim 14: Akşitler Kütüphanesi Salonu

Resim 15: Akşitler Kütüphanesi Müdür Odası

Resim 16: Akşitler Kütüphanesi'ndeki Yazma Eserler

II. BÖLÜM

DENİZLİ AKŞİTLER KÜTÜPHANESİ'NDE SEÇİLEN 27 ADET YAZMA ESERİN TANIMI VE CİLT TEZYİNAT ÖZELLİKLERİ

2.1 Soğuk Şemseli Cilt Tezyinatları

2.1.1 Sıra No: 1

Envanter No: 13

Eserin Adı: İnâyetü'l-Kâdî ve Kifâyetü'r-Râdî - I

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Şihâb ed-dîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Hafacî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: H.1084 / M. 1673

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 277x195mm - 210x135 mm

Yaprak Sayısı: 380 yk.

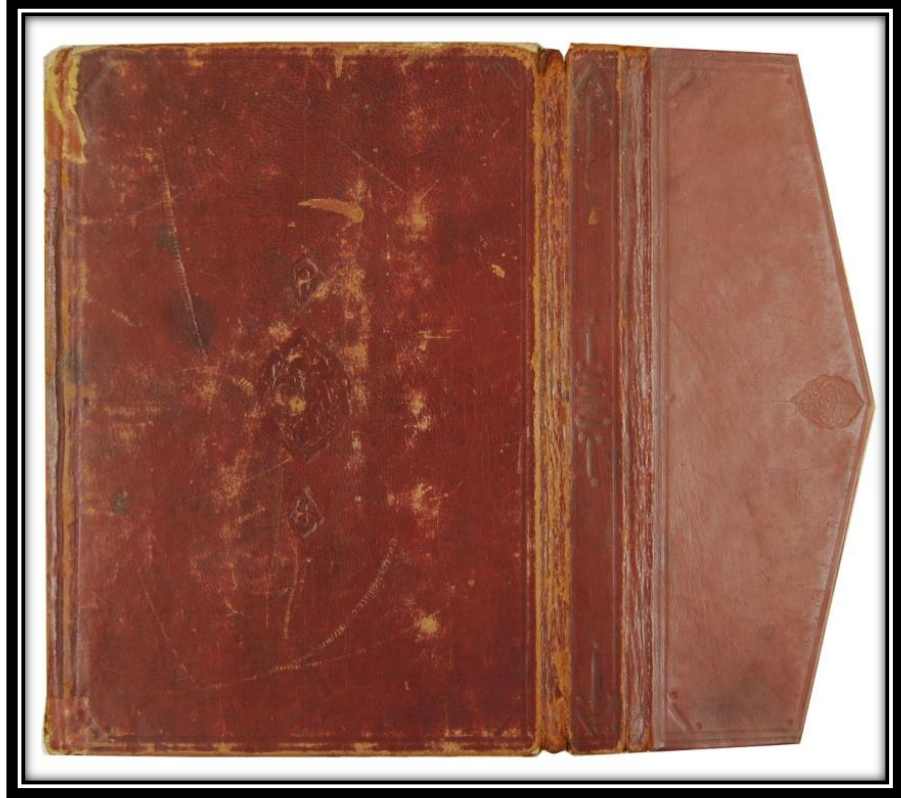
Satır Sayısı: 37

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

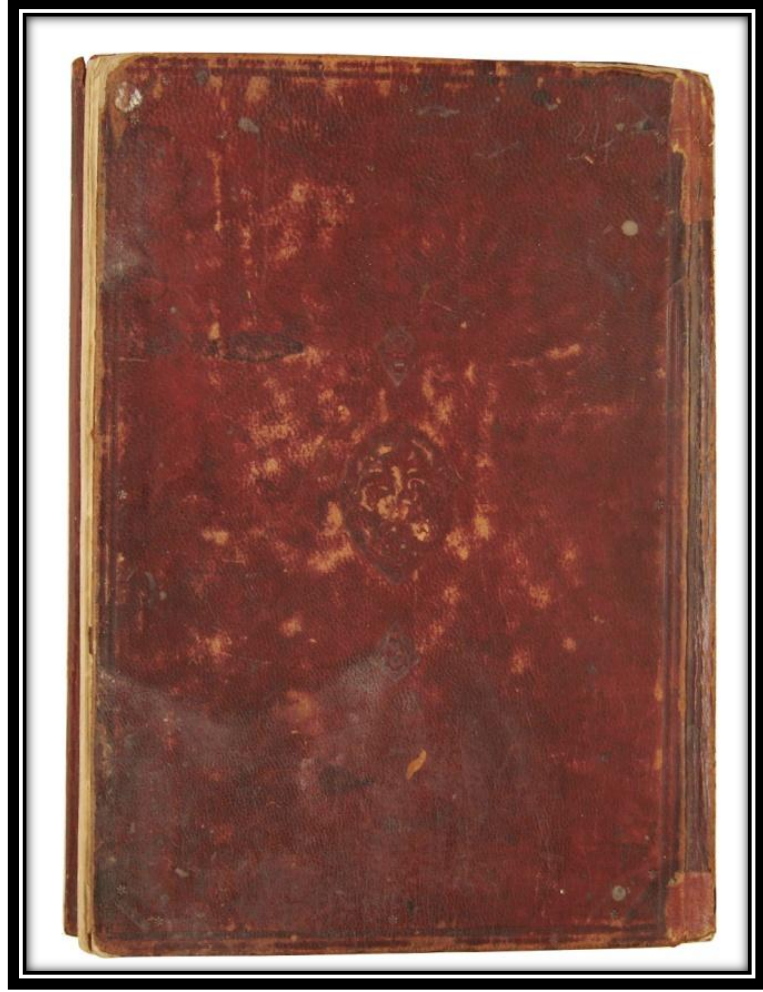
Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Vişne çürüğü renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Öncesinden sırtı tamir görmüştür. Kitabın 1. ve 380. sayfalarında Dergâh-ı Âlî Kapucu Başlılarından Antalya (Teke) sancağı kaymakamı el-Hâc Mehmet Ağa'ya ait vakıf kaydı ve mührü vardır. Cildin dış kabında şemse ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye

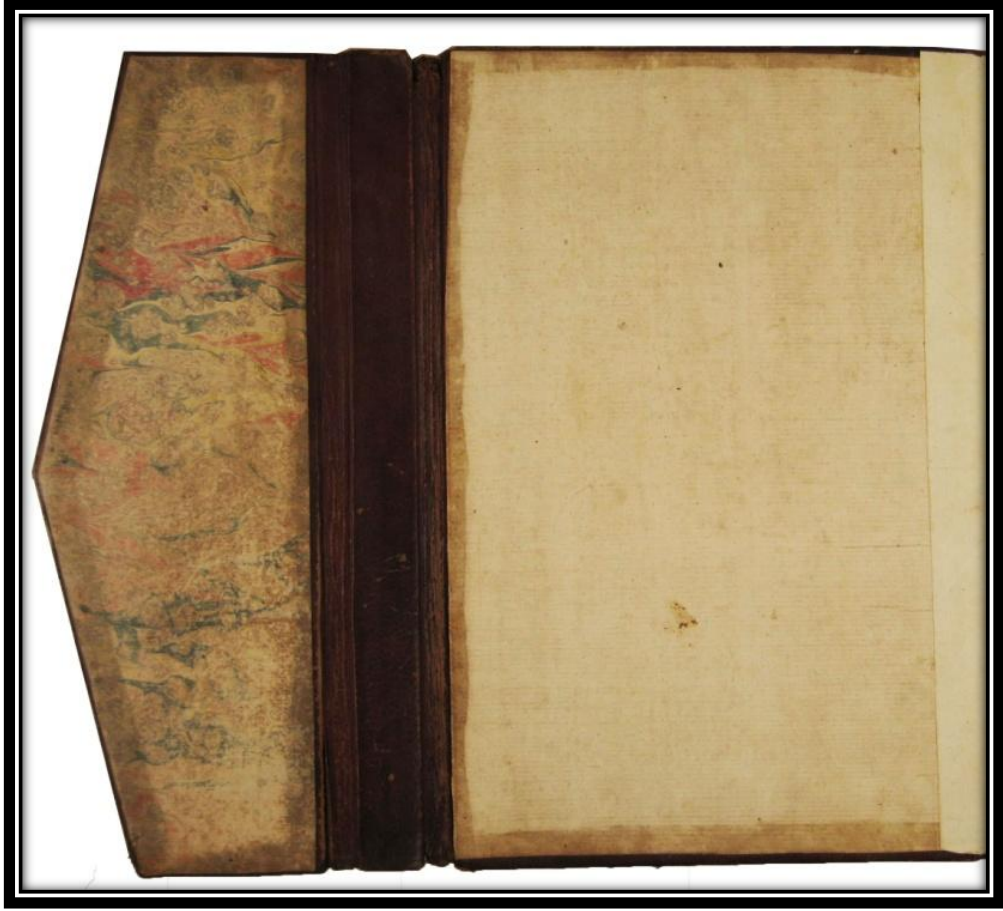
birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk bırakılmıştır. Soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılamamaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Sertâbında demir aletle yapılmış çizgiler ve yıldız formları vardır. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bu şemsenin içersini ½ simetricali bulut ve hatayi grubu motifler oluşturmaktadır. Kabın içinde yazı kğidi ile aynı renkte olan kğit kullanılmış, sertab kısmı boş bırakılarak miklebi ebr ile kaplanmıştır (Resim-17,18,19, izim-1)

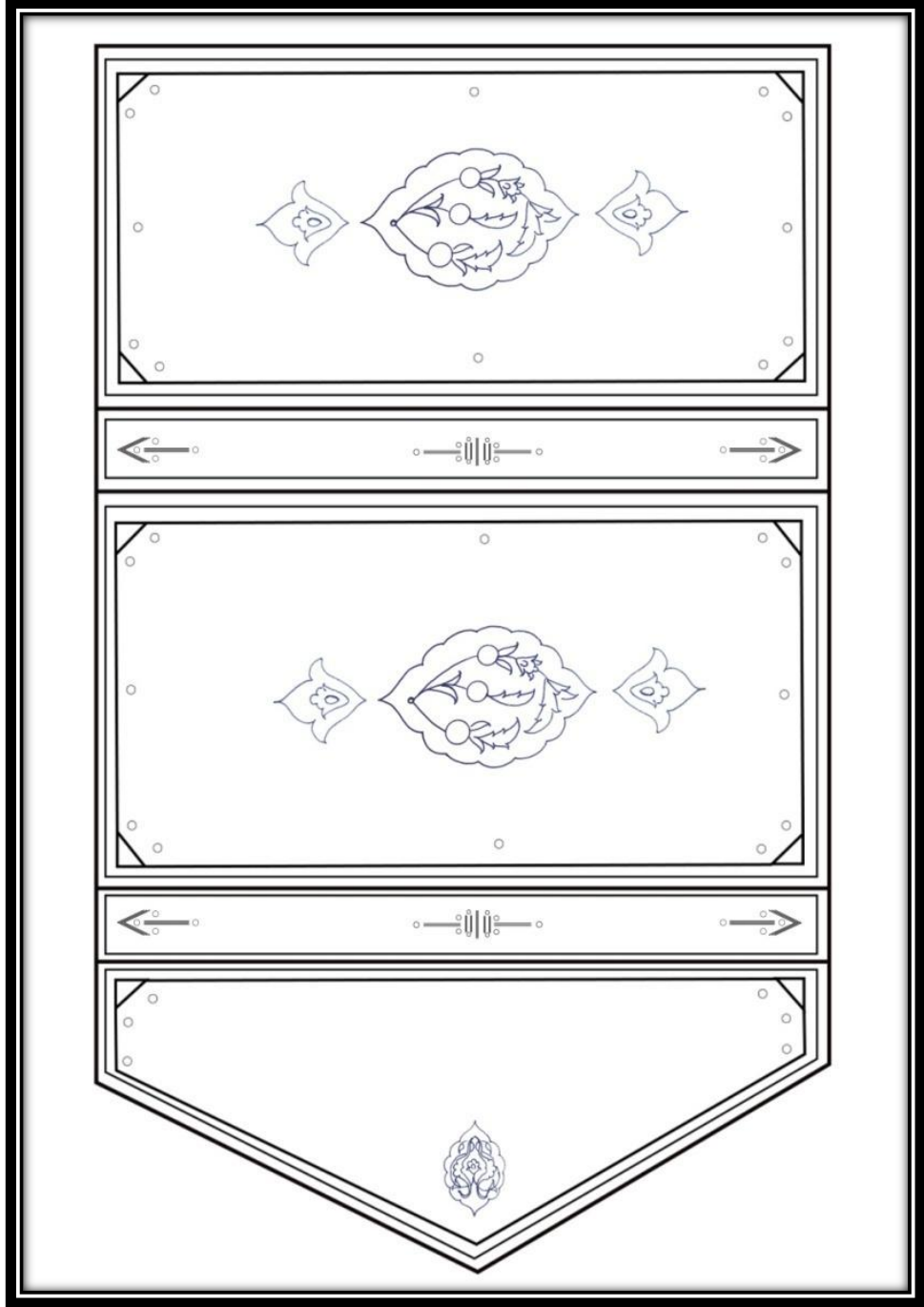
Resim- 17: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 18: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser

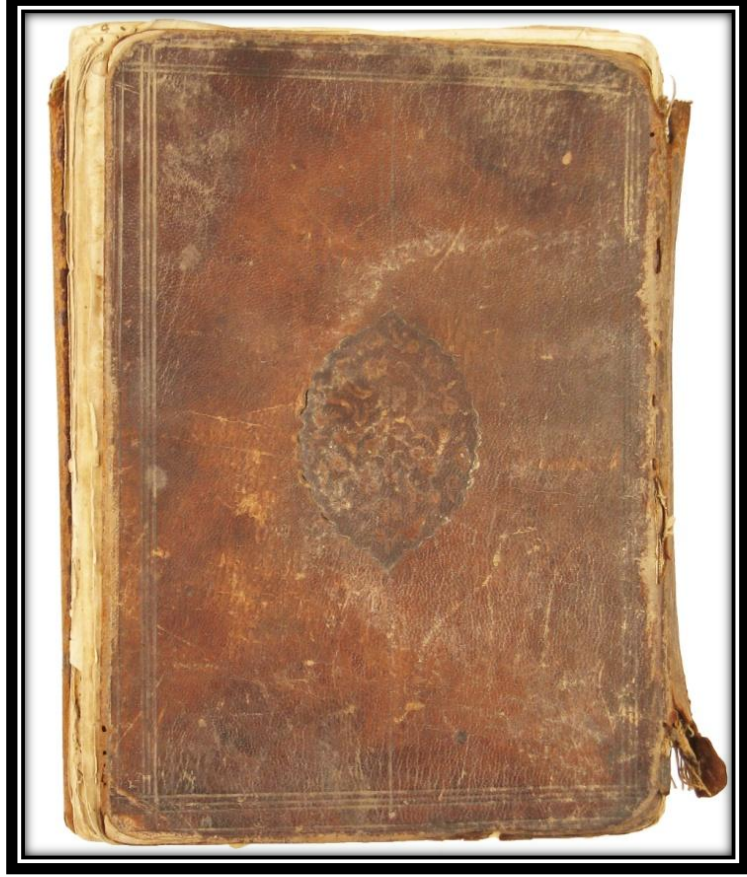
Resim- 19: 13 Envanter Numaralı Yazma Eser

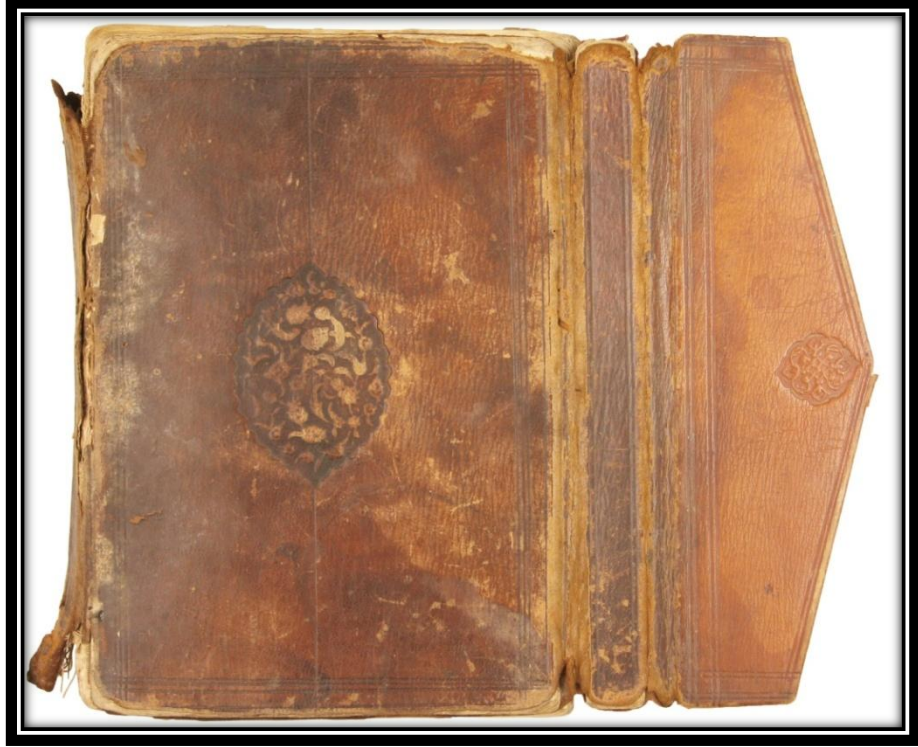
Çizim 1: 13 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.2 Sıra No: 2**Envanter No: 29****Eserin Adı: Mültekâ'l-Ebhur****Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi****Yazarı: Şihâb İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî****Hattat: ---****İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---****Dili: Arapça****Yazı Cinsi: Nesih****Eserin Ebatı: 208x154mm - 158x100 mm****Yaprak Sayısı: 205 yk.****Satır Sayısı: 15****Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi****Kağıt Özelliği: Çay rengi, ahârlı**

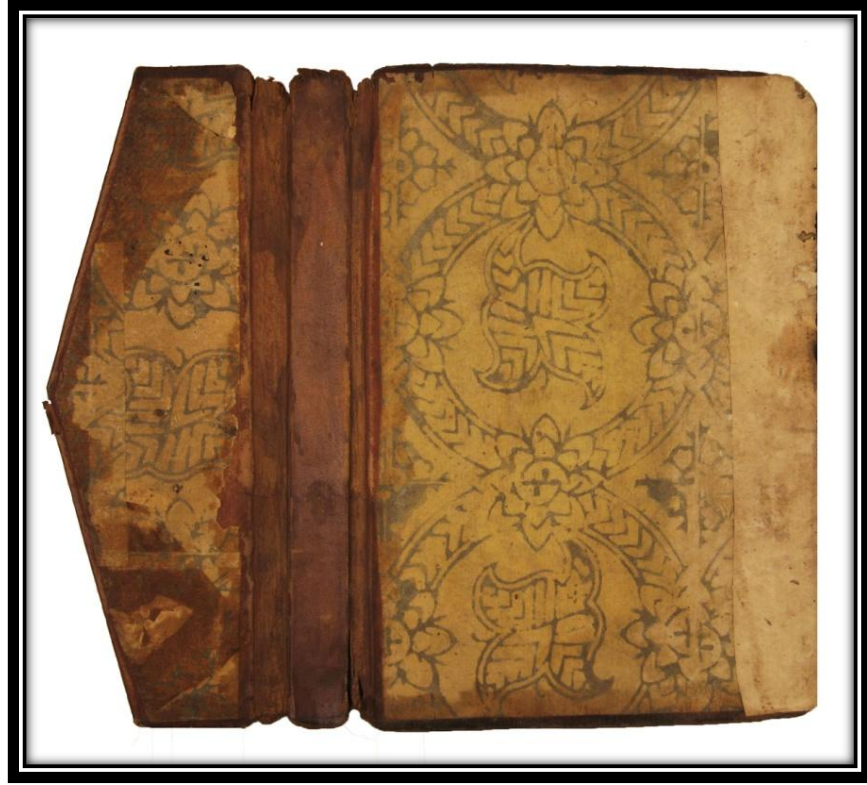
Cild Özellikleri: Kahverengi renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Sırtı dağınık bir şekildedir. 2. ve 204. sayfalarında Mustafa Efendi'ye ait mühür bulunmaktadır. Cildin dış kısmında şemse formu kullanılmış salbekler yoktur. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cetvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için, şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görölmektedir. Eserin miklebinde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bu şemsenin içersini ¼ simetri ile rumi motifi ve hatayi grubu motifler oluşturmaktadır. Sertabı ise boş bırakılmıştır. Kabın içinde ise kendinden desenli başka bir kâğıt kullanılmıştır (Resim-20,21,22, Çizim-2)

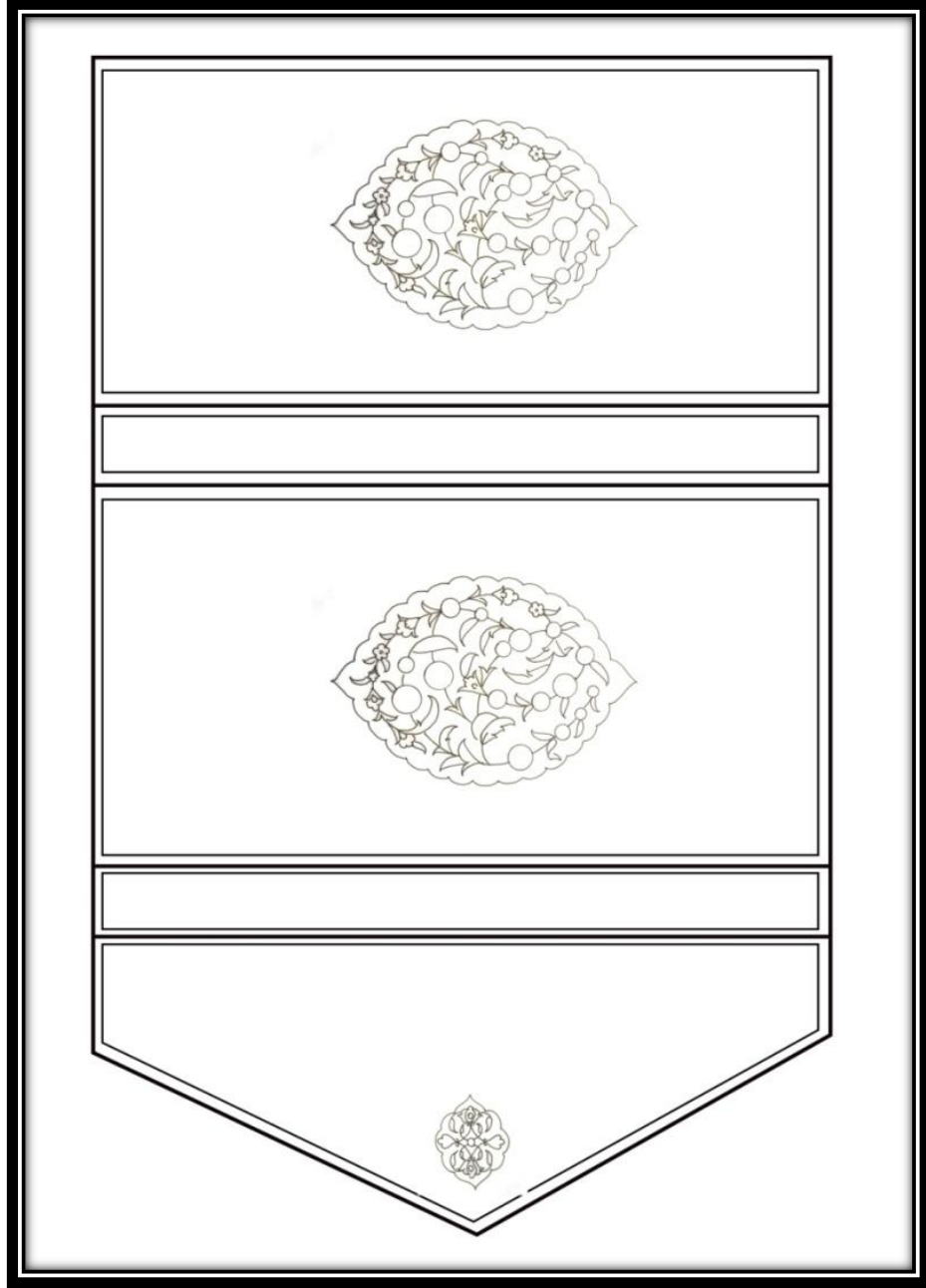
Resim- 20: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 21: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 22: 29 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 2: 29 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.3 Sıra No: 3

Envanter No: 167

Eserin Adı: Muhtasaru'l-Me'ânî

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Sa'd ed-dîn Mes'ûd b. Ömer et-Taftâzânî

Hattat: İbrahim b. İsmail el-Kastamonî

İstinsah Yeri/Tarihi: H.1103 / M. 1691

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 213x130mm - 147x58 mm

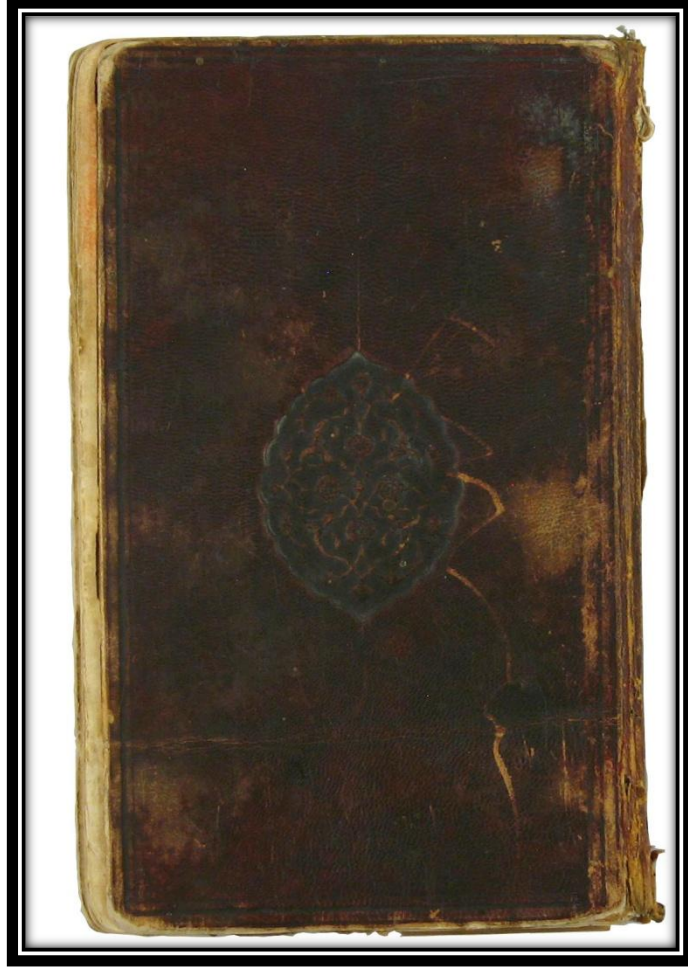
Yaprak Sayısı: 221 yk.

Satır Sayısı: 17

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin miklebi yoktur. Kitap baştan noksandır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbekler yoktur. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi ve rumi grubu motiflerinin ¼ simetri ile kullanıldığı görülmektedir. Kabın iç kısmında ise, ebrû kullanılmıştır (Resim-23,24,25, Çizim-3)

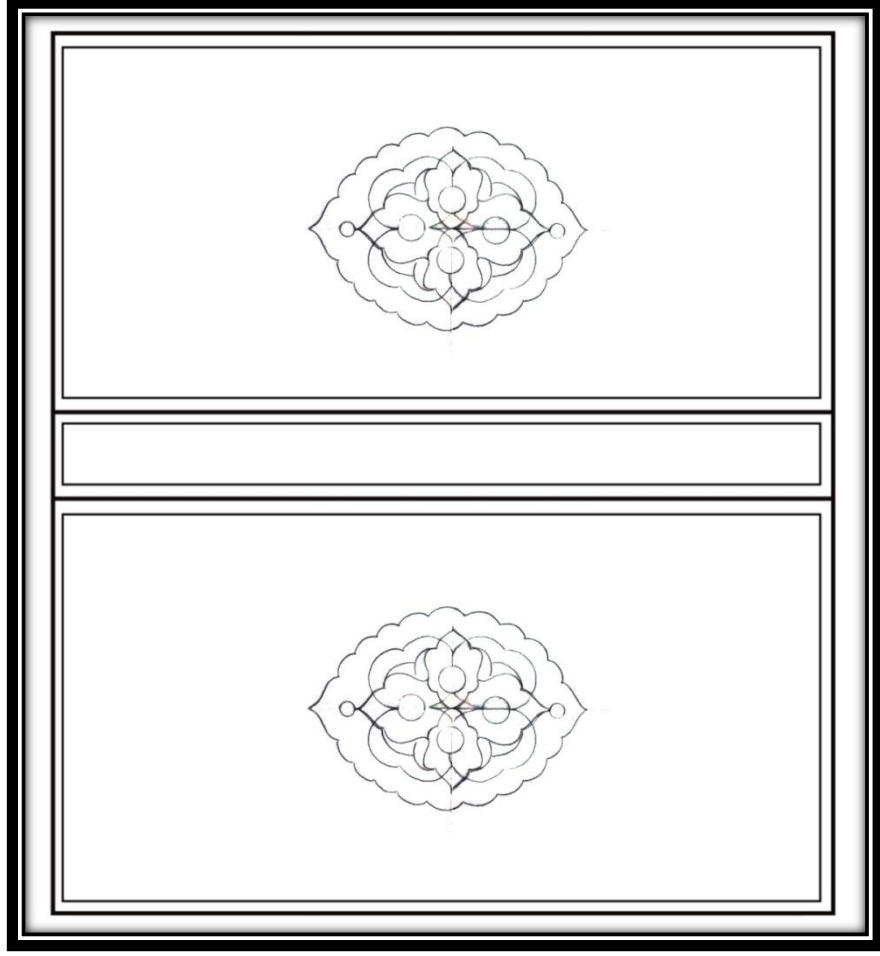
Resim- 23: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 24: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 25: 167 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 3: 167 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.4 Sıra No: 4

Envanter No: 301

Eserin Adı: Şerh-i Vasiyet-i Birgivî

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Alî Sadrî Kônnavî

İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 172x113mm - 121x68 mm

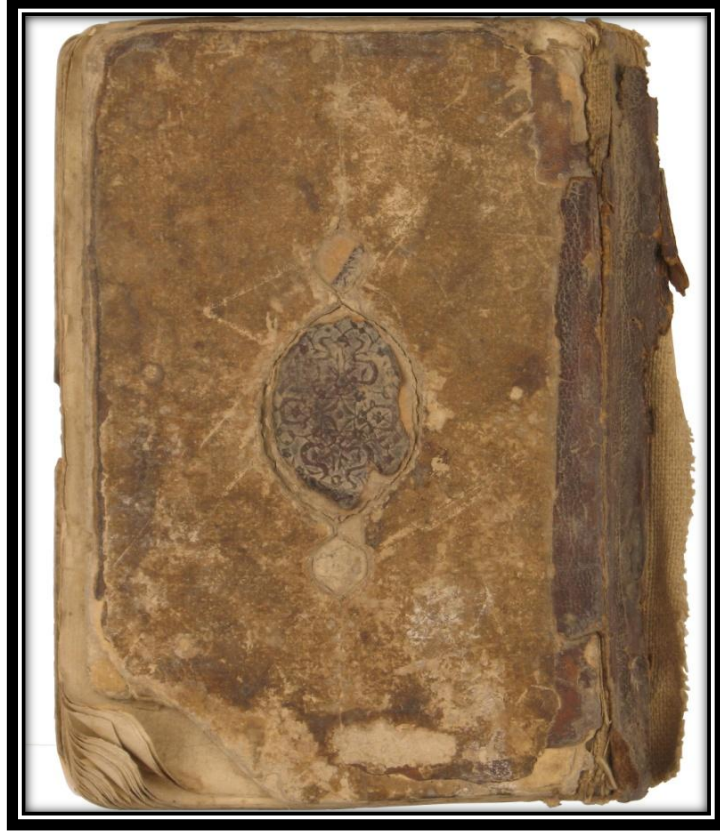
Yaprak Sayısı: 160 yk.

Satır Sayısı: 13

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

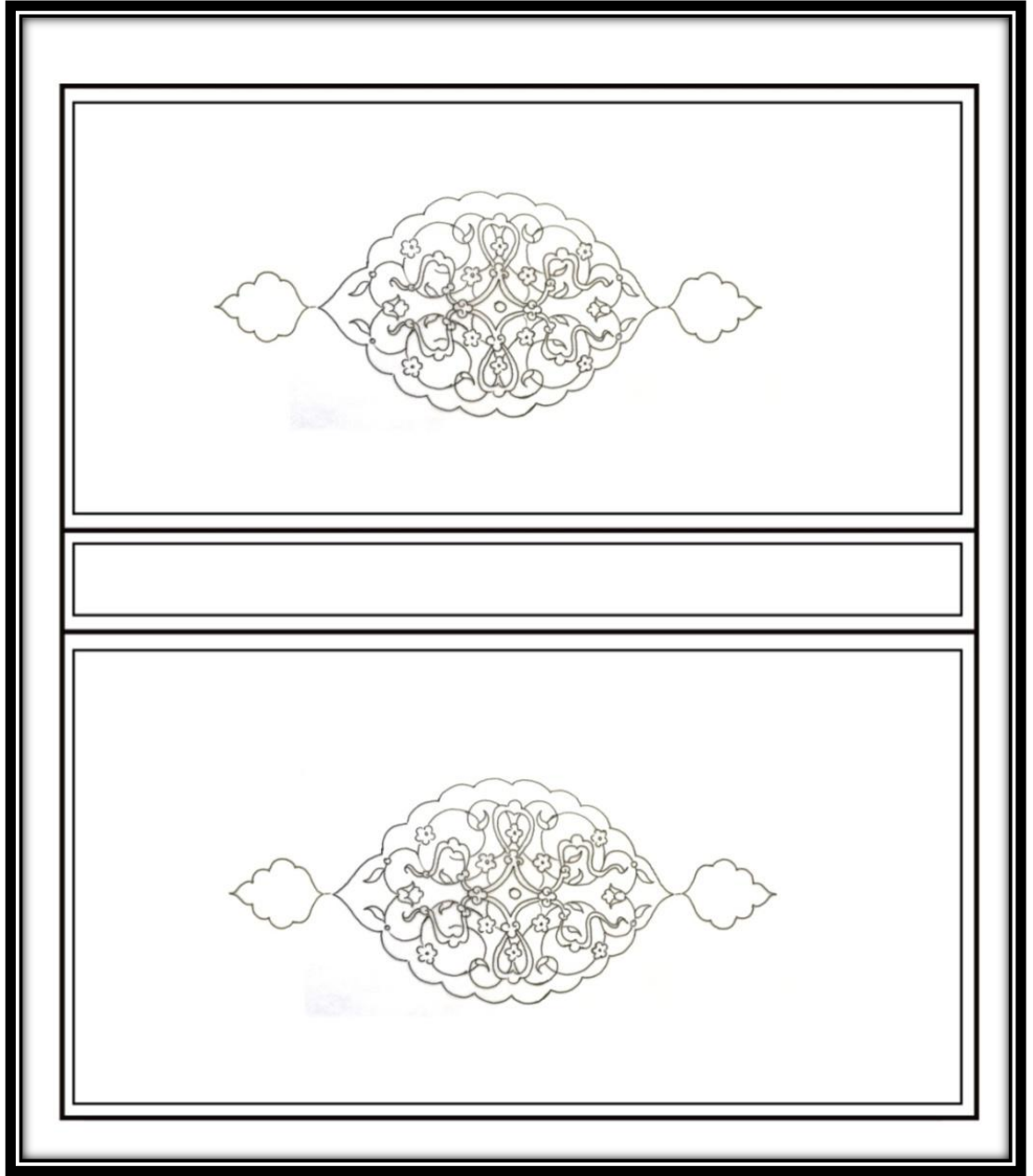
Cild Özellikleri: Açık kahverengi renkli deri kullanılarak hazırlanmış, sırtında ise koyu kahverengi renkli deri kullanılmıştır. Omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitap baştan ve sondan noksandır. Nem lekeleri ve mürekkep dağılmaları vardır. Cildin alt kabı düşmüş, üst kabında ise şemse formu ve salbekler kullanılmıştır. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motifler tam olarak anlaşılammaktadır. Ancak ¼ simetri ile hatayi ve bulut grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Salbekler şemse ile birleşik bir vaziyettedir (Resim-26,27, Çizim-4).

Resim- 26: 301 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 27: 301 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 4: 301 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Teziniatı

2.1.5 Sıra No: 5

Envanter No: 313

Eserin Adı: el-Keşşaf An-Hakaiki't-Tenzil

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Câr-Allâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî

Hattat: Mustafa b. Osman

İstinsah Yeri/Tarihi: İstanbul H.921 / M. 1515

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 180x130mm - 150x80 mm

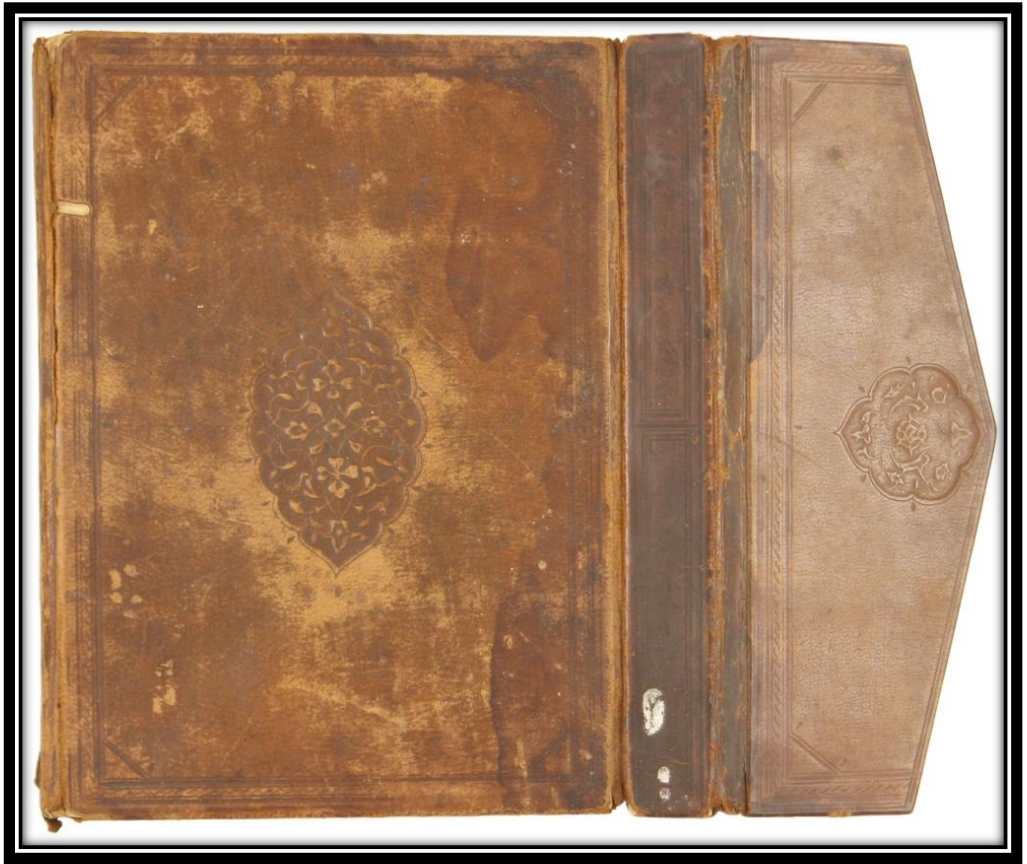
Yaprak Sayısı: 172 yk.

Satır Sayısı: 21

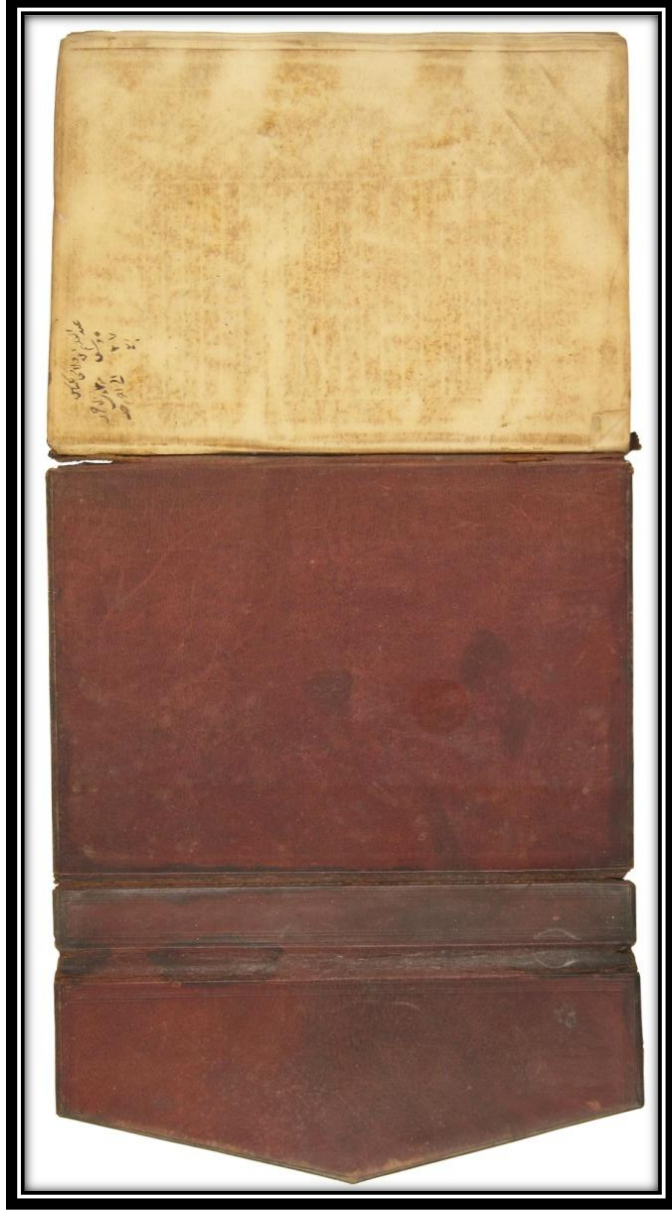
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Kitabın ilk III ve son III sayfasında Arapça nakiller ve şiirler yer almaktadır. Eserin IIIb sayfasında Cürcânî'nin doğum ve ölüm yılları yazılmıştır. Sayfa kenarlarında açıklamalar bulunmaktadır. Kitap, Yatağanlı Mustafa Akşit Hoca'nın Yatağan Akşitler Kütüphanesine bağışdır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbekler yoktur. Şemse soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablaların kenarları sınırlandırılmıştır. Şemsenin içersinde ¼ simetri rûmi ve hatayi grubu motifler kullanılarak tezyin edilmiştir. Sertâbında karşılıklı dikdörtgen formda cedveller kullanılmıştır. Miklebi'nde cildin dış kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse vardır. Bu şemsenin içersini ½ simetrlili rumi ve hatayi grubu motifler oluşmaktadır (Resim-28,29,30 Çizim-5).

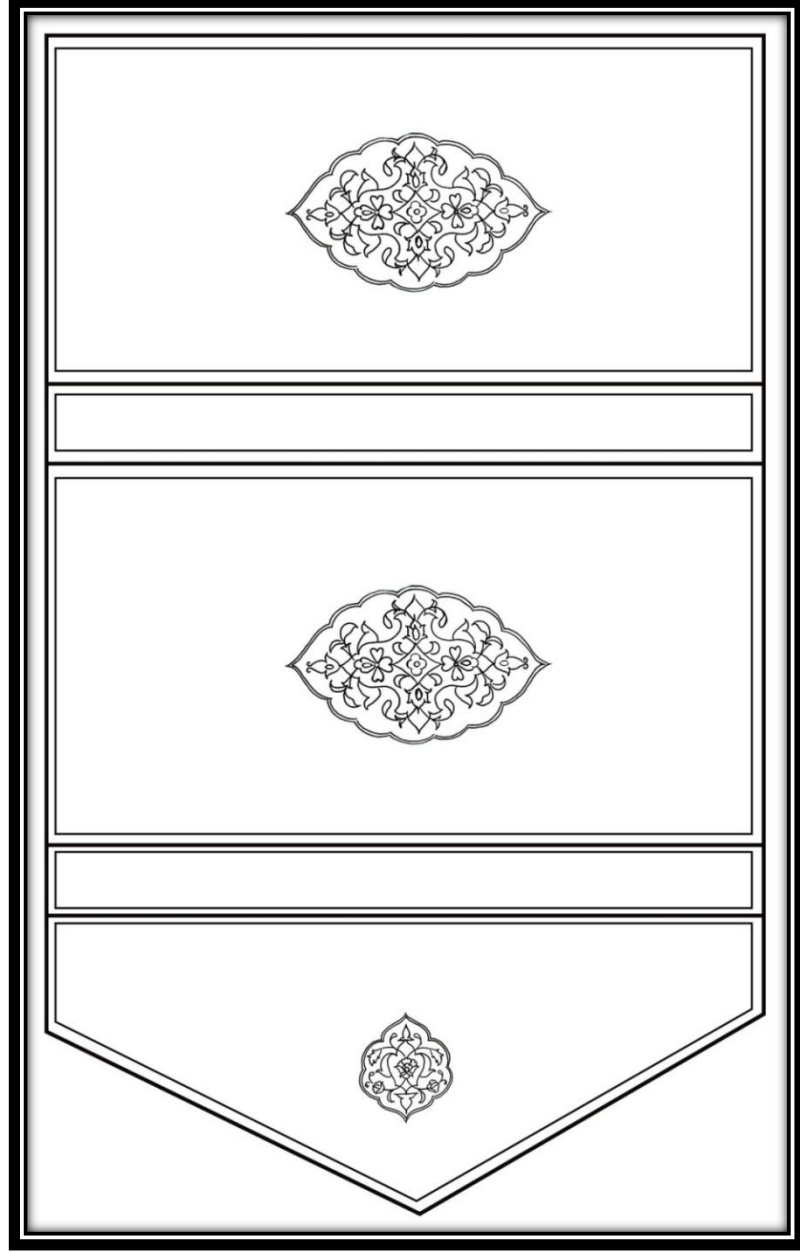
Resim- 28: 313 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 29: 313 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 30: 313 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 5: 313 Envanter Nolu Yazma Eserin Kab Teziniatı

2.1.6 Sıra No: 6

Envanter No: 11

Eserin Adı: Şerhu Hadîsi Seteferiku Ümmetî alâ İsnâ ve Seb'ine Fırka

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: ---

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 241x176mm - 160x96 mm

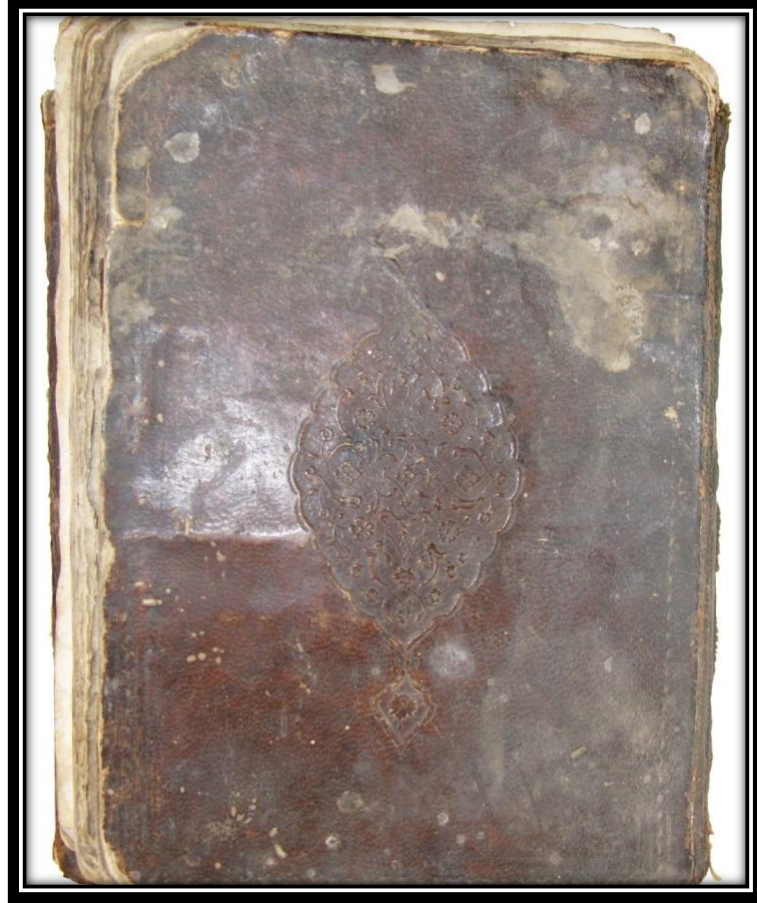
Yaprak Sayısı: 92 yk.

Satır Sayısı: 23

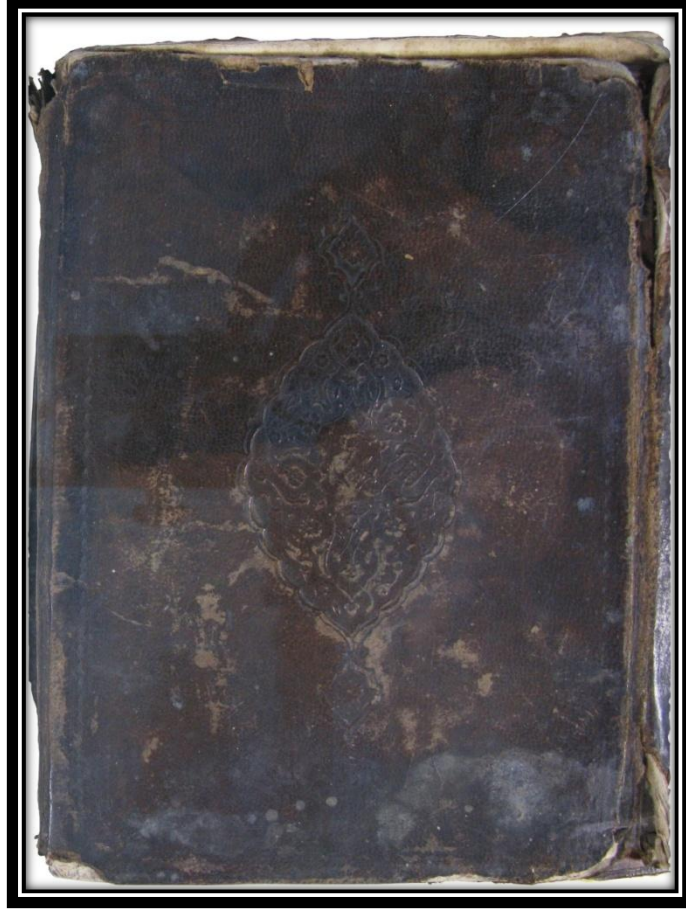
Mürekkep: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

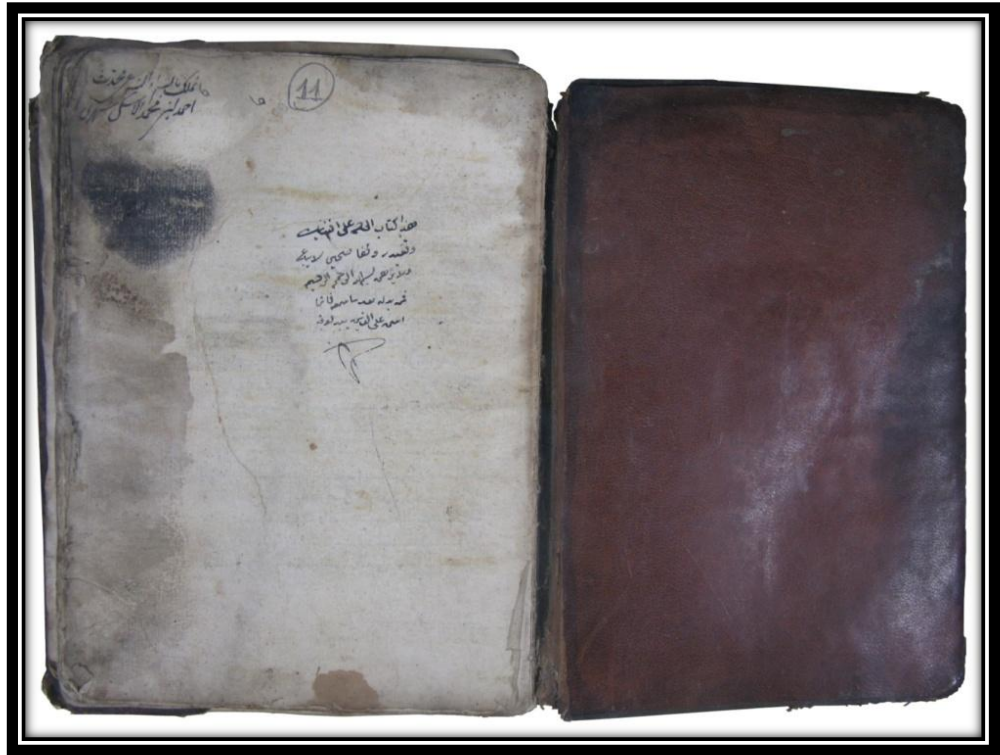
Cild Özellikleri: : Vişneçürüğü renkli, deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Şemsenin içersinde ¼ simetri ile rumi motifi ve hatayi grubu motifler kullanılmış ve tezyin edilmiştir. Salbeklerinde ise penç motifi tek olarak kullanılmıştır. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır (Resim-31,32,33,34, Çizim-6).

Resim- 31: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser

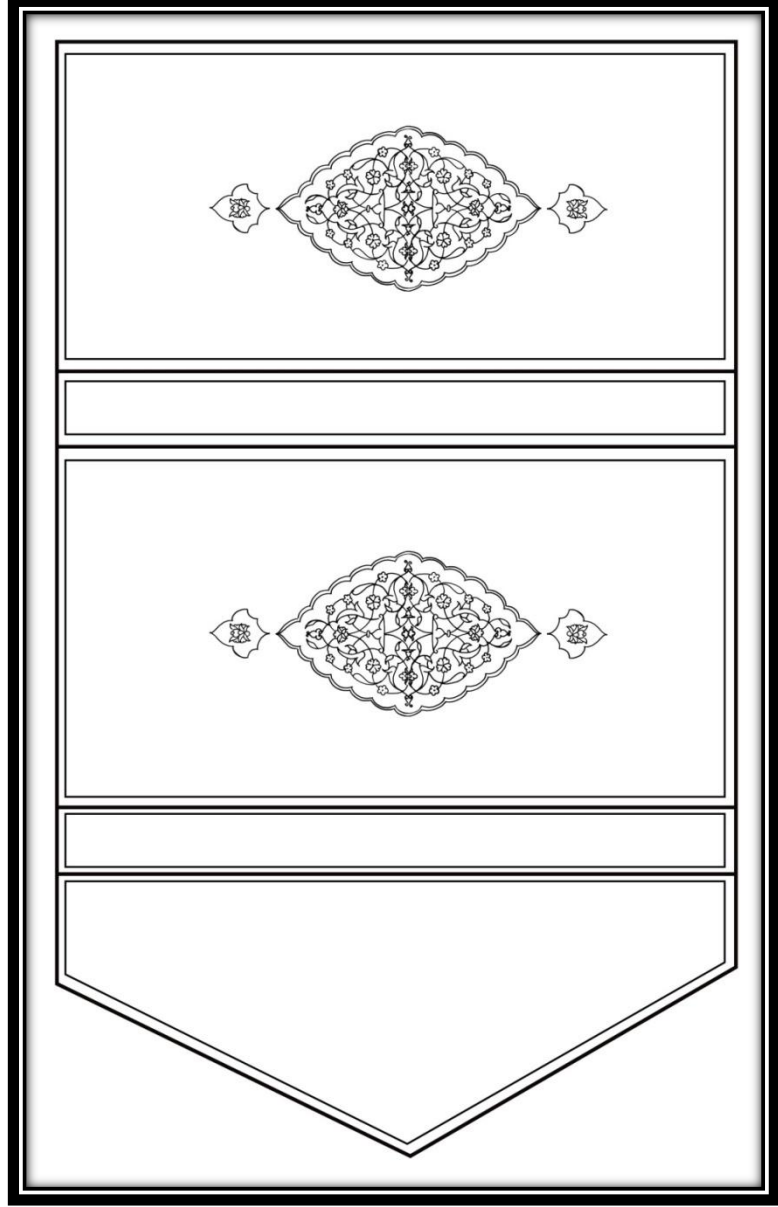
Resim- 32: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 33: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser

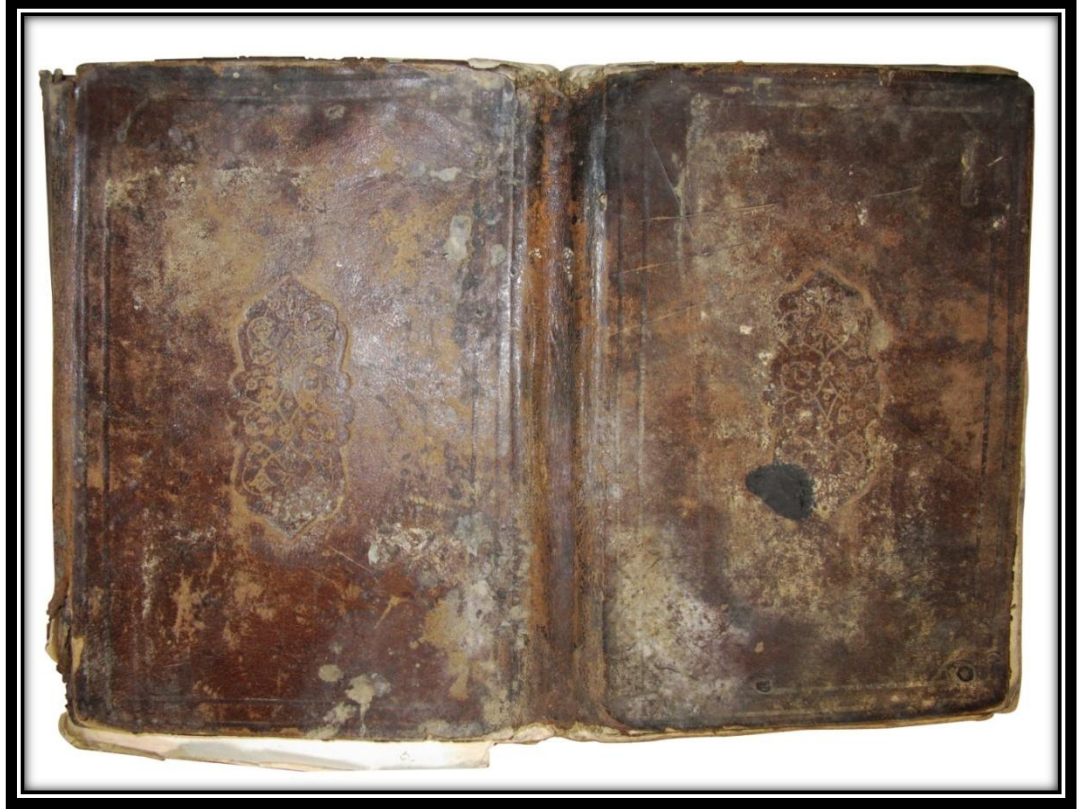
Resim- 34: 11 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 6: 11 Envanter Nolu Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.7 Sıra No:7**Envanter No:** 199**Eserin Adı:** Salavât-1 Şerîfeler**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** Şihâb ed-dîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Hafacî**Hattat:** ---**İstinsah Yeri/Tarihi:** ---/---**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih**Eserin Ebatı:** 210x143mm - 140x77 mm**Yaprak Sayısı:** 95 yk.**Satır Sayısı:** 11**Mürekkebi:** İs mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

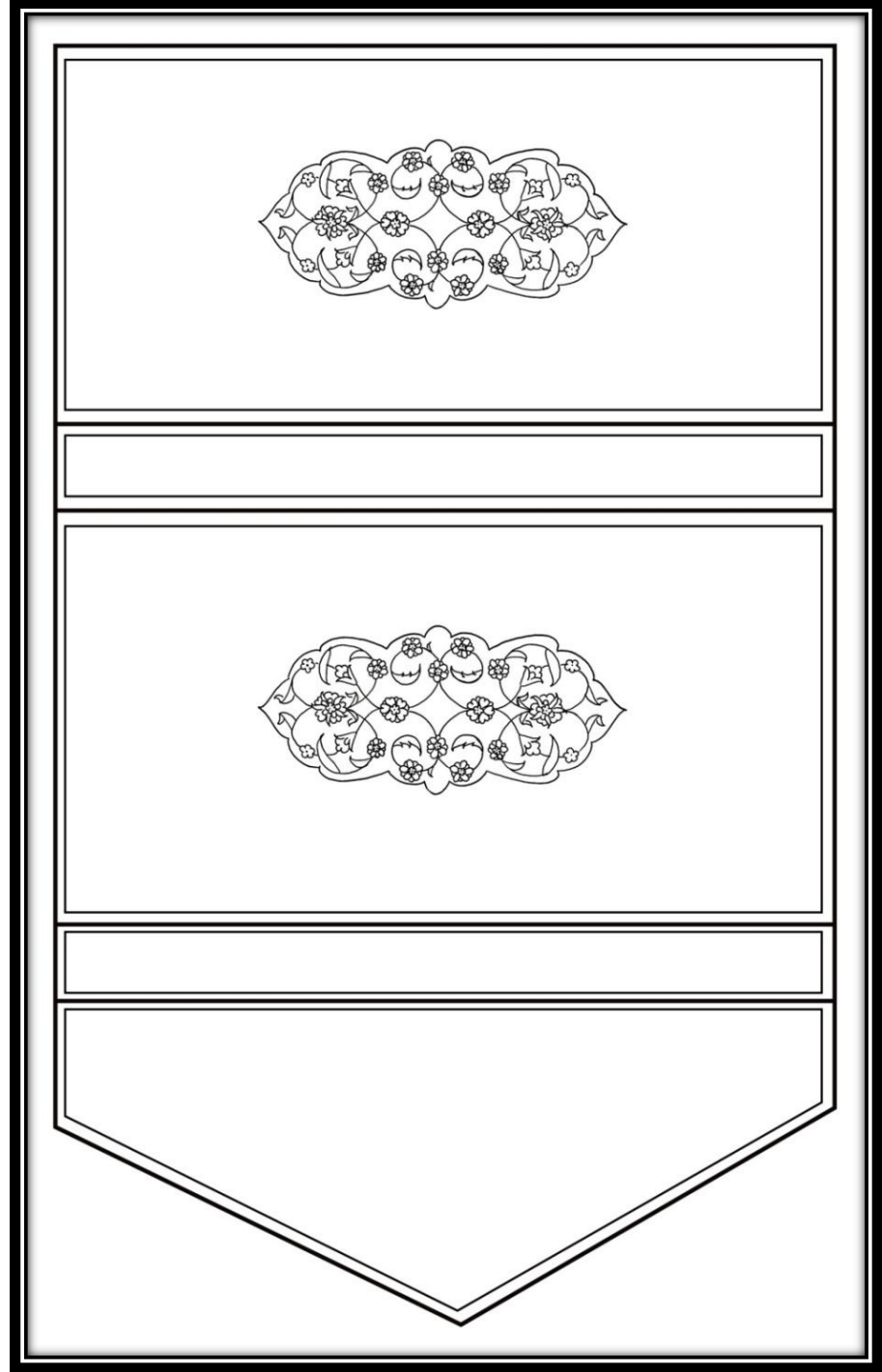
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış salbekler kullanılmamıştır. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılamamaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bozulmaya uğradığı için içersinde kullanılan motifler anlaşılamamaktadır. Kabın yan kâğıdında yazı kâğıdı ile aynı renkte olan kâğıt kullanılmıştır (Resim-35,36, Çizim-7).

Resim- 35: 199 Envanter Numaralı Yazma Eser

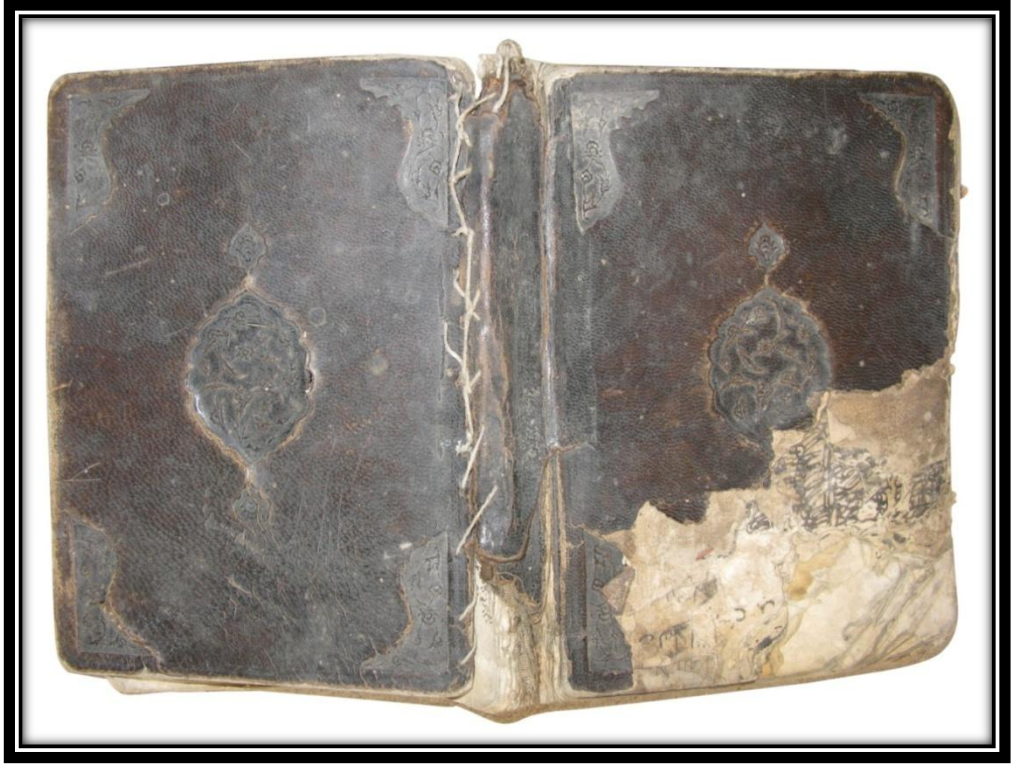
Resim- 36: 199 Envanter Numaralı Yazma Eser

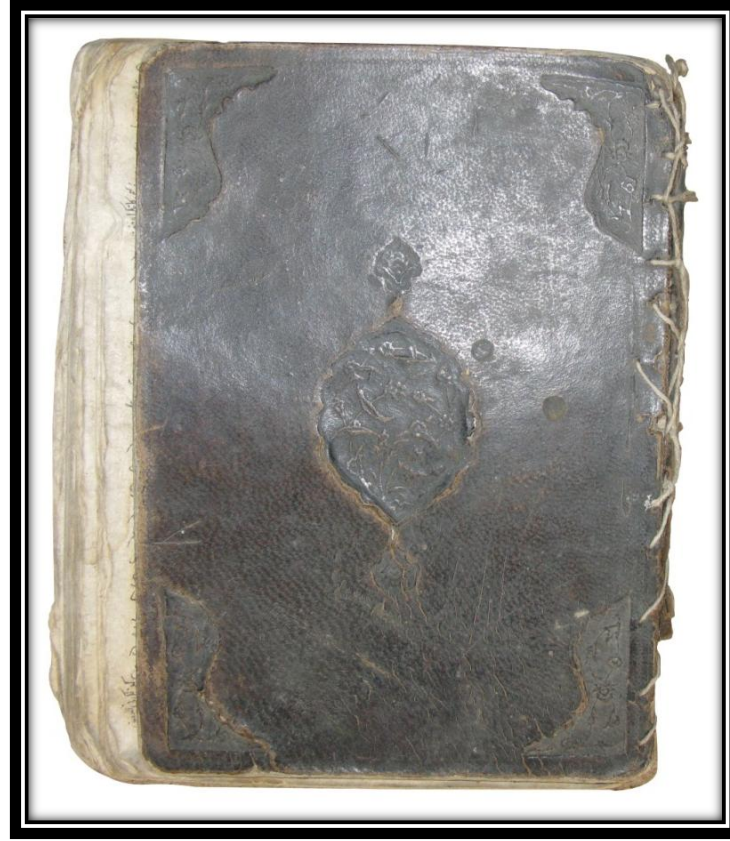
Çizim 7: 199 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.8 Sıra No: 8**Envanter No:** 124**Eserin Adı:** el-Vâfiye fî Şerhi'l-Kâfiye**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** Rükñ ed-dîn el-Hasan b. Muhammed el-Esterâbâdi**Hattat:** İbn Musa**İstinsah Yeri/Tarihi:** H. 823 / M. 1420**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih**Eserin Ebatı:** 187x132mm - 112x71 mm**Yaprak Sayısı:** 94 yk.**Satır Sayısı:** 15**Mürekkebi:** İs mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

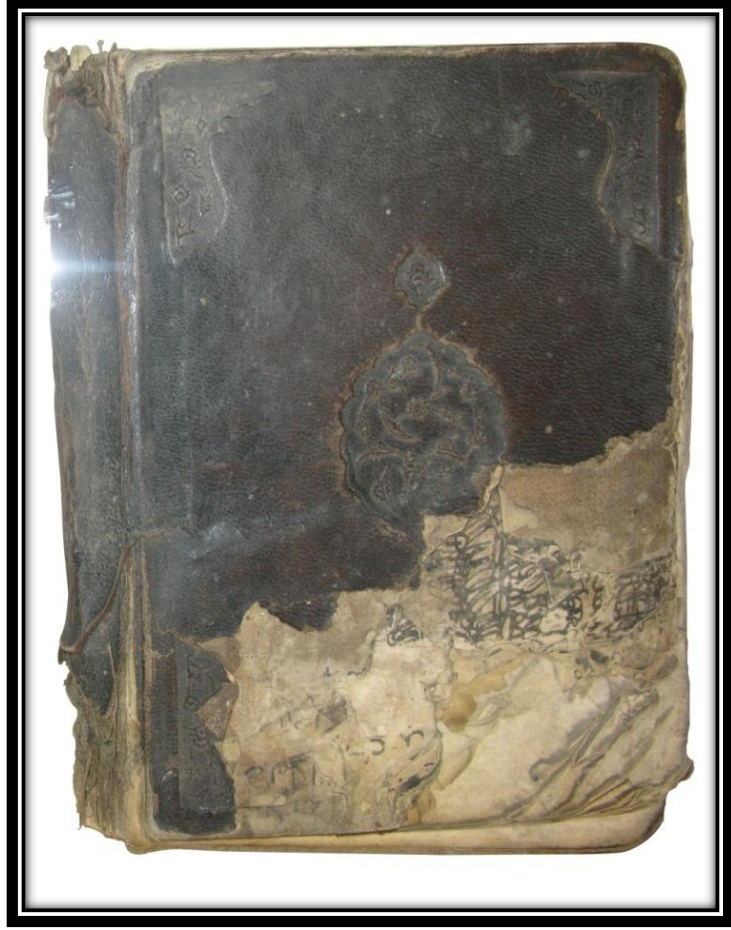
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitap baştan noksandır. Nem lekeleri, kurt yenikleri ve yırtıklar bulunmaktadır. Cildin dış kabında şemse formu salbek ve köşebentler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemse ve köşebentlerin içinde hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Şemsenin içersinde ve köşebentlerde tek noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon özelliklerine tezyin edilmiştir. Salbeklerin içersinde hatayi motifi tek başına kullanılmıştır (Resim-37,38,39, Çizim-8).

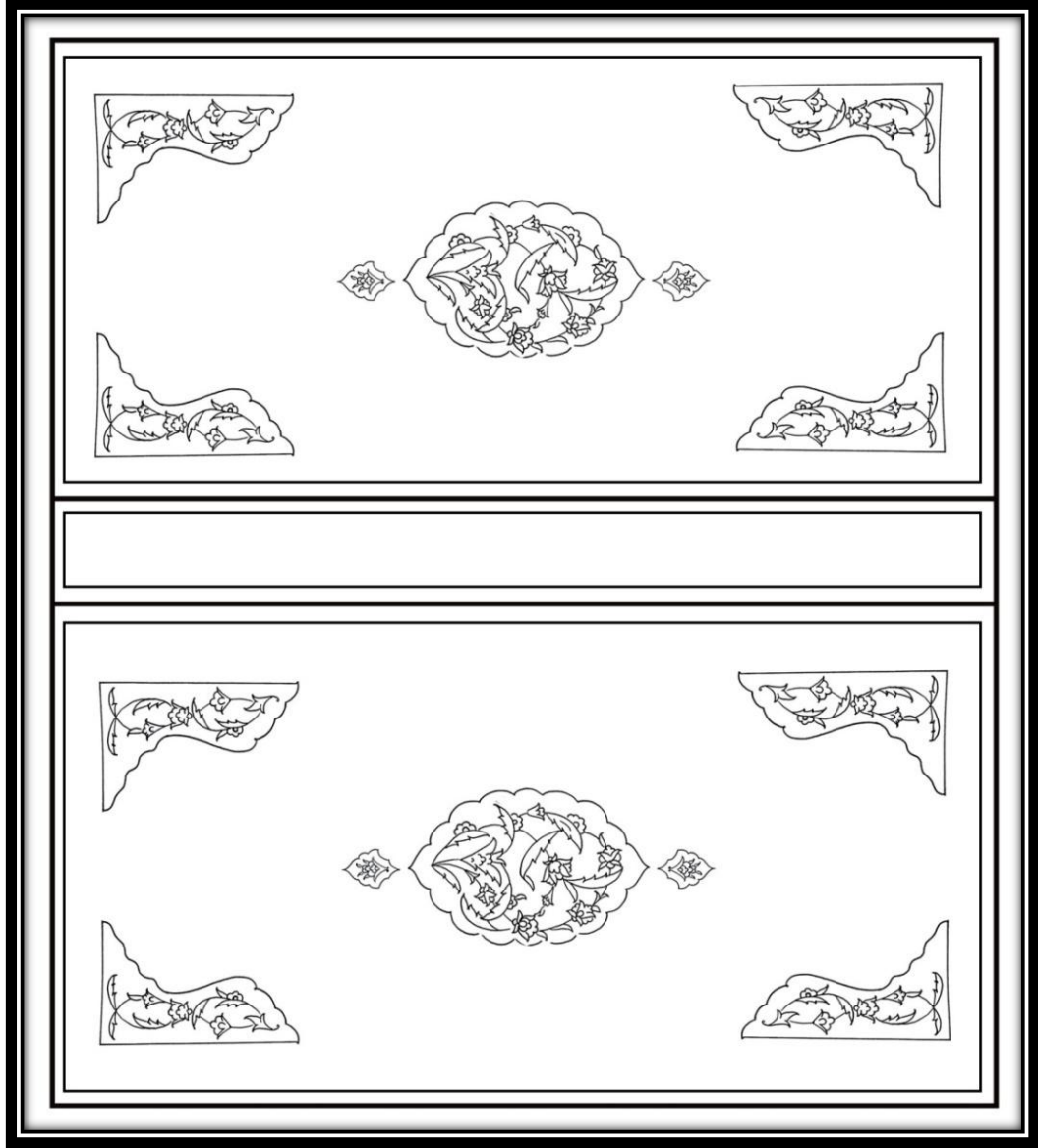
Resim- 37: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 38: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser

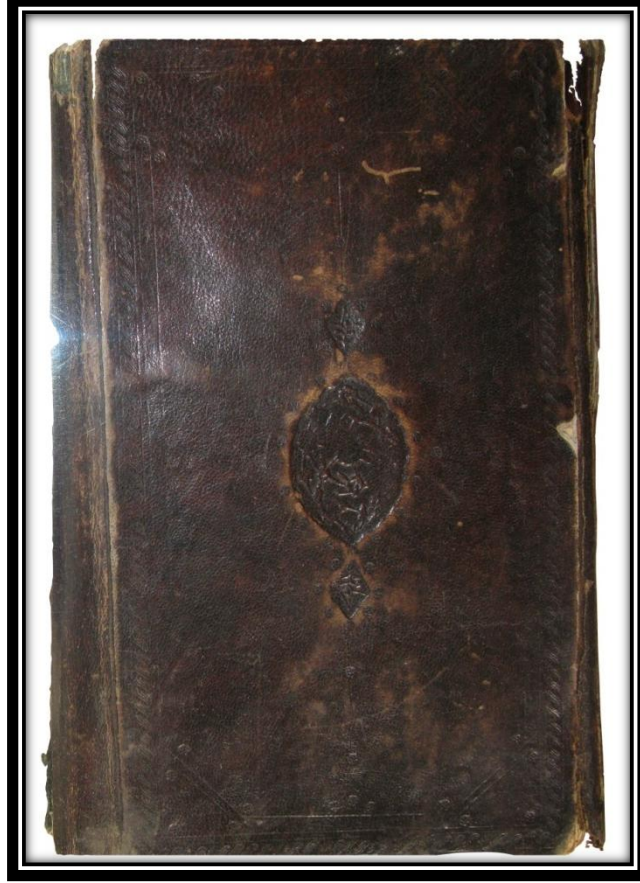
Resim- 39: 124 Envanter Numaralı Yazma Eser

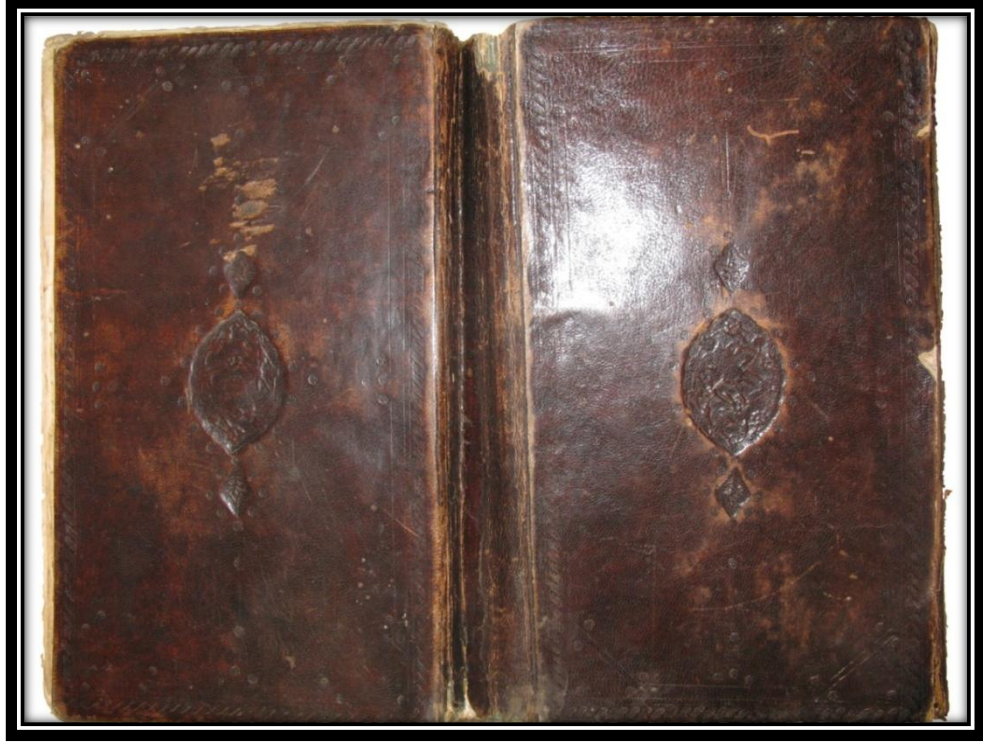
Çizim 8: 124 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.9 Sıra No: 9**Envanter No:** 310**Eserin Adı:** Hâşiye alâ Düleri'l-Hukkâm fî Şerhi Gureri'l-Ahkâm**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî**Hattat:** Süleyman b. Mustafa**İstinsah Yeri/Tarihi:** H. 1154 / M. 1741**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih**Eserin Ebatı: Kağıt:** 255x175mm - 200x80 mm**Yaprak Sayısı:** 70 yk.**Satır Sayısı:** 31**Mürekkebi:** İis mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Kahverengi renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Kitap, Yatağanlı Mustafa Akşit Hoca'nın Yatağan Akşitler Kütüphanesine bağışdır. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse ve salbeklerin etrafını dolaşan demir aletle yapılmış çift tahrir tekniğiyle tezyin edilmiş pençler vardır bunlar asimetrik olarak kabın yüzeyinde kullanılmıştır. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablara kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görölmektedir. Tek bir noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon kurallarına göre tezyinlenmiştir. Sertâbında demir aletle yapılmış çizgiler ve yıldız formları vardır. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bu şemsenin içersinde kullanılan motifler bozulmaya uğradığı için anlaşılammaktadır. Kabının yan kâğıdı olarak pembe tonlarında başka bir kâğıt kullanılmıştır(Resim-40, 41,42, Çizim-9).

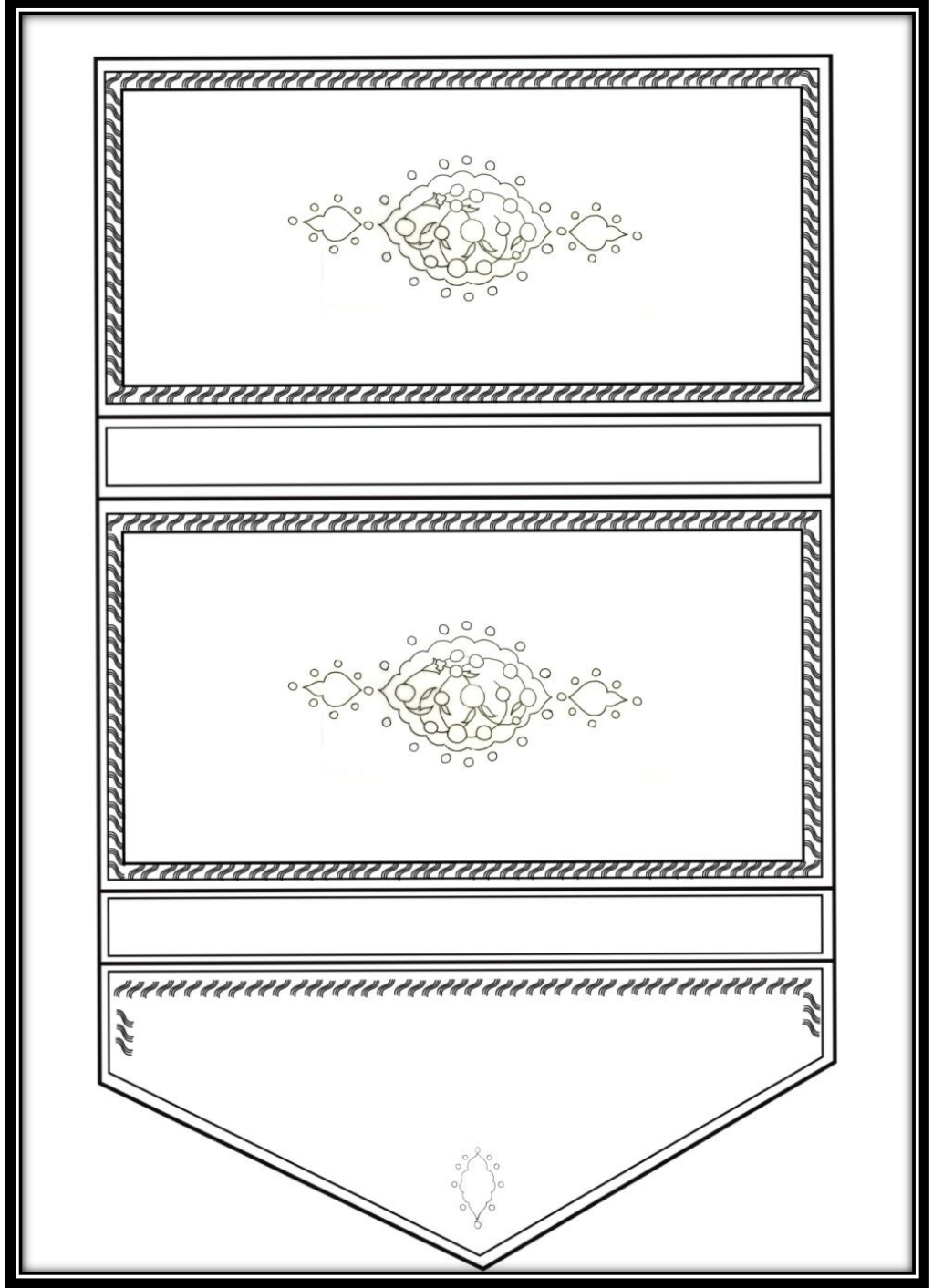
Resim- 40: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 41: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 42: 310 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 9: 310 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezminatı

2.1.10 Sıra No: 10

Envanter No: 161

Eserin Adı: Şerhu'l-Kâfiye

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Şihâb ed-dîn Ahmed b. Ömer el-Hindî ed-Devletâbâdî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 206x149mm - 133x93 mm

Yaprak Sayısı: 125 yk.

Satır Sayısı: 15

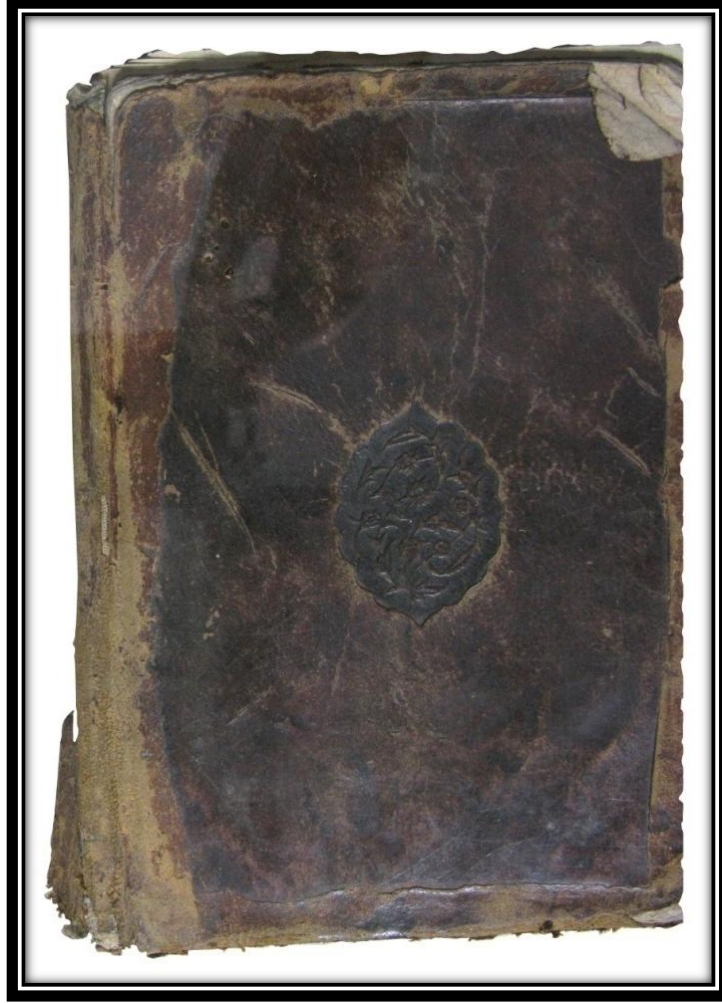
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

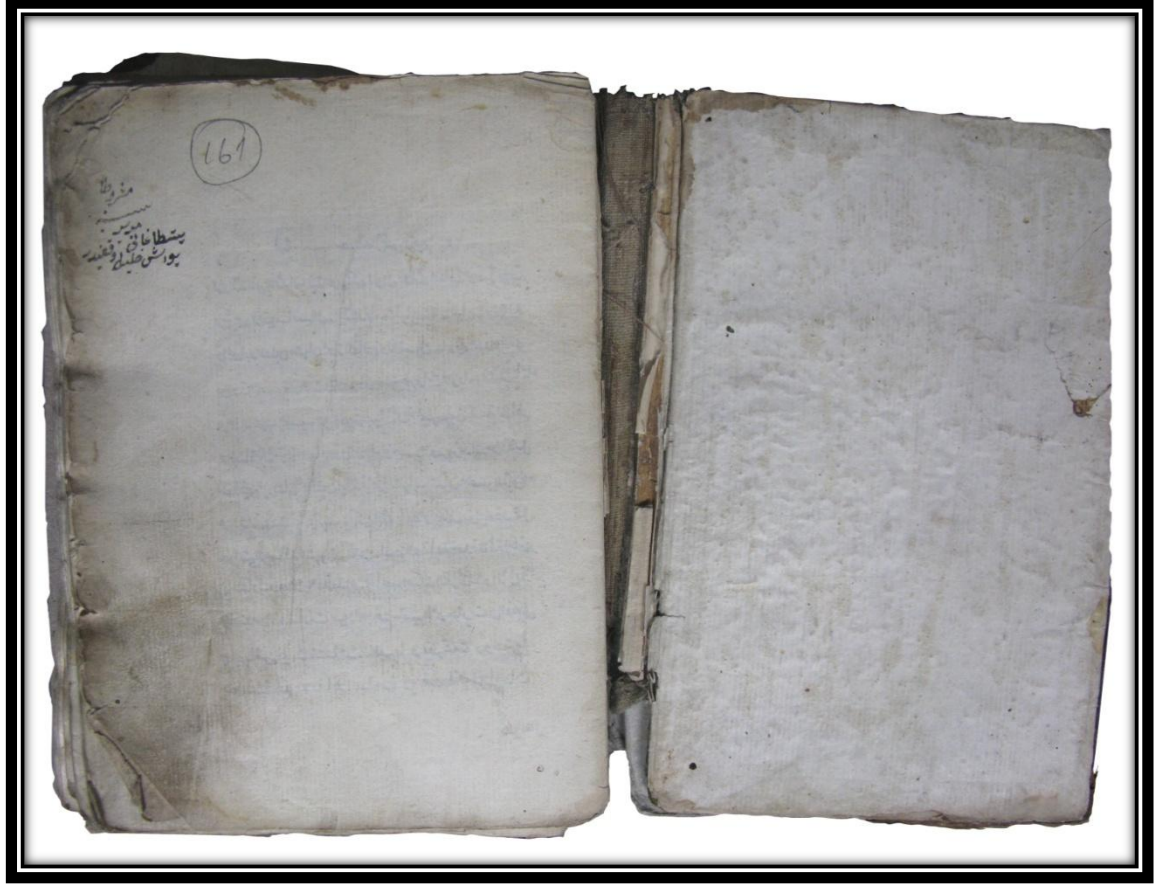
Cild Özellikleri: : Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı mevcuttur. Halil Efendi'ye ait vakıf kaydı vardır. Kitap bozulmaya uğramış ve sondan noksanıdır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin içinde hatayi grubu motifler kullanılarak serbest kompozisyon tasarımı oluşturulmuş ve tezyin edilmiştir. Kabının yan kâğıdında yazı kâğıdı ile aynı renkte olan kâğıt kullanılmıştır (Resim-43,44,45, Çizim-10).

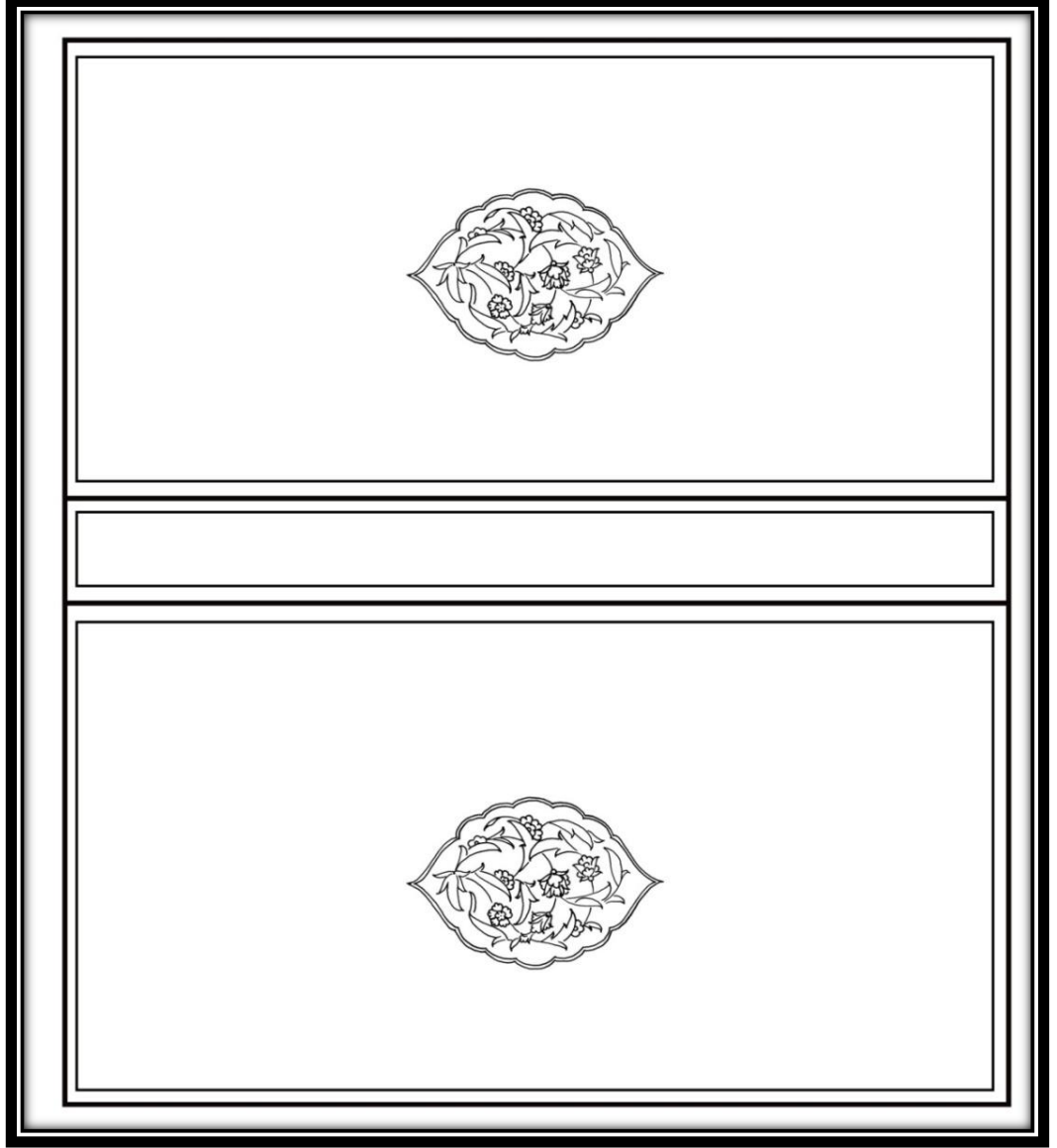
Resim- 43: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 44: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 45: 161 Envanter Numaralı Yazma Eser

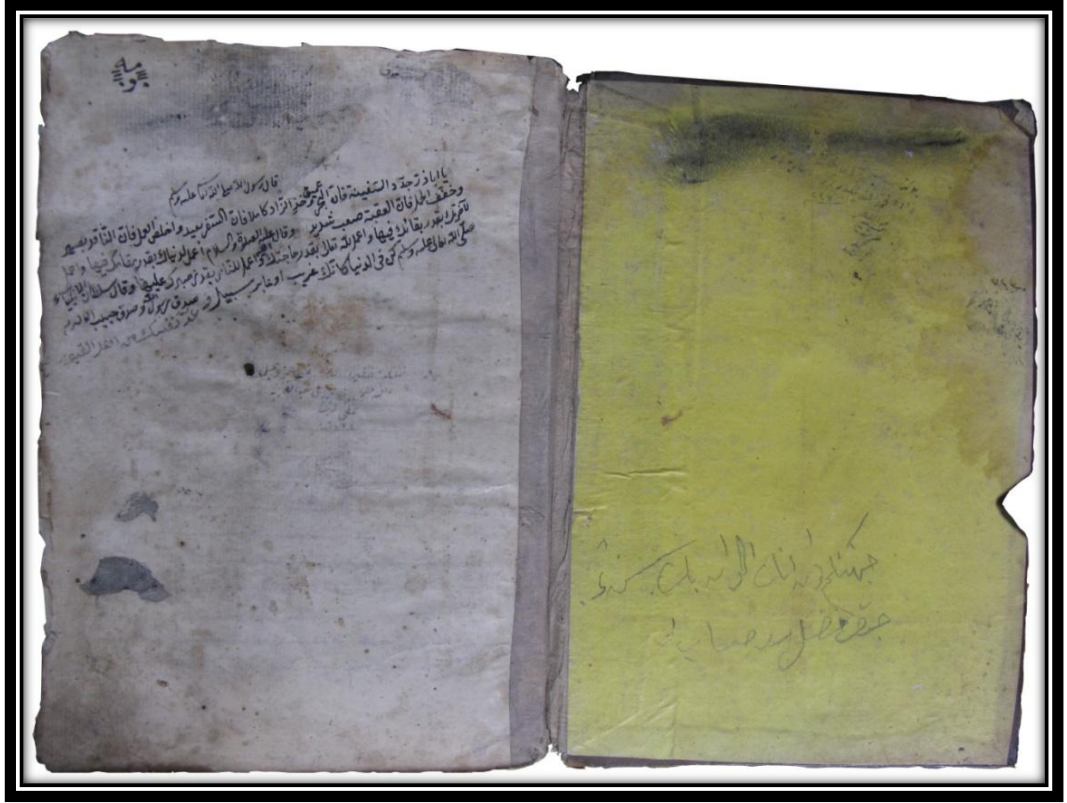
Çizim 10: 161 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezminatı

2.1.11 Sıra No: 11**Envanter No:** 40**Eserin Adı:** Mebariku'l-Ezhâr fi Şerh-i Meşarikı'l-Envâr**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** İbni Melek Abdüllatif b. Abdüllaziz**Hattat:** Mustafa b. Hasan**İstinsah Yeri/Tarihi:** H. 1084 / M. 1673**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih**Eserin Ebatı:** 200x144mm - 144x87 mm**Yaprak Sayısı:** 431 yk.**Satır Sayısı:** 21**Mürekkebi:** İs mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

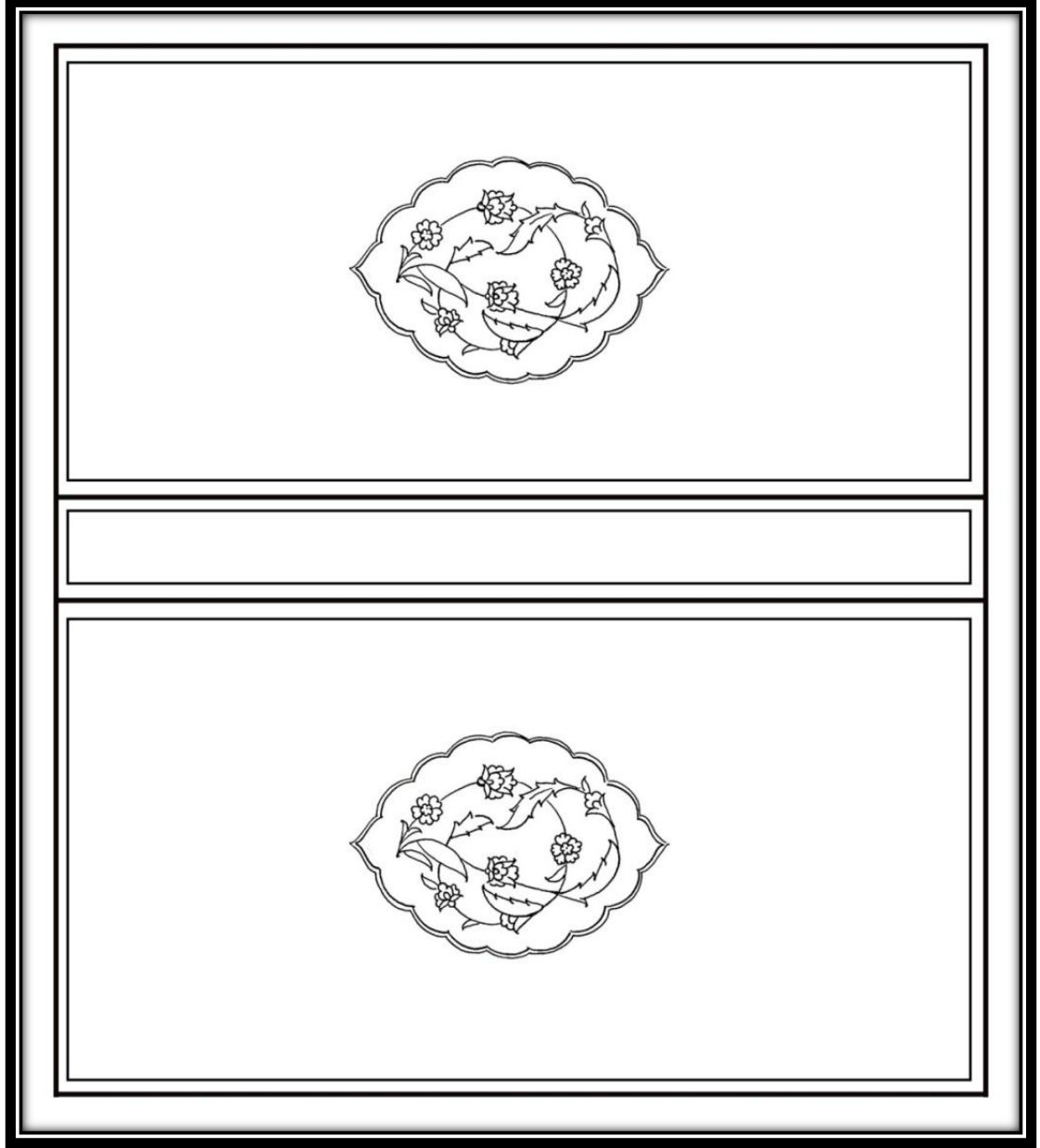
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitabın 1a sayfasında Peygamberimizin Ebu Zerr'e söylemiş olduğu bir hadis nakli bulunmaktadır. Eserde nem lekeleri bulunmakta, sayfa kenarlarında açıklama ve nakiller vardır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin içinde hatayi grubu motifler kullanılarak serbest kompozisyon tasarım oluşturulmuş ve tezyin edilmiştir. Cetvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Şemsenin hizasında sağında ve solunda demir aletle yapılmış nokta formda yan yana üç tane motif kullanılmıştır. Aynı zamanda bu motifler şemsenin üstünde ve altında da yer almaktadır. Kabın iç kısmında ise safran renkli bir kağıt kullanılmıştır(Resim-46,47, Çizim-11).

Resim- 46: 40 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 47: 40 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 11: 40 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.12 Sıra No: 12

Envanter No: 333

Eserin Adı: Gunyetu'l-Mutemellî Şerhu Munyeti'l-Musallî

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî

Hattat: Osman b. Rasul b. Mustafa

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 1113 / M. 1728

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Talik

Eserin Ebatı: 168x112mm - 112x49 mm

Yaprak Sayısı: 102 yk.

Satır Sayısı: 17

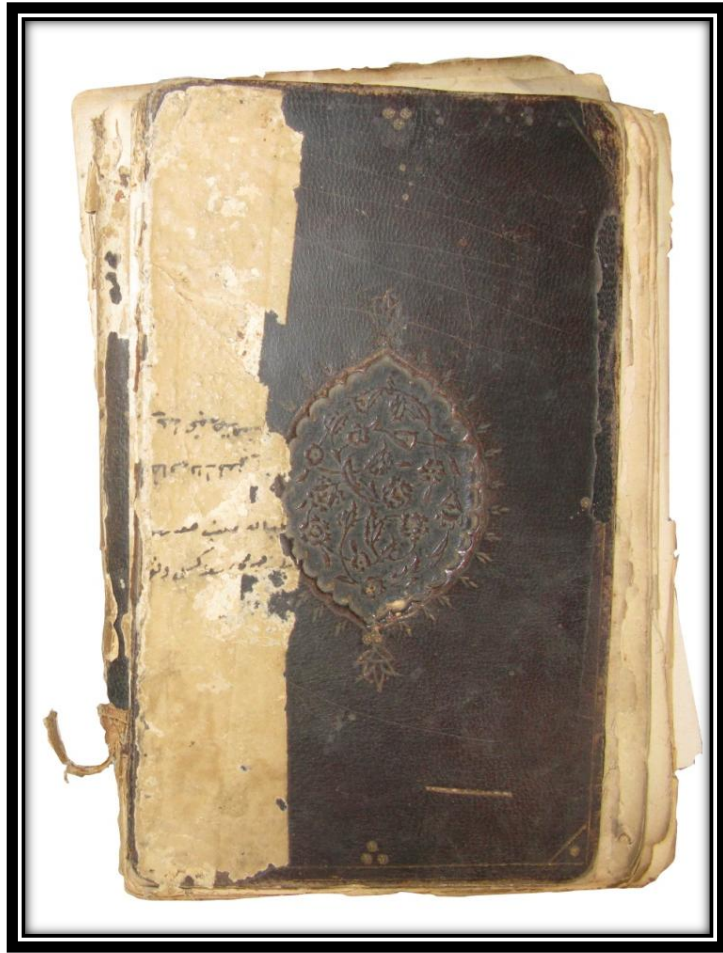
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

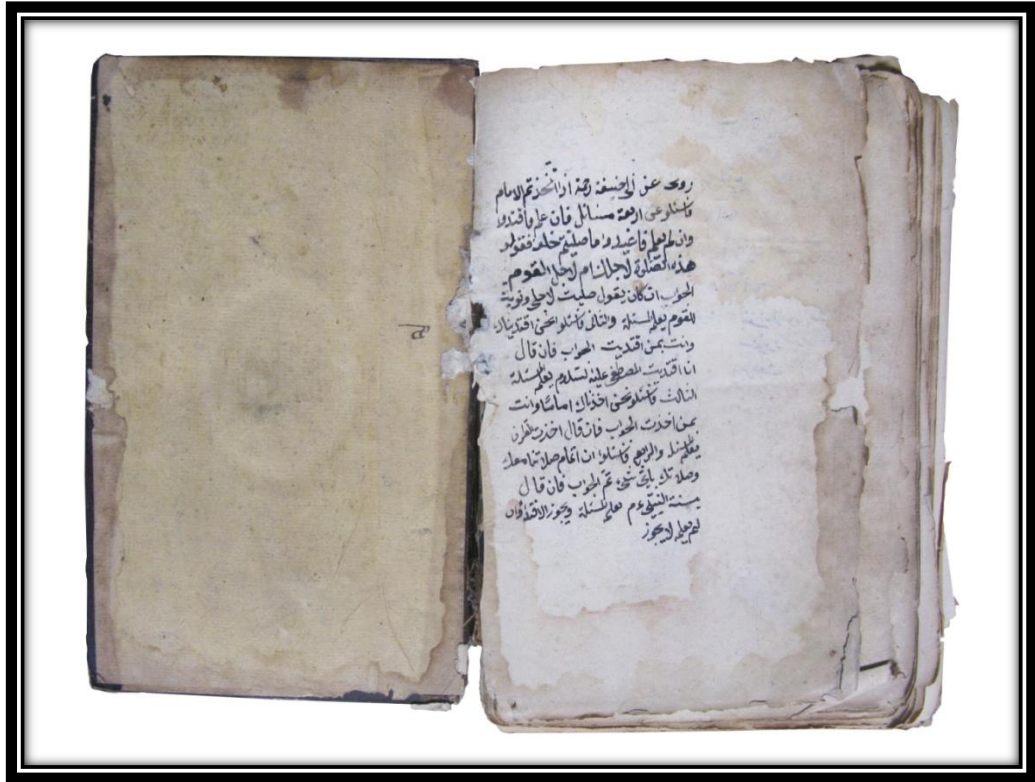
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitabın, üst kabı düşmüş vaziyettedir. Kitap baştan yaklaşık 170 sayfa noksandır. Eserin 101b sayfasında Lütfi Osman Efendi'ye ait bir mühür vardır. 102a sayfasında ise İslambül Efendi'yle ilgili bir not bulunmaktadır. Eserin 102b sayfasında Ebu Hanîfe'den bir nakil bulunmaktadır. Kitap, Yatağanlı Mustafa Akşit Hoca'nın Yatağan Akşitler Kütüphanesine bağışdır. Kitabın, alt kabında şemse formu kullanılmış salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cetvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Şemsenin içersinde hatayi grubu motifler tek bir noktadan çıkan helezonlarla serbest kompozisyon özelliklerine göre tezyin edilmiştir. Kitap yıpranmış bir vaziyettedir şirazesi dağılmış alt kabın bir kısmı yoktur (Resim-48,49,50 Çizim-12).

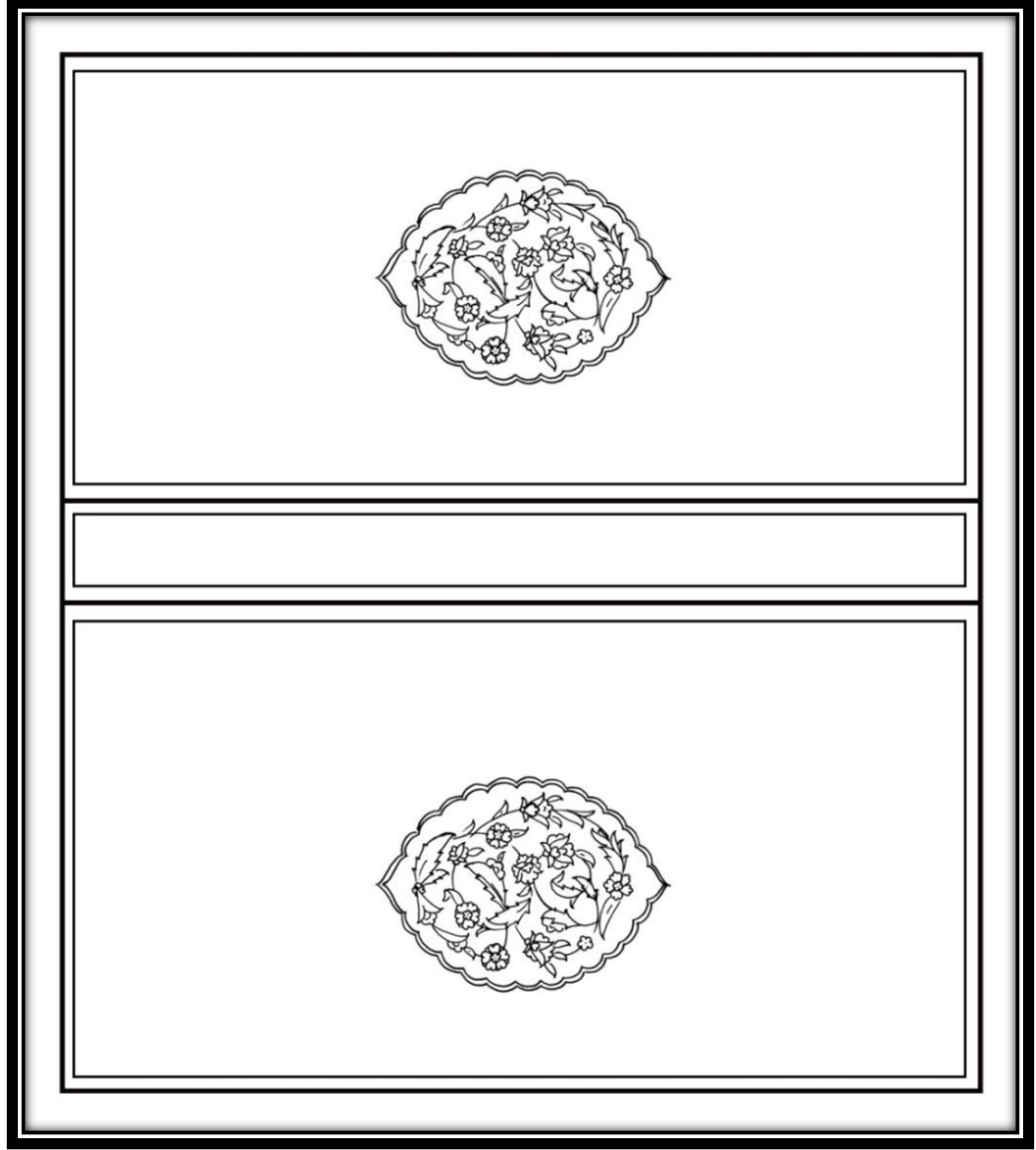
Resim- 48: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 49: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser

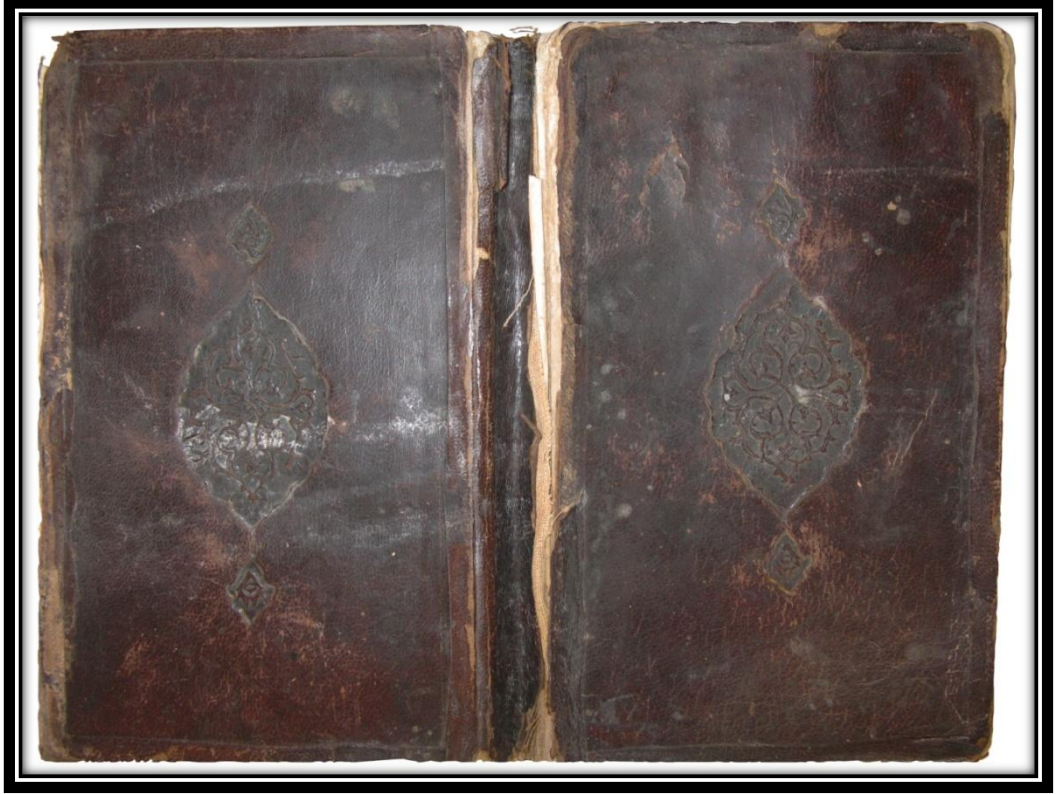
Resim- 50: 333 Envanter Numaralı Yazma Eser

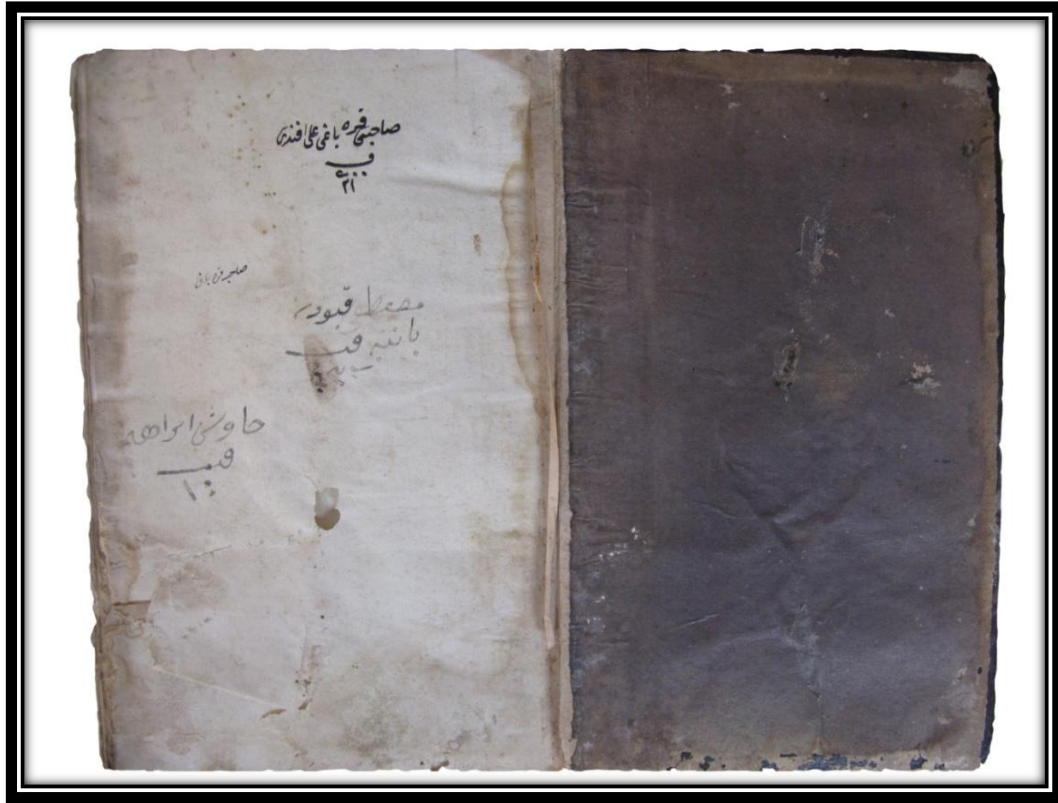
Çizim 12: 333 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.13 Sıra No: 13**Envanter No: 53****Eserin Adı: Tenkîhü'l-Usûl****Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi****Yazarı: Sadr eş-Şerî'a es-Sânî Ubeyd-Allâh b. Mes'ûd el-Buhârî****Hattat: Mahmud b. Ahmed****İstinsah Yeri/Tarihi: İstanbul- H. 1034 / M. 1624****Dili: Arapça****Yazı Cinsi: Nesih****Eserin Ebatı: 207x127mm - 140x69 mm****Yaprak Sayısı: 193 yk.****Satır Sayısı: 21****Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi****Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı**

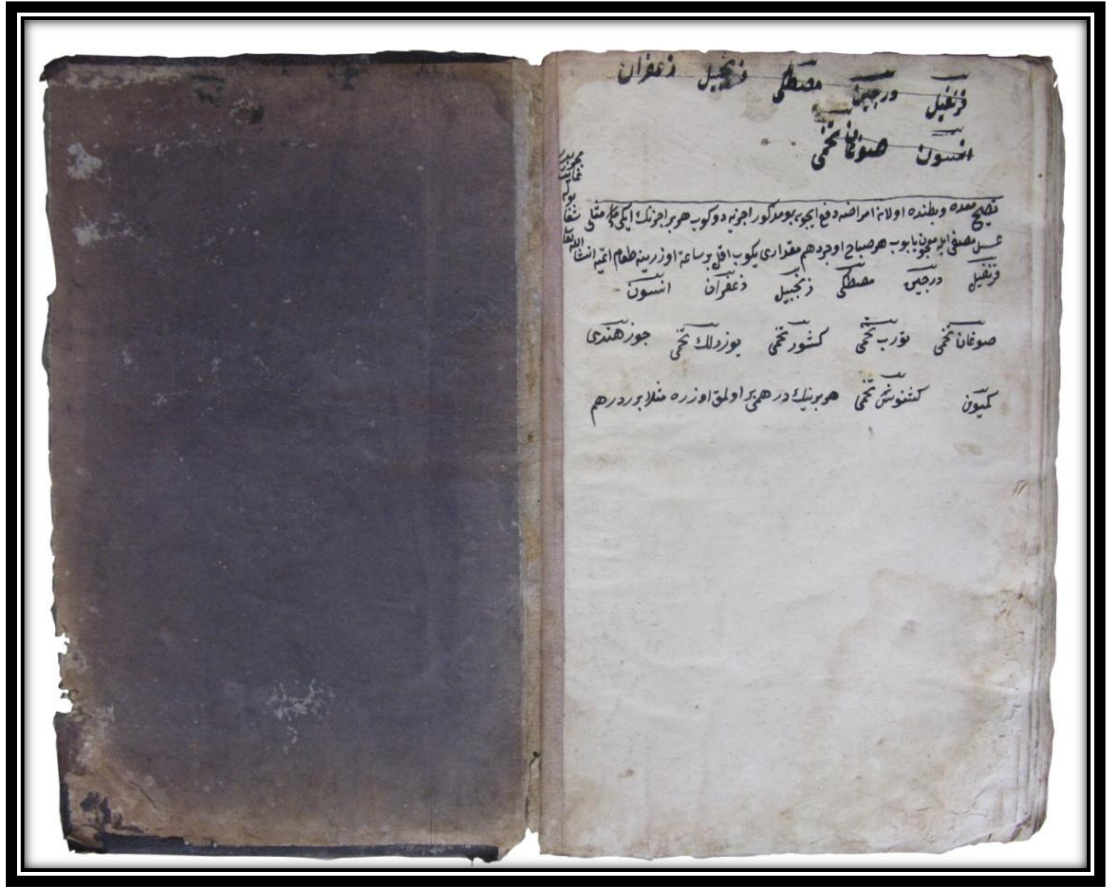
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitabın Ia sayfasında Ali Efendi'ye ait sahiyet kaydı vardır. Ib-IIa sayfaları boştur. Iib-VIb sayfalarında kitabın fihristi vardır. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Şemsenin içinde rûmi motifi ¼ simetri ile kullanılmıştır. Kabın iç kısmı boş bırakılmıştır (Resim-51,52,53, Çizim-13).

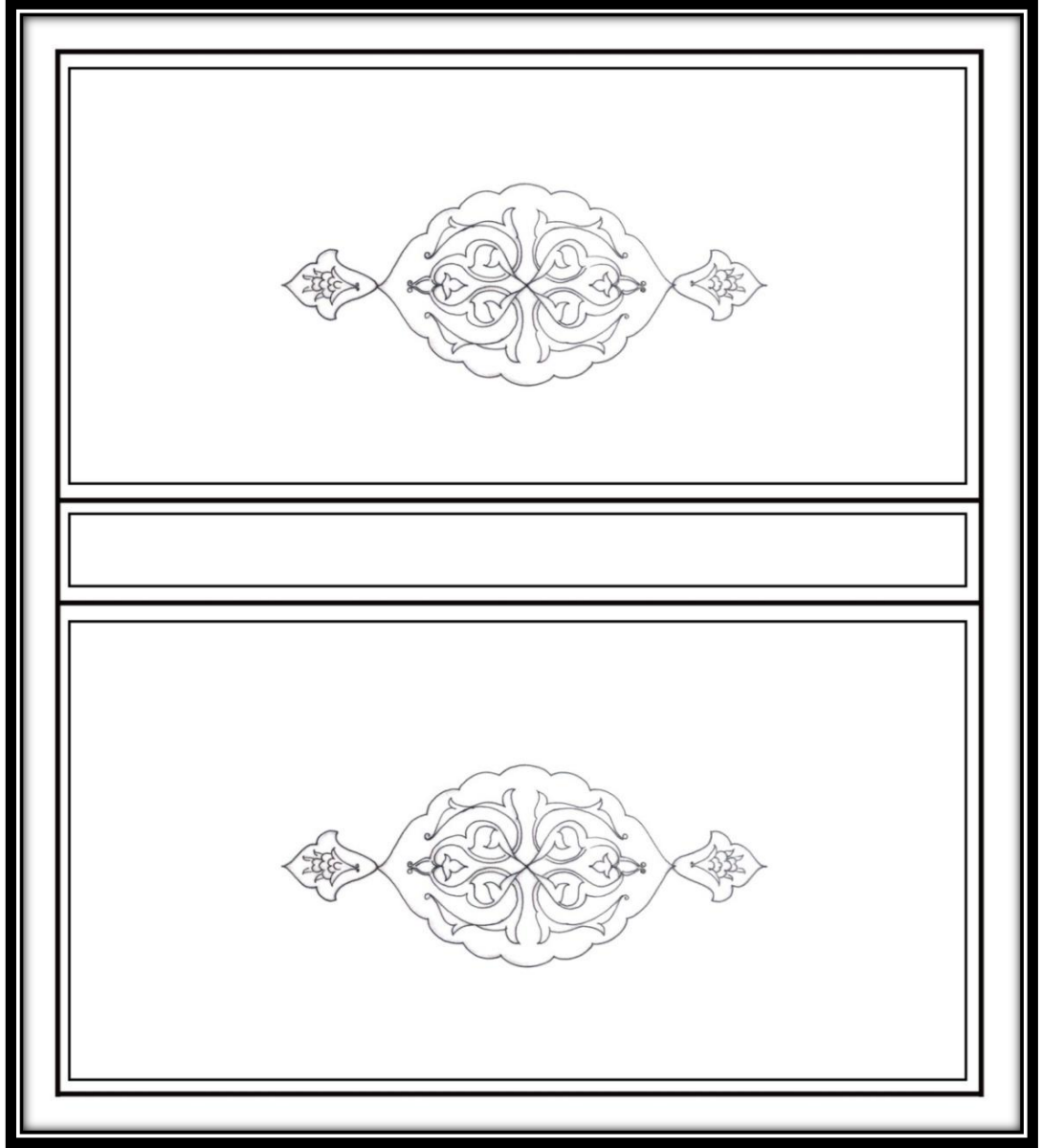
Resim- 51: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 52: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser

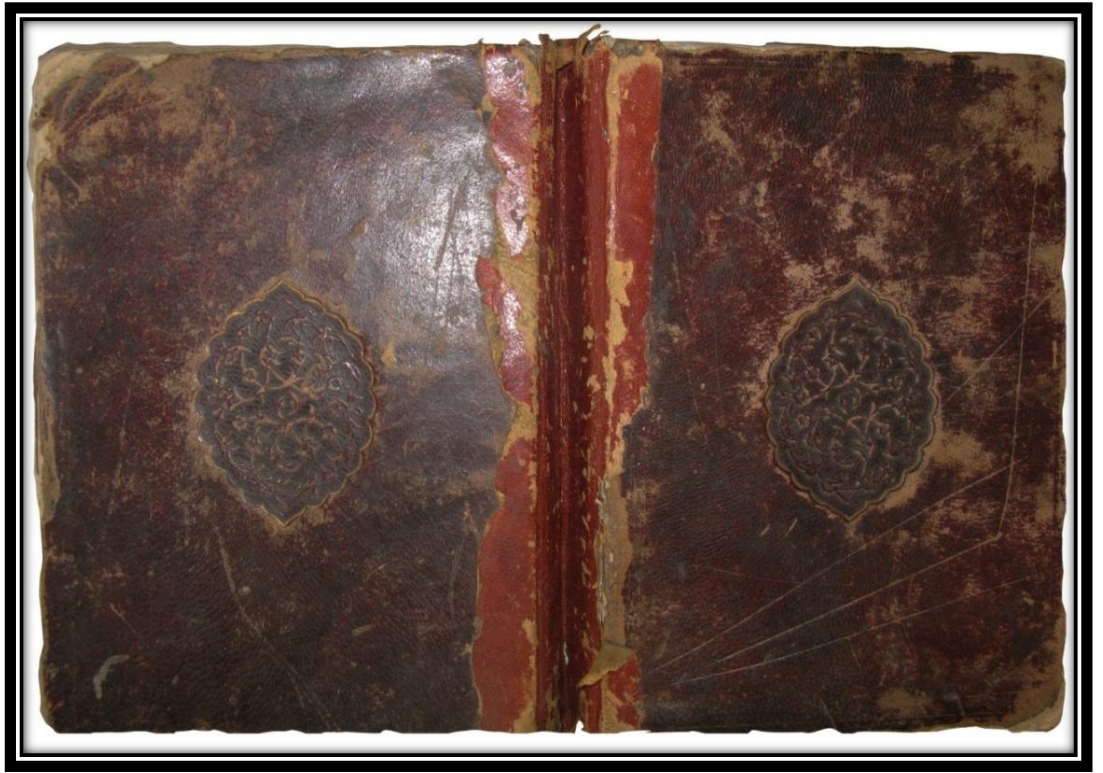
Resim- 53: 53 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 13: 53 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı.

2.1.14 Sıra No:14**Envanter No:** 99**Eserin Adı:** Haşiyeye ale'l-Mutavvel**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** Hasan Çelebi b. Muhammed Şâh el-Fenârî**Hattat:** Muhammed b. Habîbüneccâr**İstinsah Yeri/Tarihi:** Cafer Ağa Medresesi, İstanbul – H.1032 / M. 1622**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih**Eserin Ebatı:** 210x147mm - 160x105 mm**Yaprak Sayısı:** 323 yk.**Satır Sayısı:** 17**Mürekkebi:** İs mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitabın Ia sayfasında bir ayeti kerime ile nakiller vardır. Ib sayfasında ise Lafız ve Mana ile ilgili bir nakil bulunmaktadır. Kitabın sayfa kenarlarında açıklamalar mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin içersinde hatayi grubu motifler merkezden çıkış noktalarıyla birlikte ters simetri kompozisyon özelliklerine göre kullanılmıştır. Kabın iç kısmında ebrû kâğıdı kullanılmıştır (Resim-54,55,56, Çizim-14).

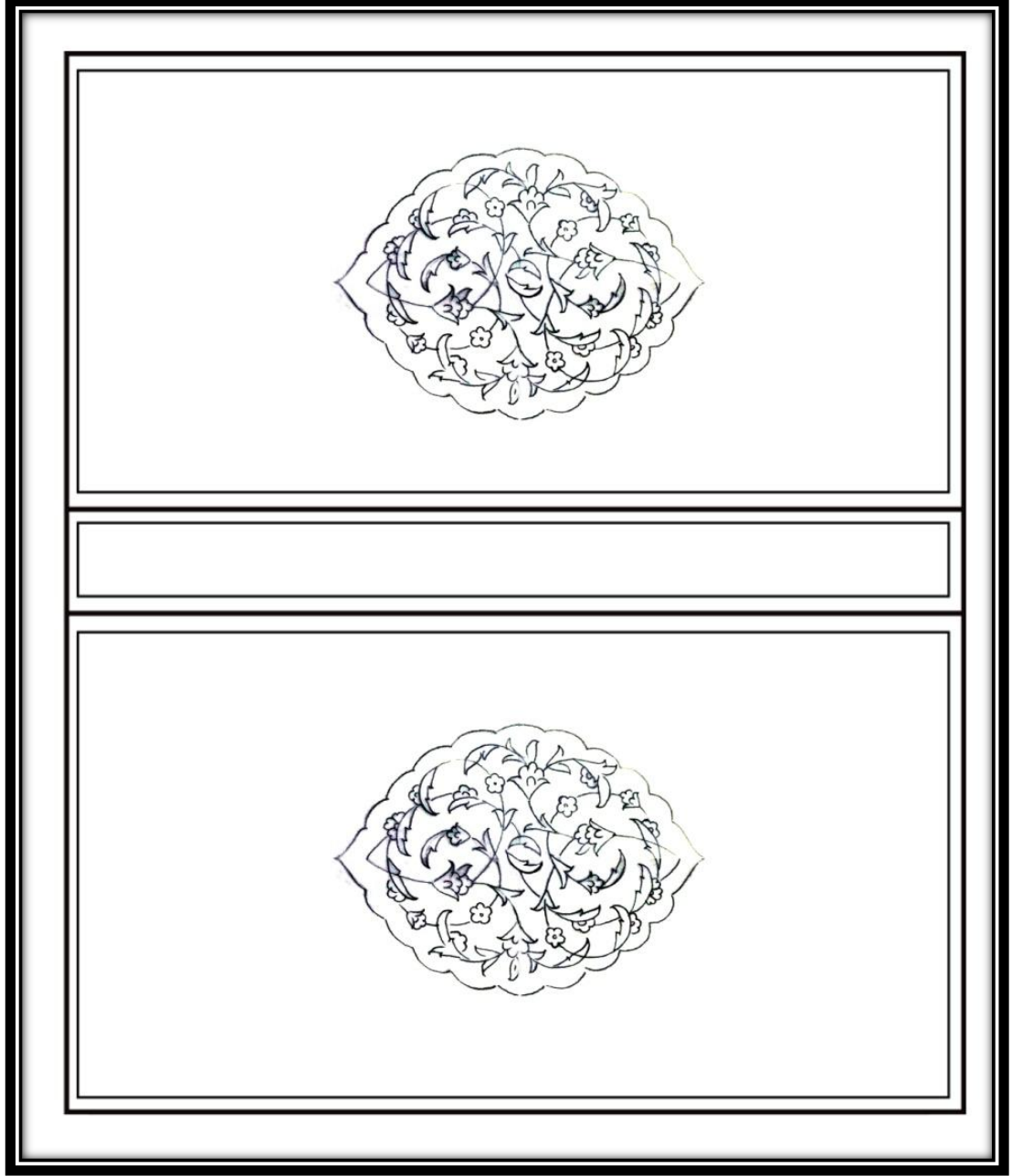
Resim-54: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 55: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser

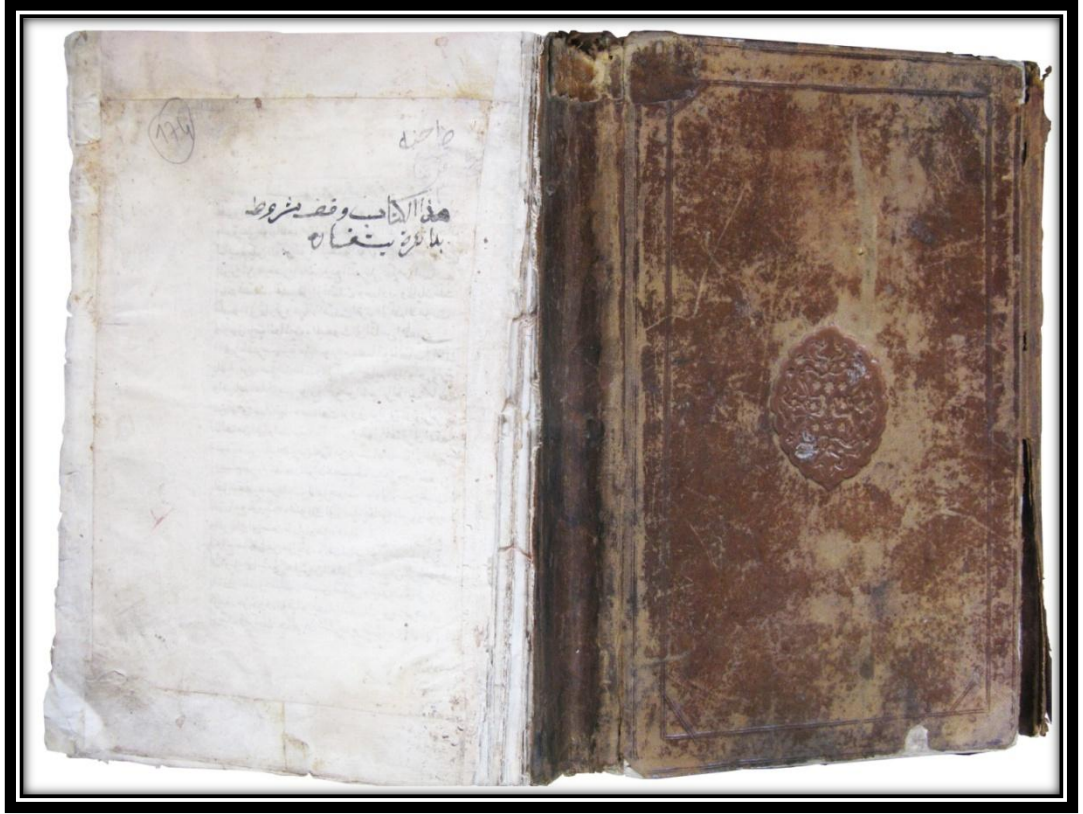
Resim- 56: 99 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 14: 99 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.1.15 Sıra No: 15**Envanter No:** 174**Eserin Adı:** Haşîye ala Envarü't-Tenzil ve Esrarü't-Tevil**Bulunduğu Yer:** Denizli Akşitler Kütüphanesi**Yazarı:** İsâm ed-dîn İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî**Hattat:** Fethiye Camii Vaizi Şeyh Muhammed**İstinsah Yeri/Tarihi:** H. 1118 / M. 1706**Dili:** Arapça**Yazı Cinsi:** Nesih – Talik**Eserin Ebatı:** 259x155mm - 180x93 mm**Yaprak Sayısı:** 211 yk.**Satır Sayısı:** 23**Mürekkebi:** İs mürekkebi, lâl mürekkebi**Kağıt Özelliği:** Çay rengi, Aharlı

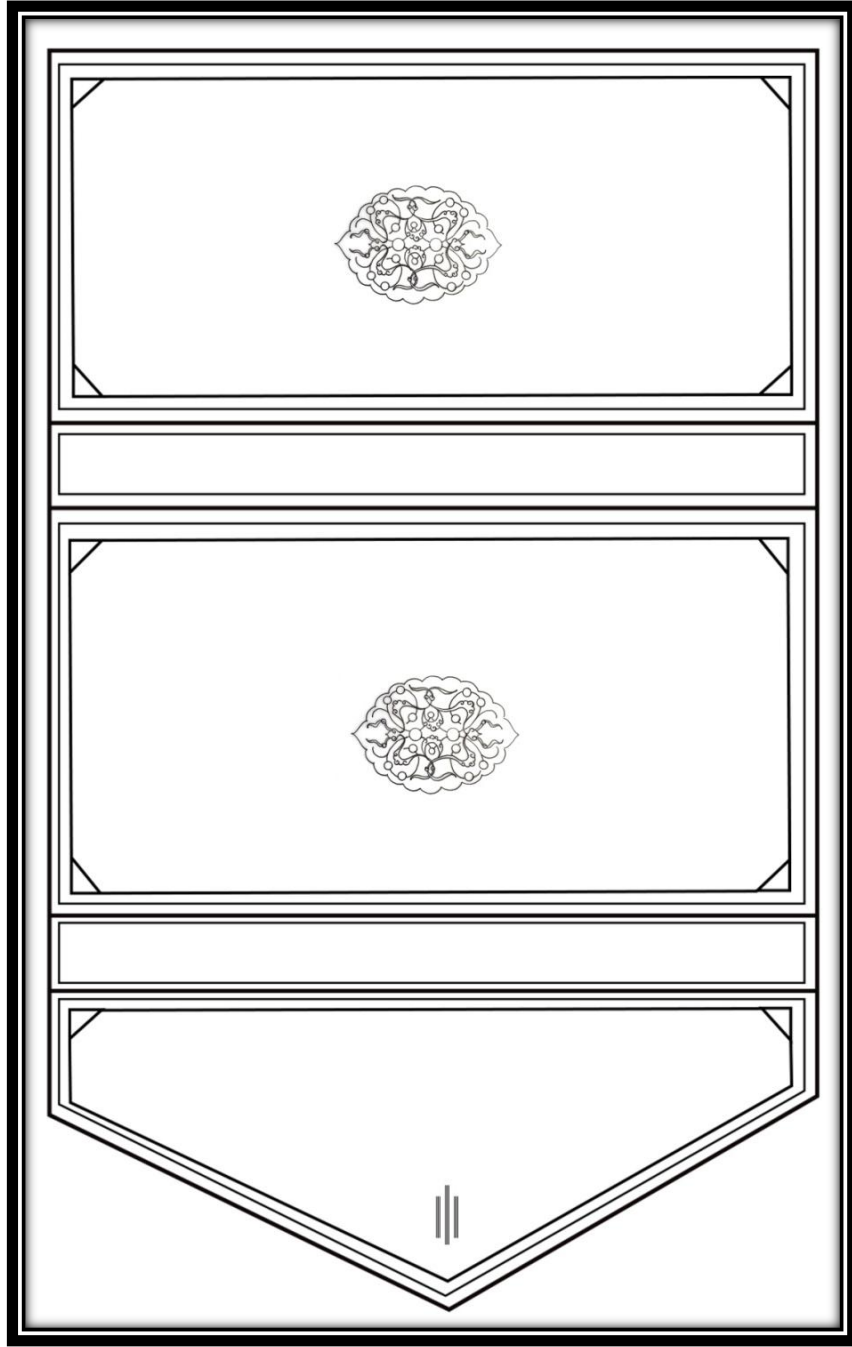
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitabın üst kabı düşmüştür. Eserin 1a sayfasında Yatağan Dairesi vakıf kaydı bulunmaktadır. Kitabın 27. Sayfasından sonra arada eksiklikler vardır. Yazı çeşiti 27. sayfadan sonra Talik'tir. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kabların kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılamamaktadır. Ancak hatayi ve bulut grubu motiflerin ½ simetri ile kullanıldığı görülmektedir. Miklebinde demir aletle yapılmış çizgiler vardır. Kabın iç kısmında safran renkli kâğıt kullanılmıştır. Yan kâğıdı olarak yazıda kullanılan kâğıtla aynı renkte kâğıt kullanılmıştır (Resim-57,58, Çizim-15).

Resim- 57: 174 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 58: 174 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 15: 174 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.2 Mülevven Şemseli Cilt Tezyinatları

2.2.1 Sıra No: 16

Envanter No: 311

Eserin Adı: Takrîbü'l-Mu'ahid fî Şerhi'ş-Şevâhid

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Radî ed-dîn Muhammed b. Muhammed el-Gazzî

Hattat: Ahmed Hûrî el-Hamesî

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 1082 / M. 1671

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 200x140mm - 175x80 mm

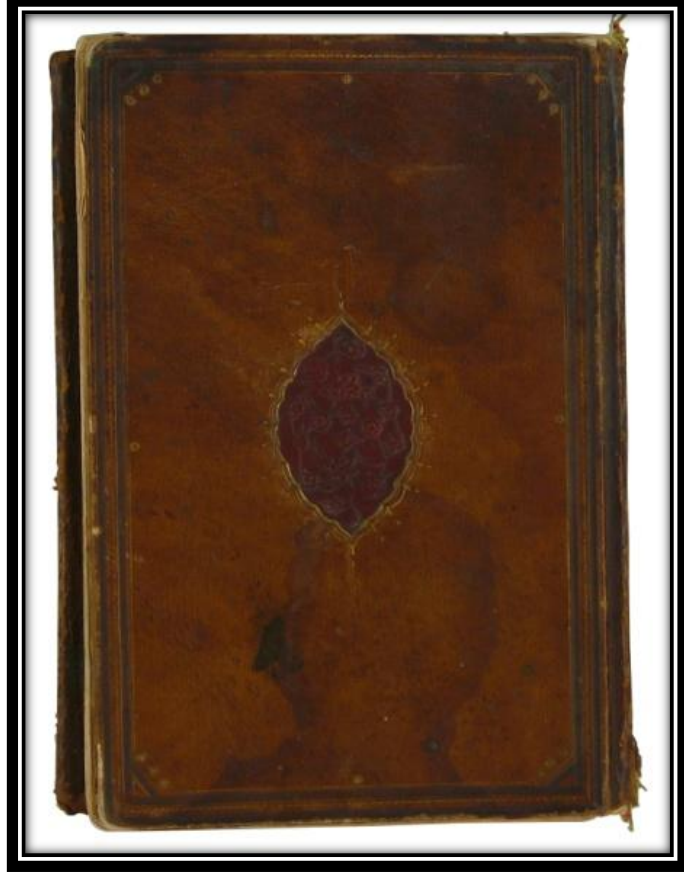
Yaprak Sayısı: 249 yk.

Satır Sayısı: 27

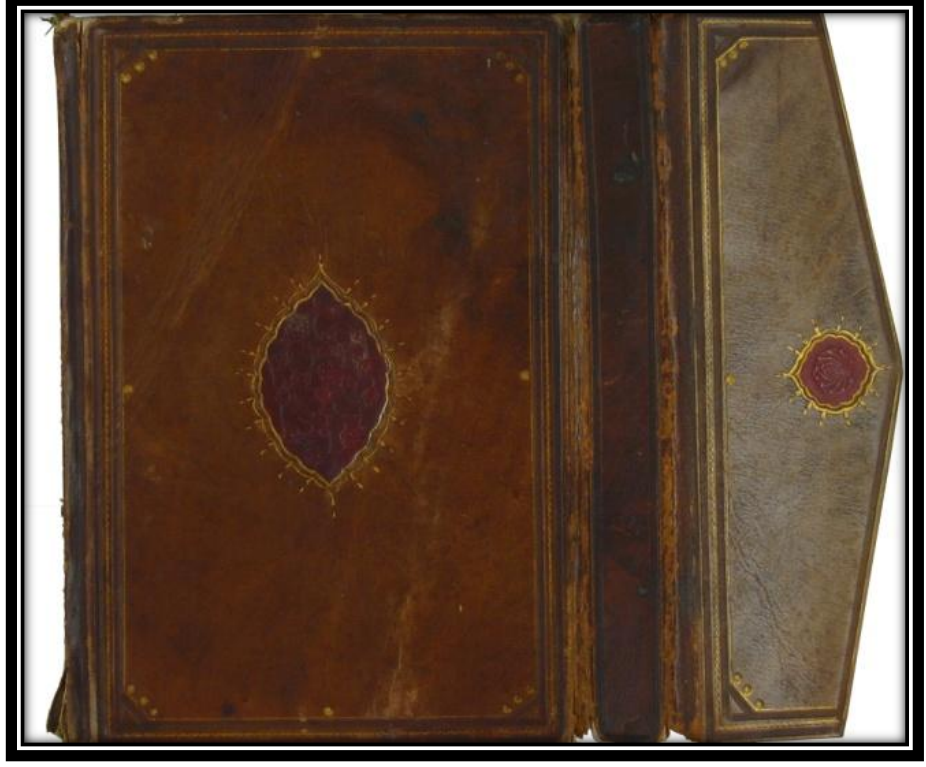
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

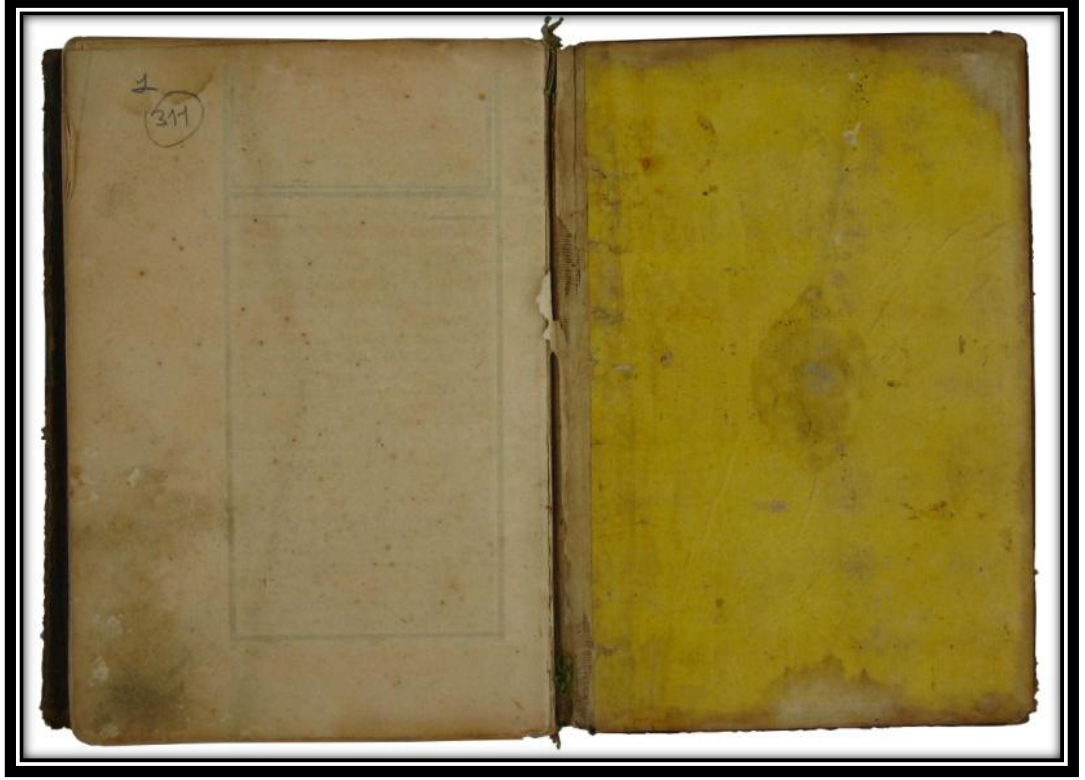
Cild Özellikleri: Açık kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Kitap, Yatağanlı Mustafa Akşit Hoca'nın Yatağan Akşitler Kütüphanesine bağlıdır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış salbekler mevcut değildir. Şemse, mülevven şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin dendanlarında altın kullanılmış, tığlar özensiz olarak tezyinlenmiştir. Cedvelle kablarm kenarları sınırlandırılmıştır. Demir aletle cedvellerin köşe bitiş kısımlarına üçer nokta konulmuştur. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Tek bir noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon tekniğiyle kullanılmıştır. Miklebinde, kabına oranla daha küçük boyutta bir şemse kullanılmış içinde hatayi yalnız bir şekilde tezyin edilmiştir. Miklebe bulunan şemsenin dendanlarında da altın kullanılmış, tığlar özensiz bir şekilde tezyin edilmiştir. Kabın iç kısmında safran renkli kâğıt kullanılmıştır. Yan kâğıdı yazı kâğıdı ile aynı renktedir (Resim-59,60,61, Çizim-16)

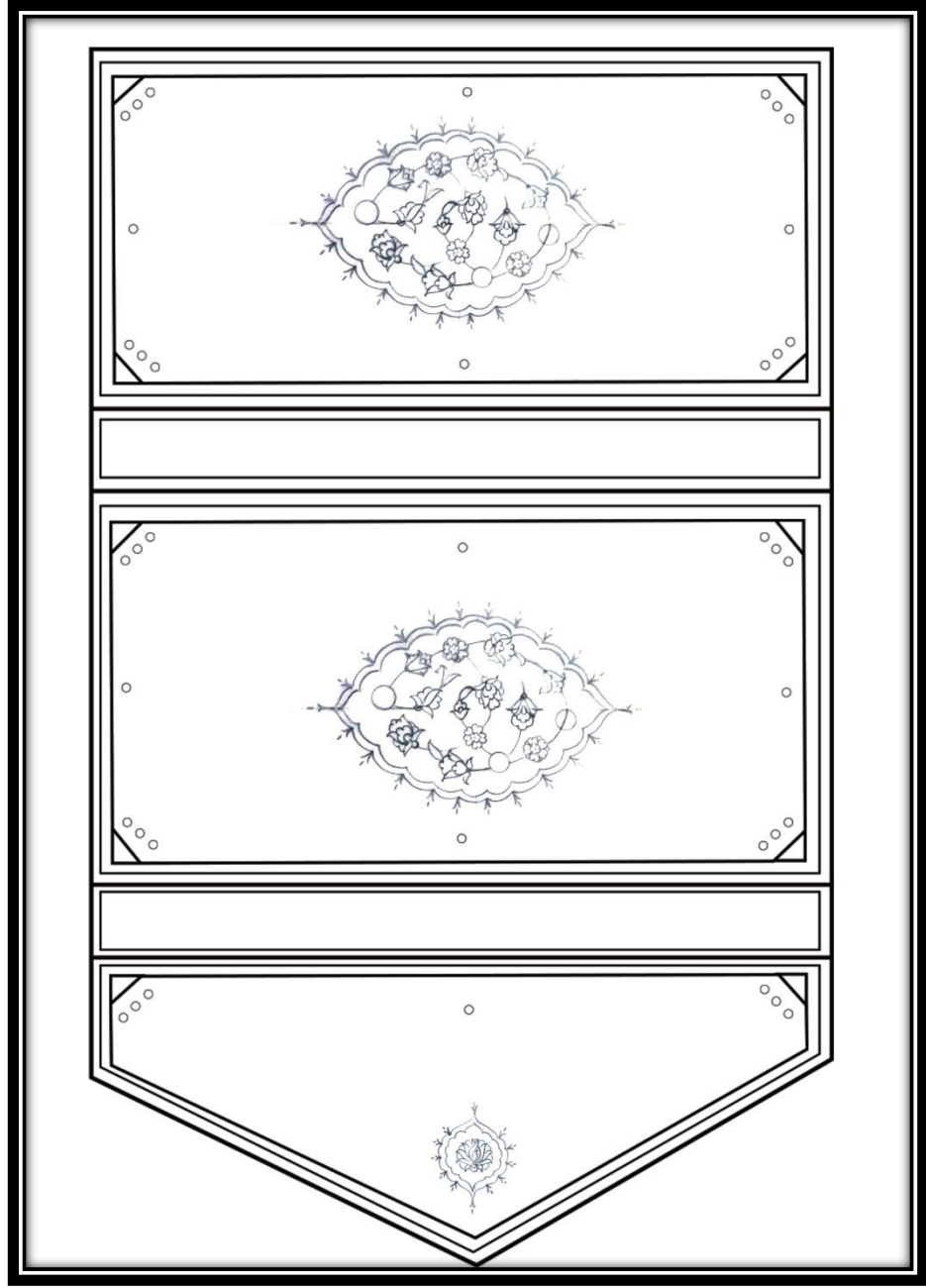
Resim- 59: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 60: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 61: 311 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 16: 311 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezminatı

2.2.2 Sıra No: 17

Envanter No: 207

Eserin Adı: Kitâbu'l-Fetâva

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: ---

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 290x185mm - serbest

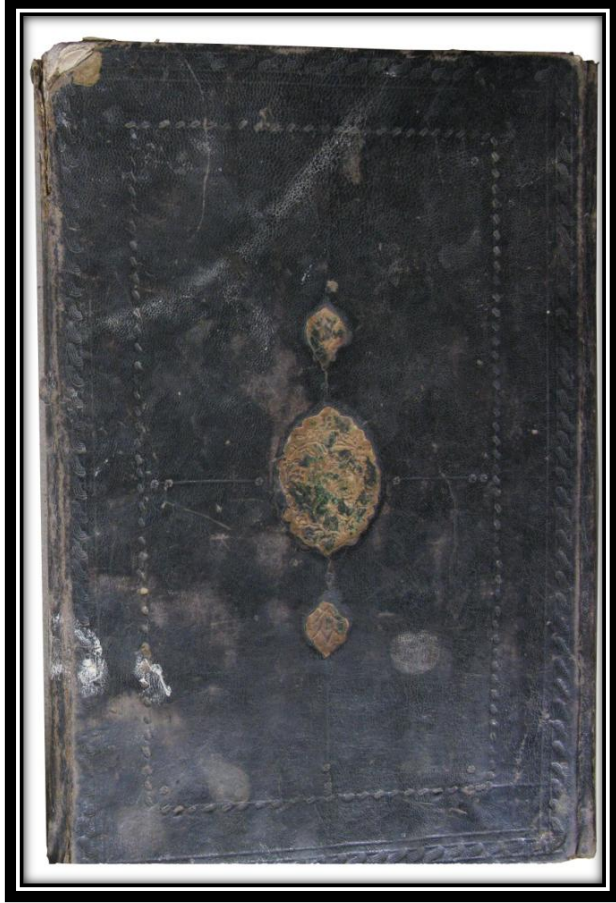
Yaprak Sayısı: 90 yk.

Satır Sayısı: serbest

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Kitabın 1a sayfasında hafız Ahmet Efendi'ye ait mülkiyet kaydı ve mührü bulunmaktadır. Aynı sayfada gusül ve abdestle ilgili bir açıklama vardır. Kitap adı, konusuna göre verilmiştir. Eserin başlıkları ise hep sayfanın b yüzünden başlamıştır. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse, mülevven şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cetvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Tek noktadan çıkışlı helezonlar serbest kompozisyon tekniği ile kullanılmıştır. Miklebi'nde cildin dış kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bu şemsenin içersinde, pek anlaşılammakla birlikte hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Kabın içinde safran renkte kâğıt kullanılmıştır (Resim-62,63,64, Çizim-17).

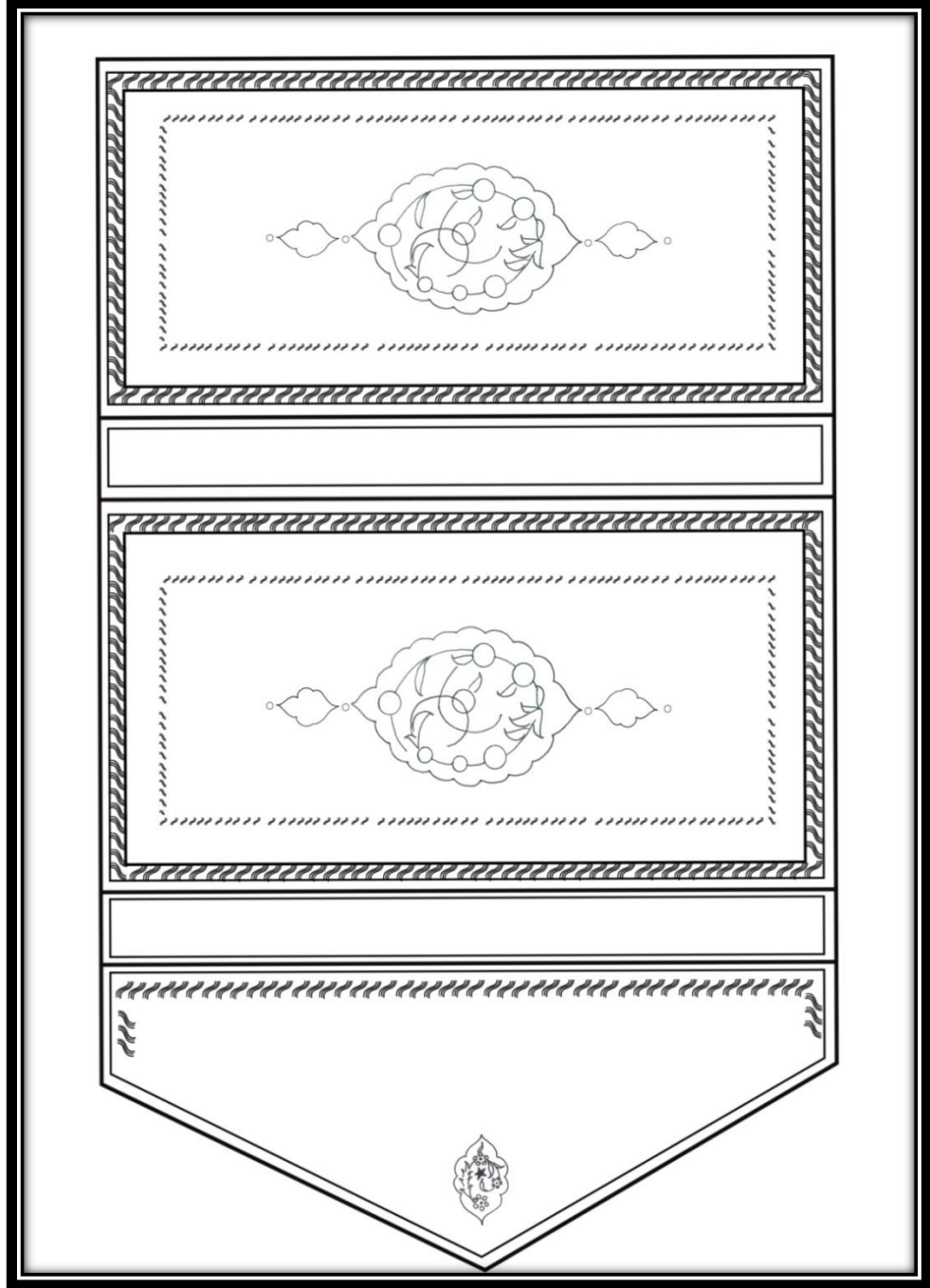
Resim- 62: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 63: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 64: 207 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 17: 207 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.2.3 Sıra No: 18

Envanter No: 24

Eserin Adı: eş-Şifa bi-Ta'rifi Hukuki'l-Mustafa

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Kâdî Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî (476-544/1083-1149)

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 1141 / M. 1728

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 205x120mm - 130x70 mm

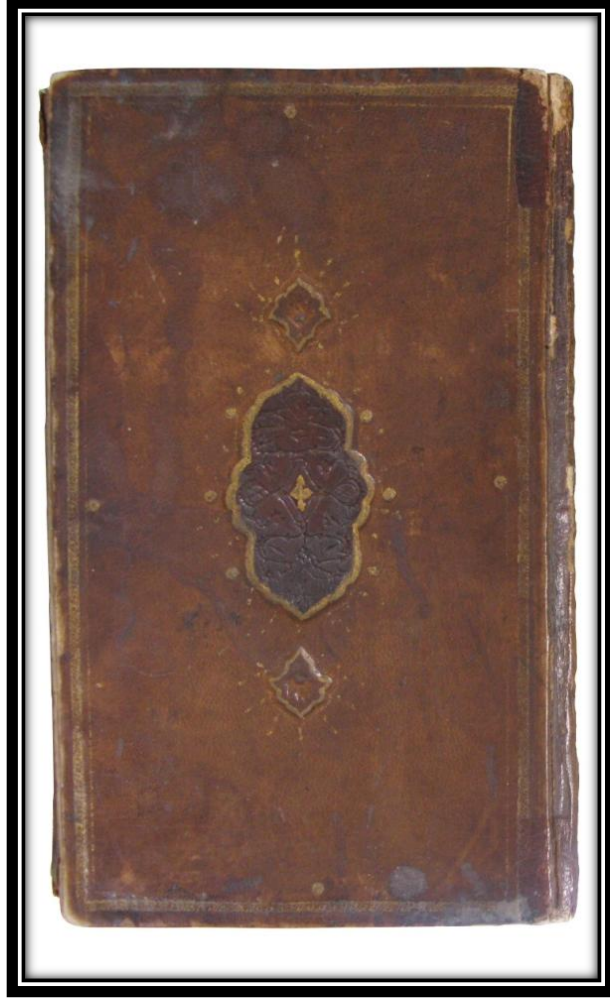
Yaprak Sayısı: 357 yk.

Satır Sayısı: 19

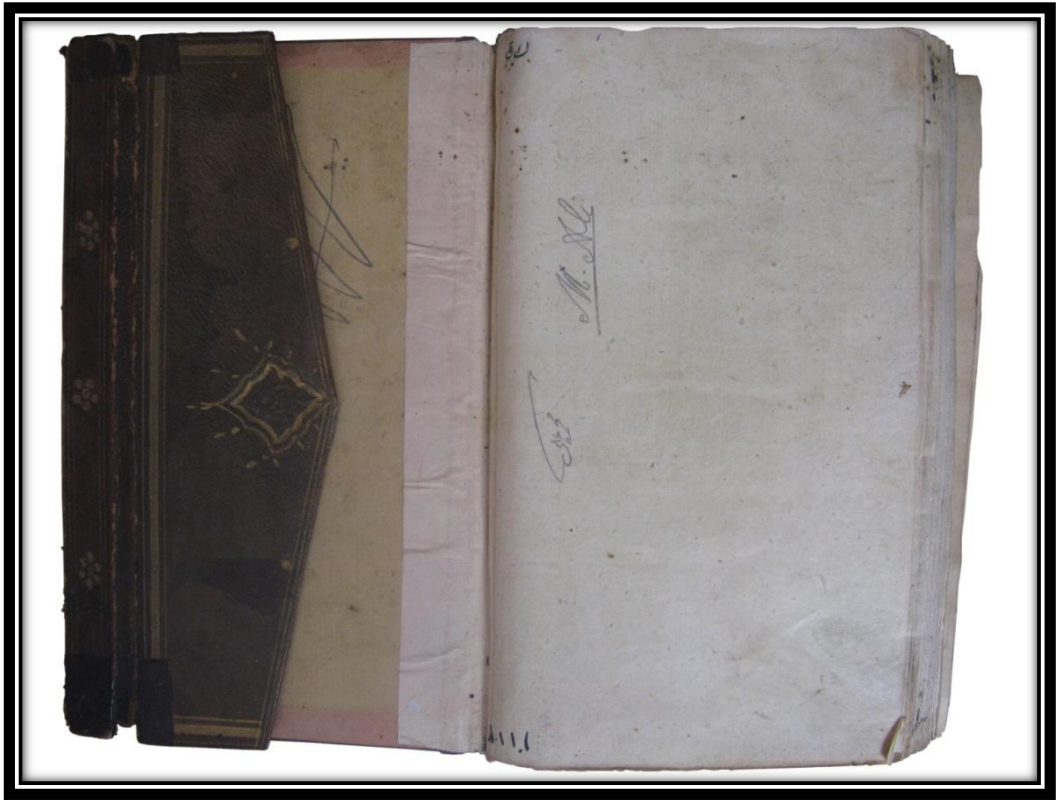
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

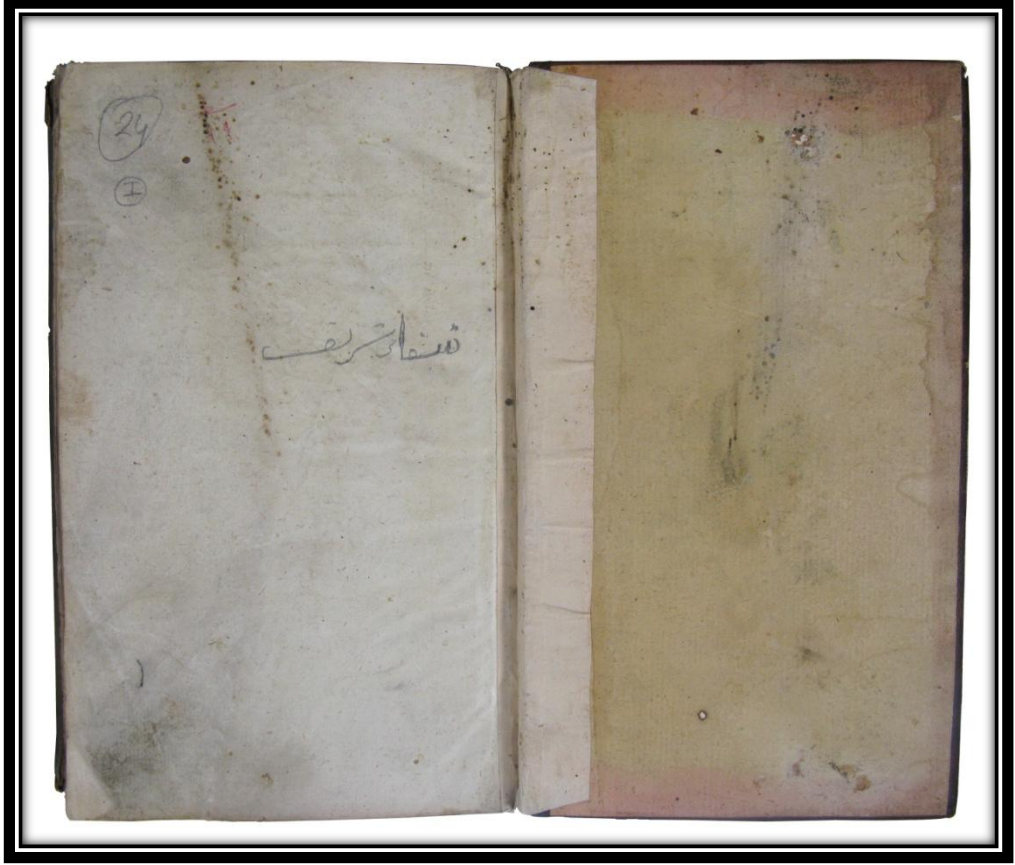
Cild Özellikleri: Açık kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse, mülevven şemse yöntemiyle yapılmıştır. Salbeklerin ve şemsenin dendanları altın kullanılarak tezyin edilmiştir. Ayrıca cildin dış kabı üzerinde kullanılan cedveller ve noktalarda altınla tezyin edilmiştir. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammamaktadır. Ancak hatayi ve bulut grubu motiflerin ½ simetri ile kullanıldığı görülmektedir. Sertâbında, çift tahrir üslûbunda yan yana üç tane penç altın kullanılarak tezyin edilmiştir. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bozulmaya uğradığı için içinde kullanılan motif anlaşılammamaktadır. Kabın yan kâğıdında yazı kâğıdı ile aynı renkte olan kâğıt kullanılmıştır (Resim-65,66,67, Çizim-18).

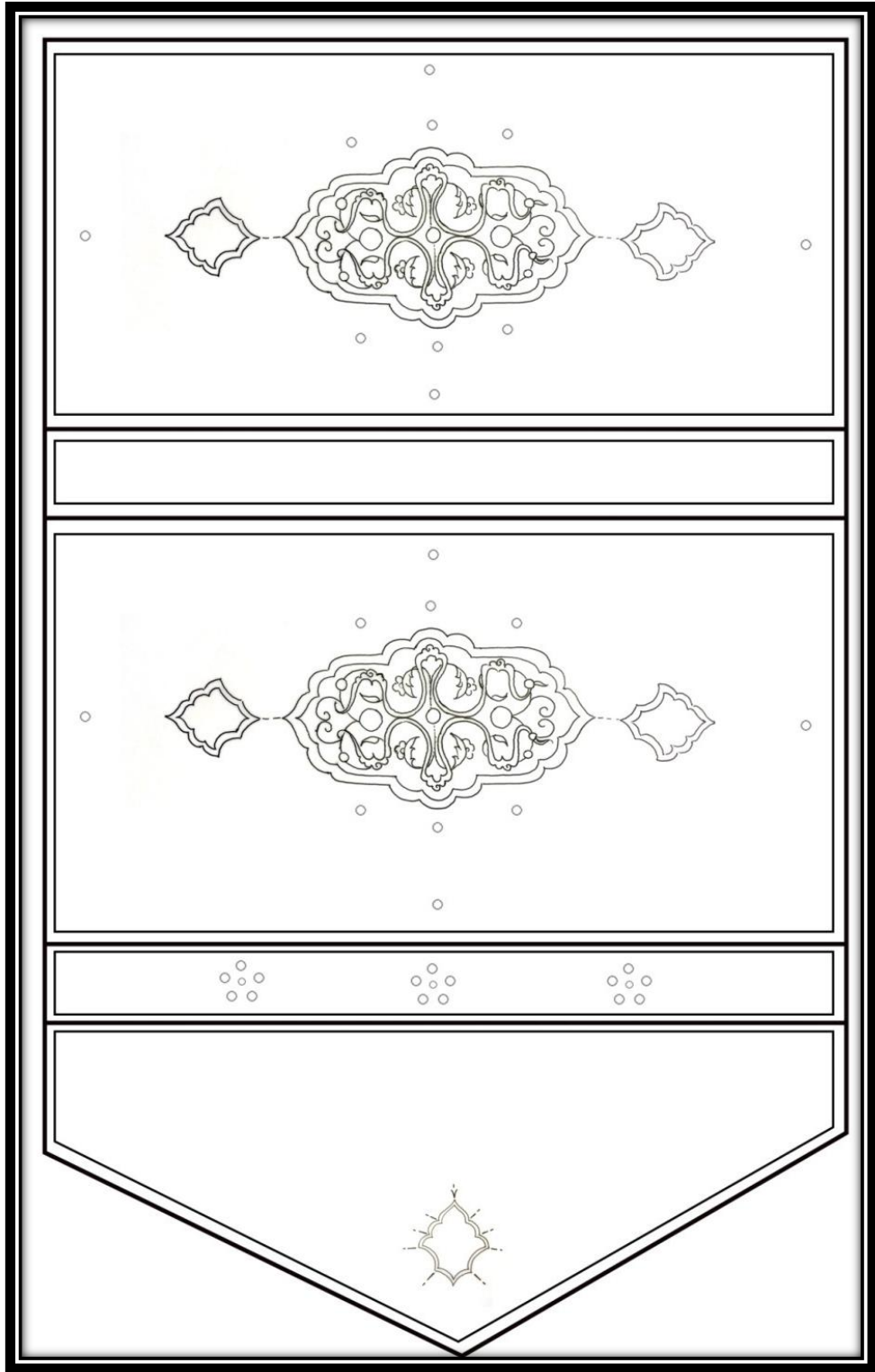
Resim- 65: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 66: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 67: 24 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 18: 24 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezini

2.3 Alttan ve Üstten Ayırma Şemseli Cilt Tezyinatları

2.3.1 Sıra No: 19

Envanter No: 175

Eserin Adı: Mugnâl-Lebîb an Kutubi'l-E'ârib

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: İbn Hişâm Cemâl ed-dîn Ebû Muhammed Abd-Allâh b. Yûsuf

Hattat: Muhammed b. Ali el-Halebî

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 1067 / M. 1656

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 205x145mm - 185x90 mm

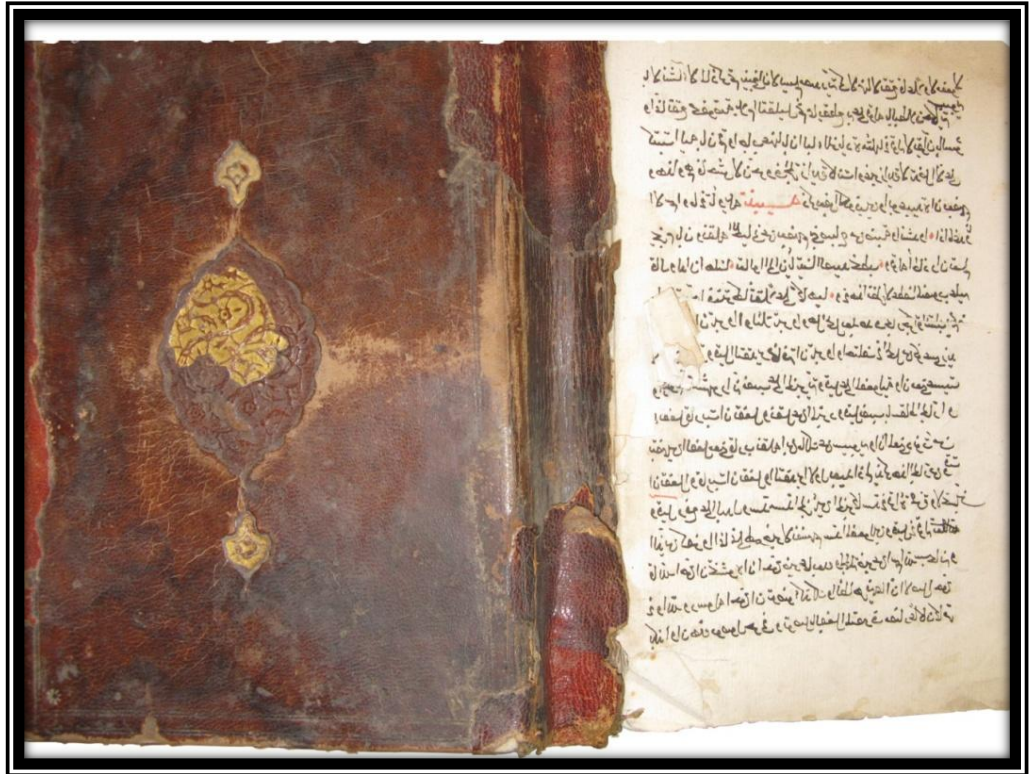
Yaprak Sayısı: 203 yk.

Satır Sayısı: 19

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

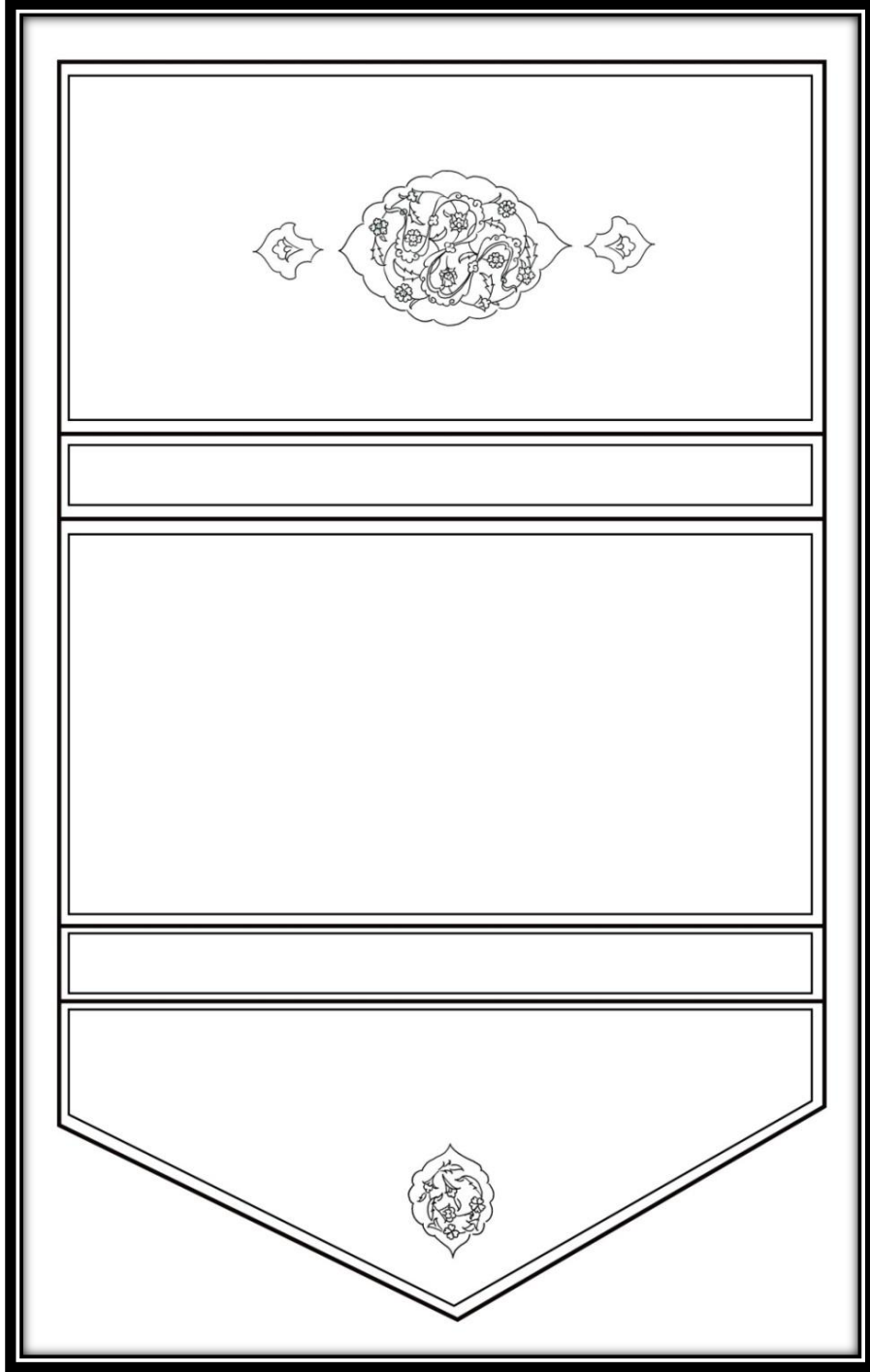
Cild Özellikleri: Vişneçürüğü renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Kitabın birinci sayfasının yarısı yoktur. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse, alttan ayırma şemse tekniğiyle yapılmıştır. Cedvelle kablaların kenarları sınırlandırılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılamamaktadır. Ancak hatayi ve bulut grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Merkezden tek bir noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon özelliklerine göre tezyin edilmiştir. Sertâbında demir aletle yapılmış yıldız formları vardır. Miklebi'nde cildin dış kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. Bu şemsenin içerisinde serbest kompozisyonla hatayi grubu motifler tezyin edilmiştir. Kabın içinde ebrû kâğıdı kullanılmıştır. Yan kâğıdı olarak yazıda kullanılan kağıtla aynı renkte kağıt kullanılmıştır (Resim-68,69, Çizim-19).

Resim – 68: 175 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 69: 175 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 19: 175 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.3.2 Sıra No: 20

Envanter No: 17

Eserin Adı: el-Keşşâf 'an Hakâ'iki't-Tenzil

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Câr-Allâh Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 864 / M. 1459

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 255x160mm - 180x105 mm

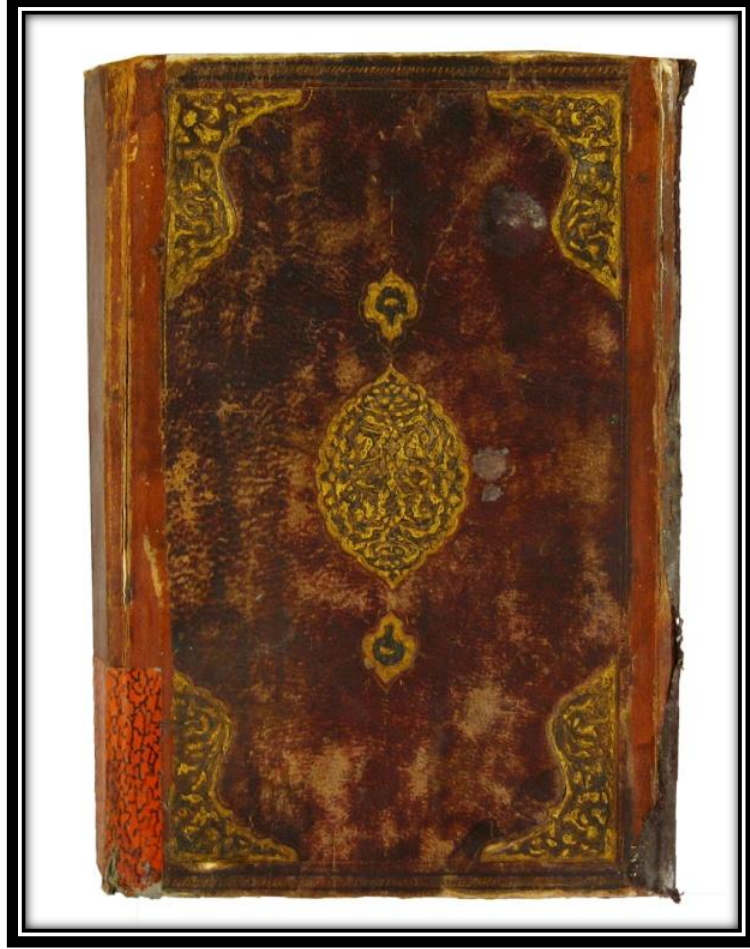
Yaprak Sayısı: 693 yk.

Satır Sayısı: 27

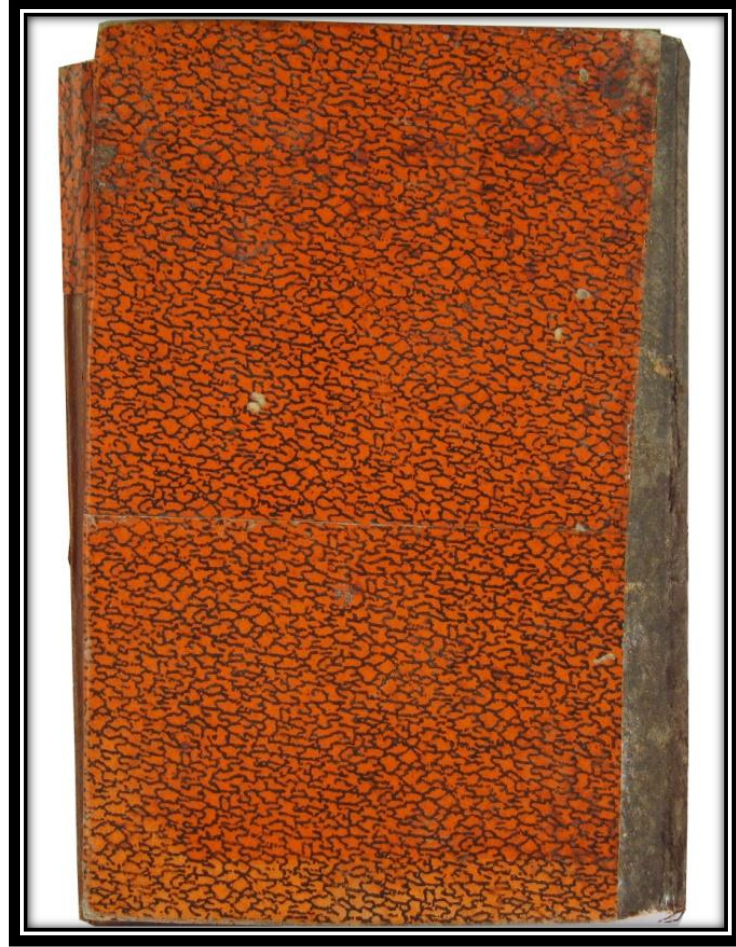
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

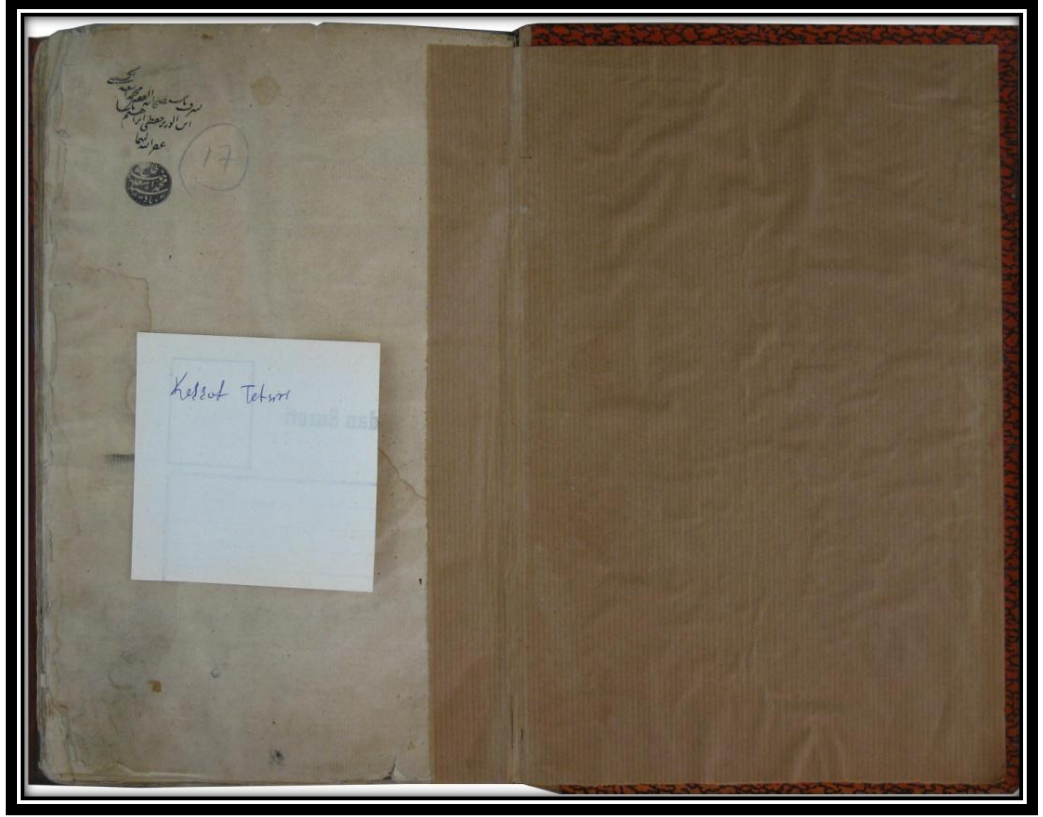
Cild Özellikleri: Kahverengi renkli, deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Kitapta Muhammed Esad Hıfzı İbrahim'e ait mülkiyet kaydı ve mührü vardır. 1. ve 691. Sayfalarında Antalya (Teke) Sancağı mülkiye kaymakamı Hacı Osman zâde Mehmet Ağa'ya ait vakıf mührü bulunmaktadır. Cildin üst kabı sonradan yapılmış, kırmızı zemin üzerine siyah desenleri olan başka bir kâğıt kullanılmıştır. Alt kabında ise şemse, salbekler ve köşebentler mevcuttur. Şemse, üstten ayırma şemse tekniğiyle yapılmış kullanılan motifler bozulmaya uğradığı için anlaşılammaktadır. Salbekler şemseye bağlı şekildedir. Kabın dış pervazında zencirek olduğu anlaşılmakta ancak kabın çevresini bozulmaya uğradığı için dolaşamamaktadır. Yan kâğıt olarak su yollu filigranlı kâğıt kullanılmıştır (Resim-70,71,72, Çizim-20).

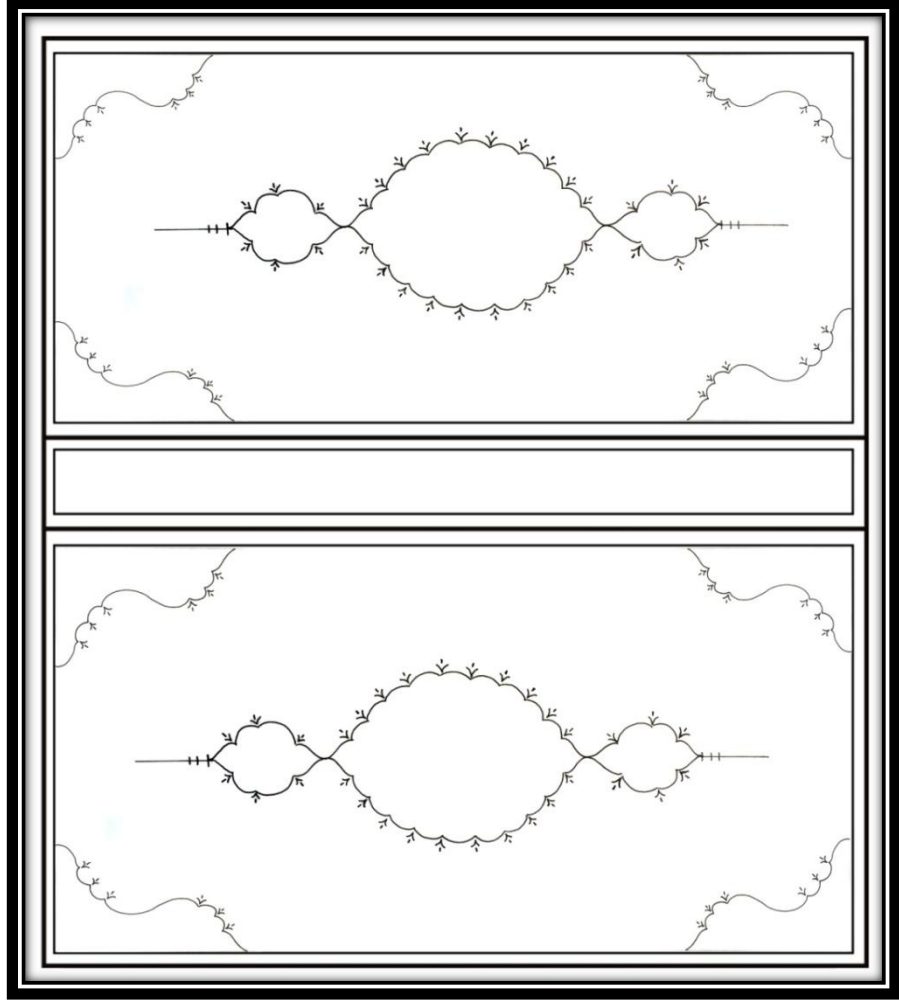
Resim- 70: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 71: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 72: 17 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 20: 17 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezini

2.4 Çârköşe Cilt Tezyinatları

2.4.1 Sıra No: 21

Envanter No: 94

Eserin Adı: el-Mutavvel

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Sa'd ed-dîn Mes'ûd b. Ömer et-Taftâzânî

Hattat: İsmail b. Safiyyüddin b. Abdullah

İstinsah Yeri/Tarihi: H.838 / M. 1434

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 270x180mm - 202x135 mm

Yaprak Sayısı: 196 yk.

Satır Sayısı: 21

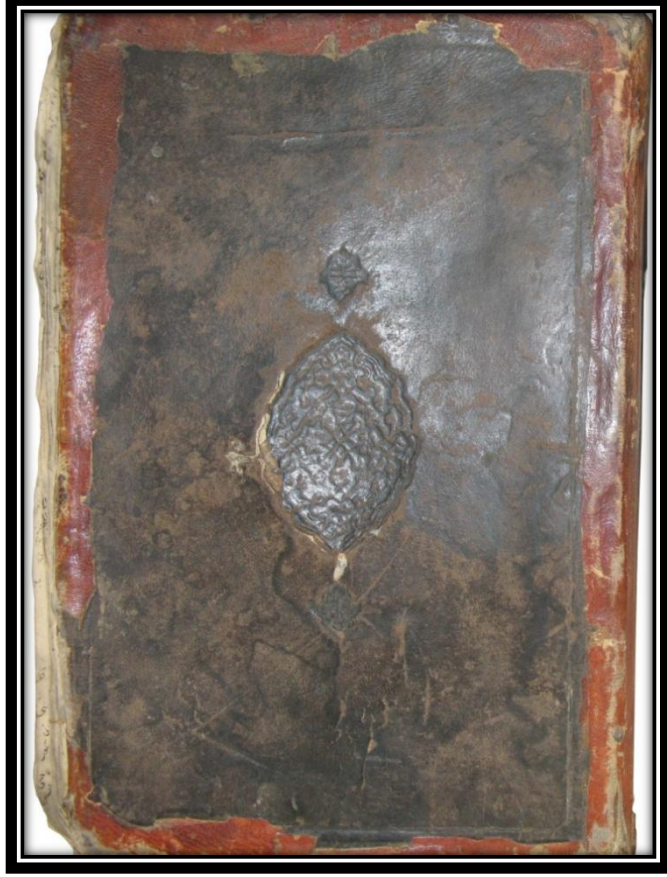
Mürekkep: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

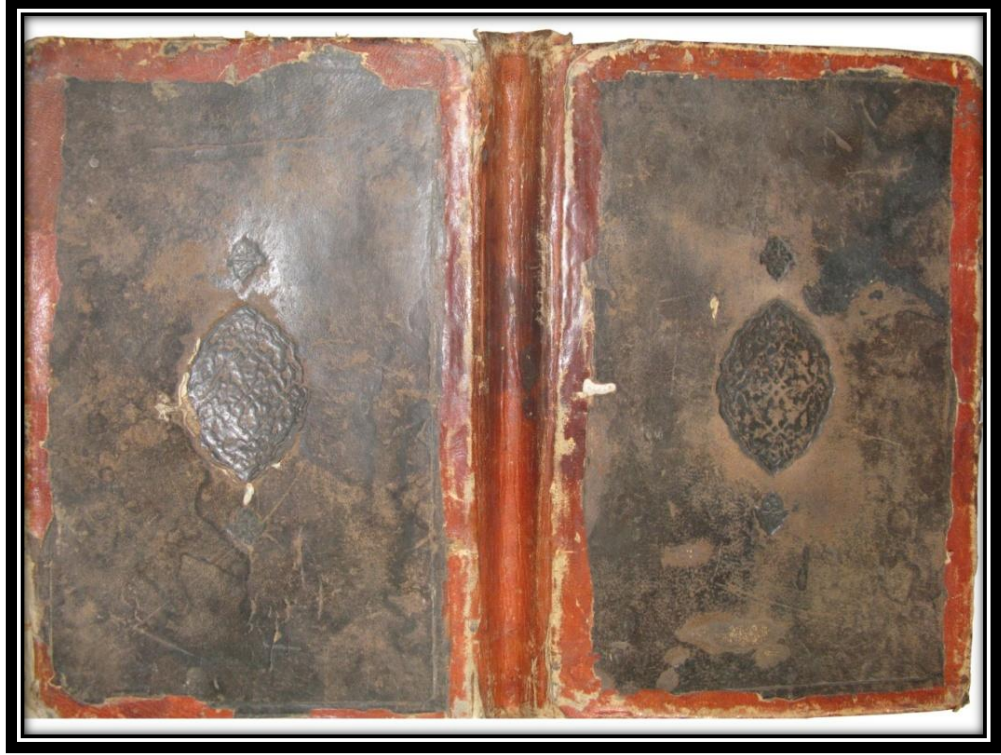
Cild Özellikleri: Kahverengi renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cilt, Çârköşe cilt tekniğiyle yapılmıştır. Kitabın 1a sayfasında Şeyh Mustafa Yatağânî'ye ait mülkiyet kaydı ve mührü vardır. Aynı sayfada ismi olmayan bir vakıf kaydı daha bulunmaktadır. 196b sayfasında Yusuf er-Rûmî'nin Dımeşk'te bu nüshayı H.840 / M.1436 yılında okuduğuna dair kıraat kaydı ve Şeyh Mustafa Yatağânî'ye ait üç adet mühür bulunmaktadır. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmemiş şemse ile arasında boşluk vardır. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammamaktadır. Ancak ¼ simetri rumi motifi ve hatayi grubu motifler kullanıldığı görülmektedir (Resim-73,74,75, Çizim-21).

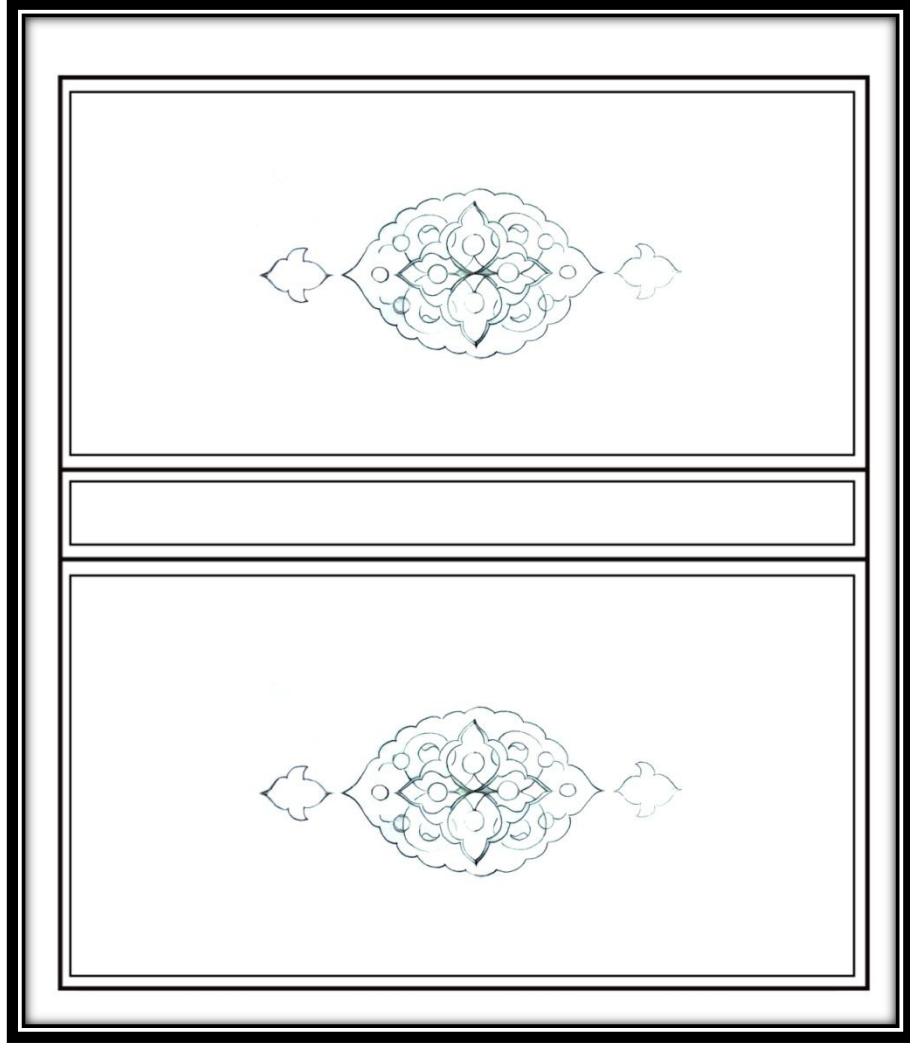
Resim- 73: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 74: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 75: 94 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 21: 94 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.4.2 Sıra No: 22

Envanter No: 309

Eserin Adı: Hâşiye alâ Şerhi Ferâ'idi'l-Fevâ'id li Tahkîki Ma'ânî'l-İsti'âre

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Hasan b. Muhammed ez-Zibârî

Hattat: Süleyman b. Mustafa

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 1170 / M. 1756

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 147x107mm - 112x50 mm

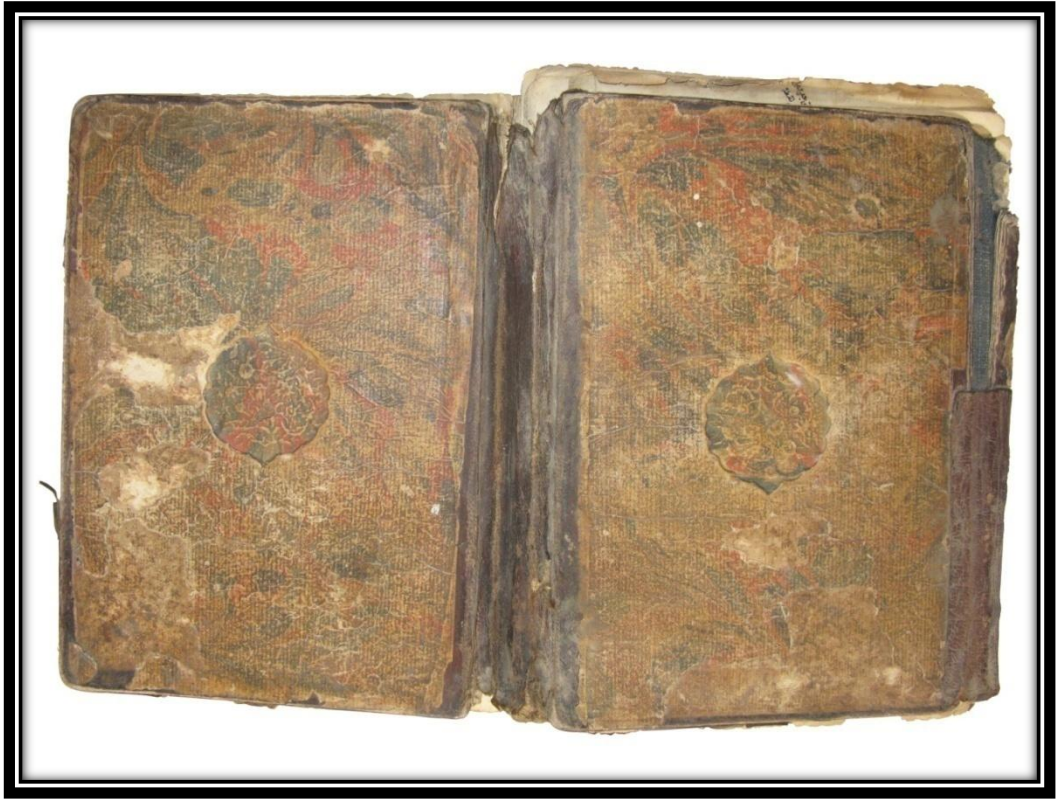
Yaprak Sayısı: 28 yk.

Satır Sayısı: 23

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

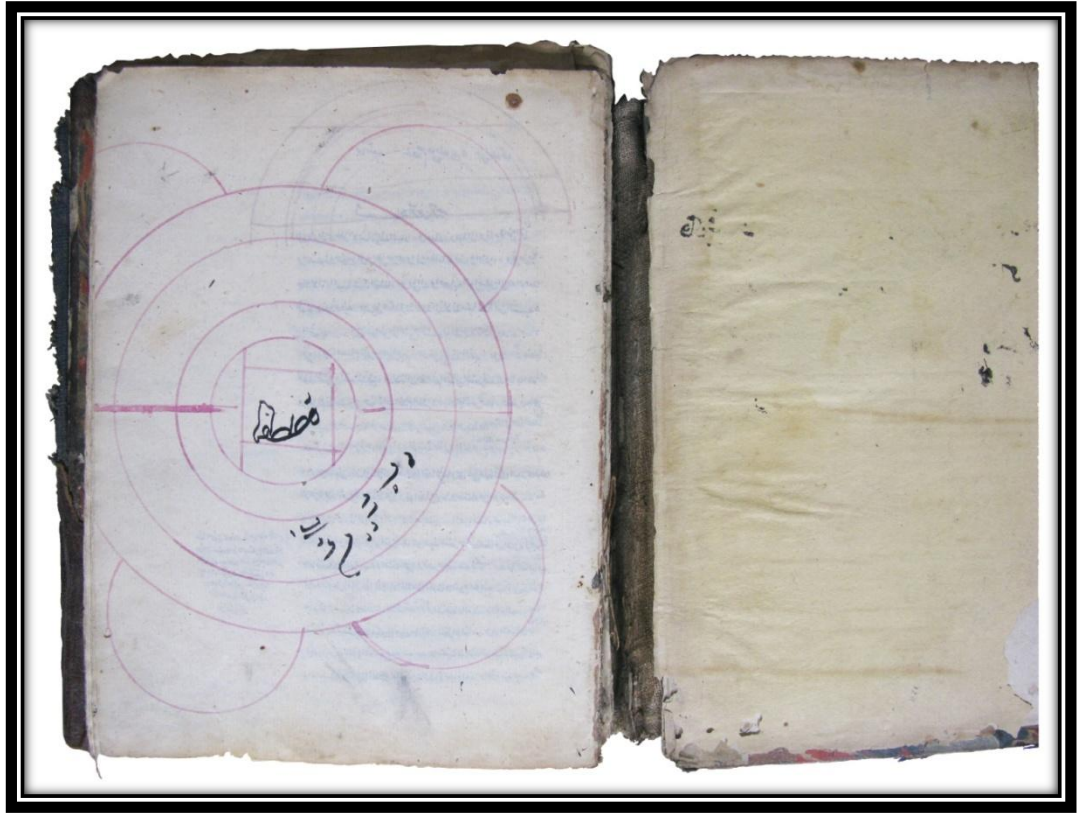
Cild Özellikleri: Cilt, Çarköşe tekniğiyle yapılmış, çevresi kahverengi deri ile çevrelenmiştir. Orta kısmı ise, ebrûlu kâğıt ile kaplanmıştır. Omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Sırt kısmı tahribata uğramış şekildedir. Kitabın, 1a sayfası boştur. Ebûl-Kâsım el-Leysî b. Ebî Bekr es-Semerkindinin, Ferâidül-fevâid li-tahkikimeanil-istiâre, er-Risâletüs-Semerkindiye veya Risâletül-istiare adlarıyla bilinen eserine İsmâ ed-dîn el-Esferâyinînin yaptığı şerhe haşiyedir. Kitap, Yatağanlı Mustafa Akşit Hoca'nın Yatağan Akşitler Kütüphanesine bağlıdır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemseler, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılamamaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Tek bir noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon özelliklerine göre tezyin edilmiştir. Miklebi yine ebrûlu kâğıtla kaplanmıştır. Kabin yan kâğıdında yazı kâğıdı ile aynı renkte olan kâğıt kullanılmıştır (Resim-76,77,78, Çizim-22).

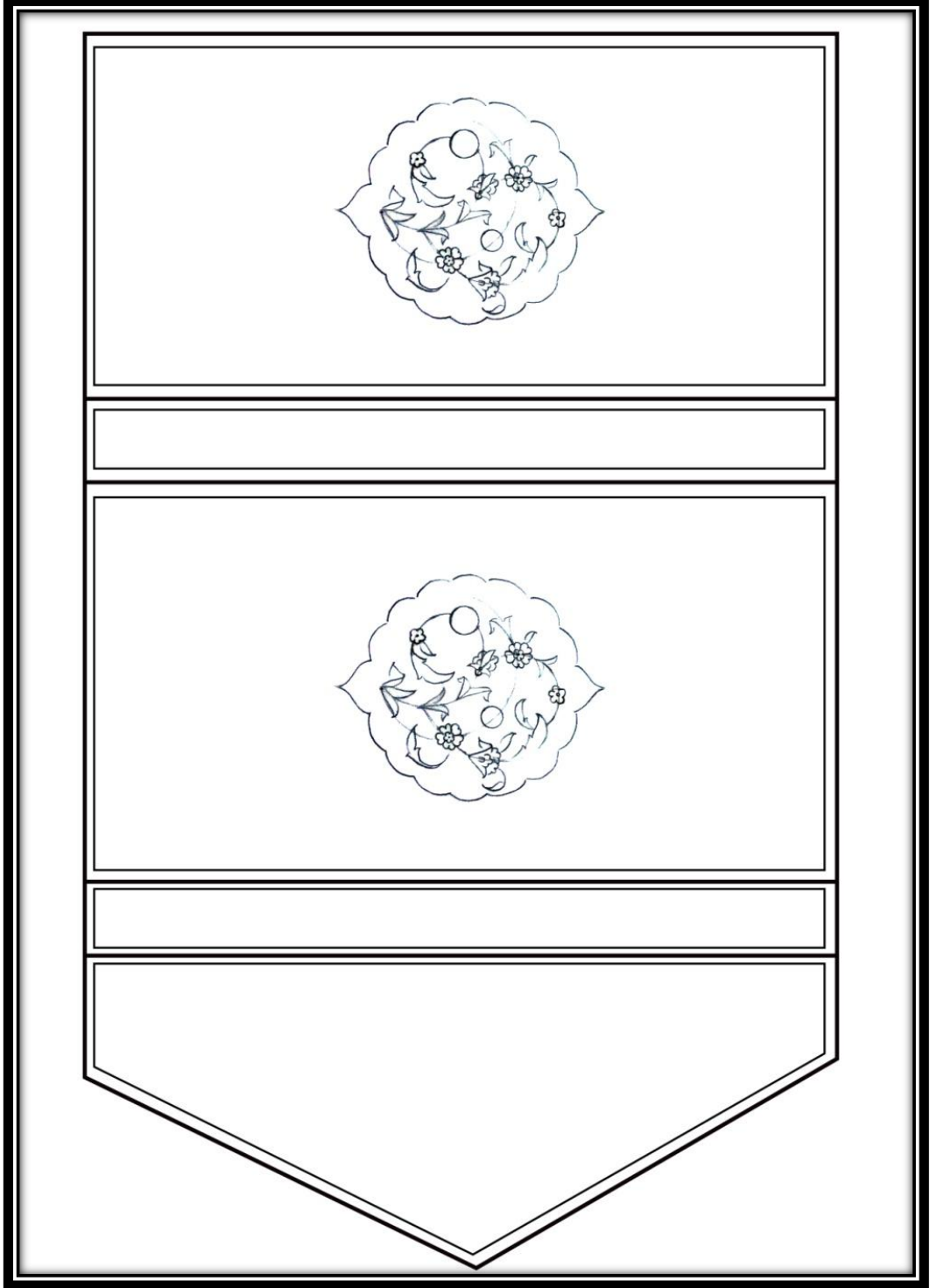
Resim- 76: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 77: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 78: 309 Envanter Numaralı Yazma Eser

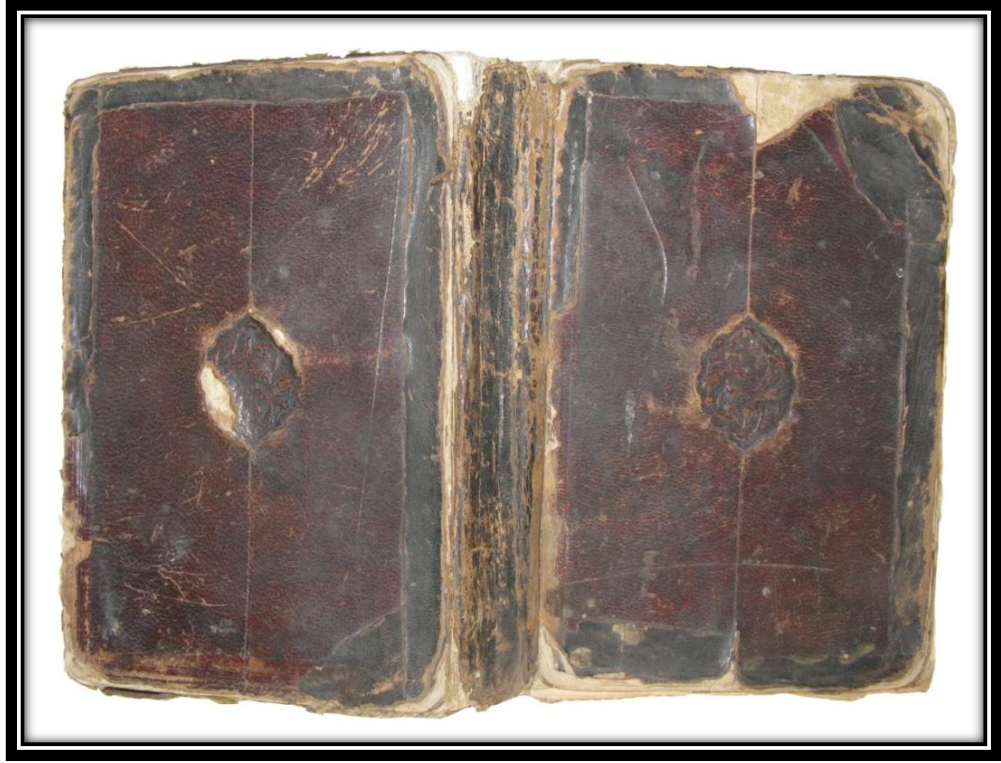
Çizim 22: 309 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.4.3 Sıra No: 23**Envanter No: 35****Eserin Adı: Ferâ'izu's-Sirâcîye****Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi****Yazarı: Sirâc ed-dîn Muhammed b. Muhammed es-Secâvendî****Hattat: ---****İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---****Dili: Arapça****Yazı Cinsi: Nesih****Eserin Ebatı: 198x134mm - 91x55 mm****Yaprak Sayısı: 62 yk.****Satır Sayısı: 7****Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi****Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı**

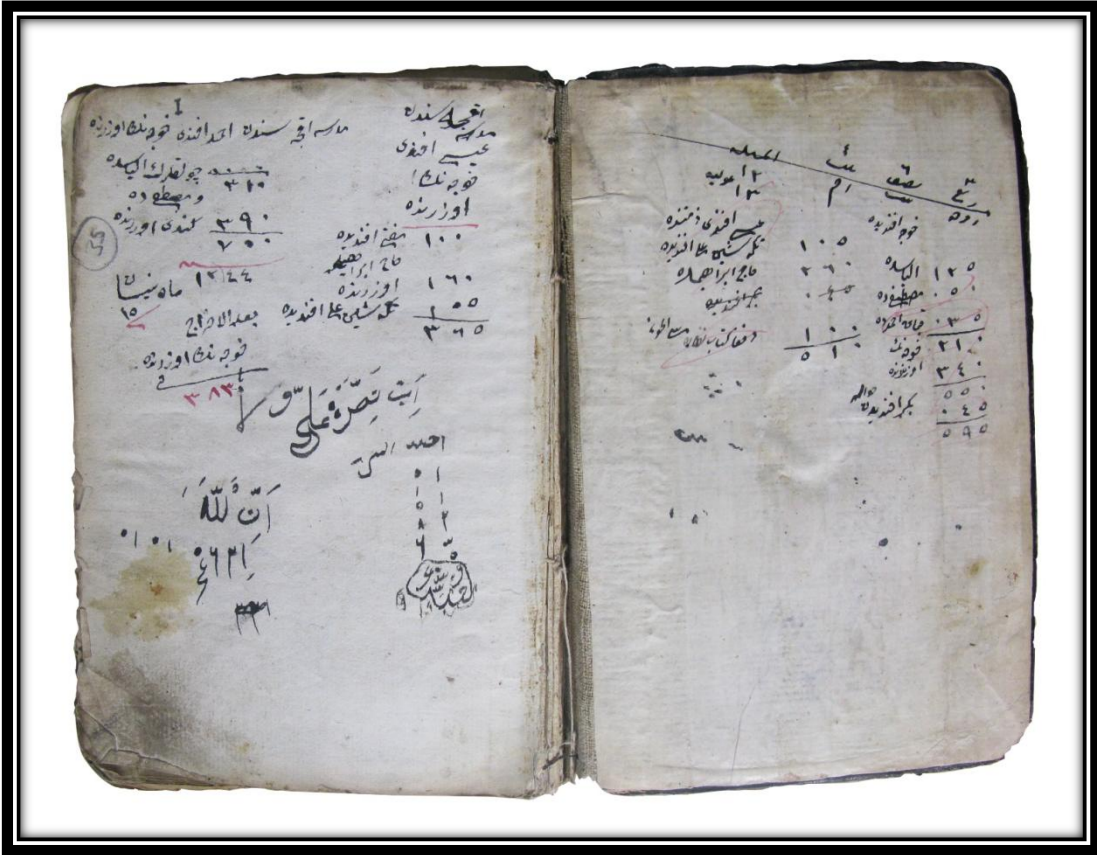
Cild Özellikleri: Kahverengi renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cilt, Çârköşe cilt tekniğiyle yapılmıştır. Üstte vişneçürüğü, renkli deri vardır. Kitabın 61a-62a arası sayfalarında “Nur Duası” bulunmaktadır. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin tek bir noktadan helezonlarla serbest kompozisyon kurallarına göre tezyin edildiği görülmektedir. Kabın yan kâğıdında yazı kâğıdı ile aynı renkte olan bir kâğıt kullanılmıştır (Resim-79,80,81, Çizim-23).

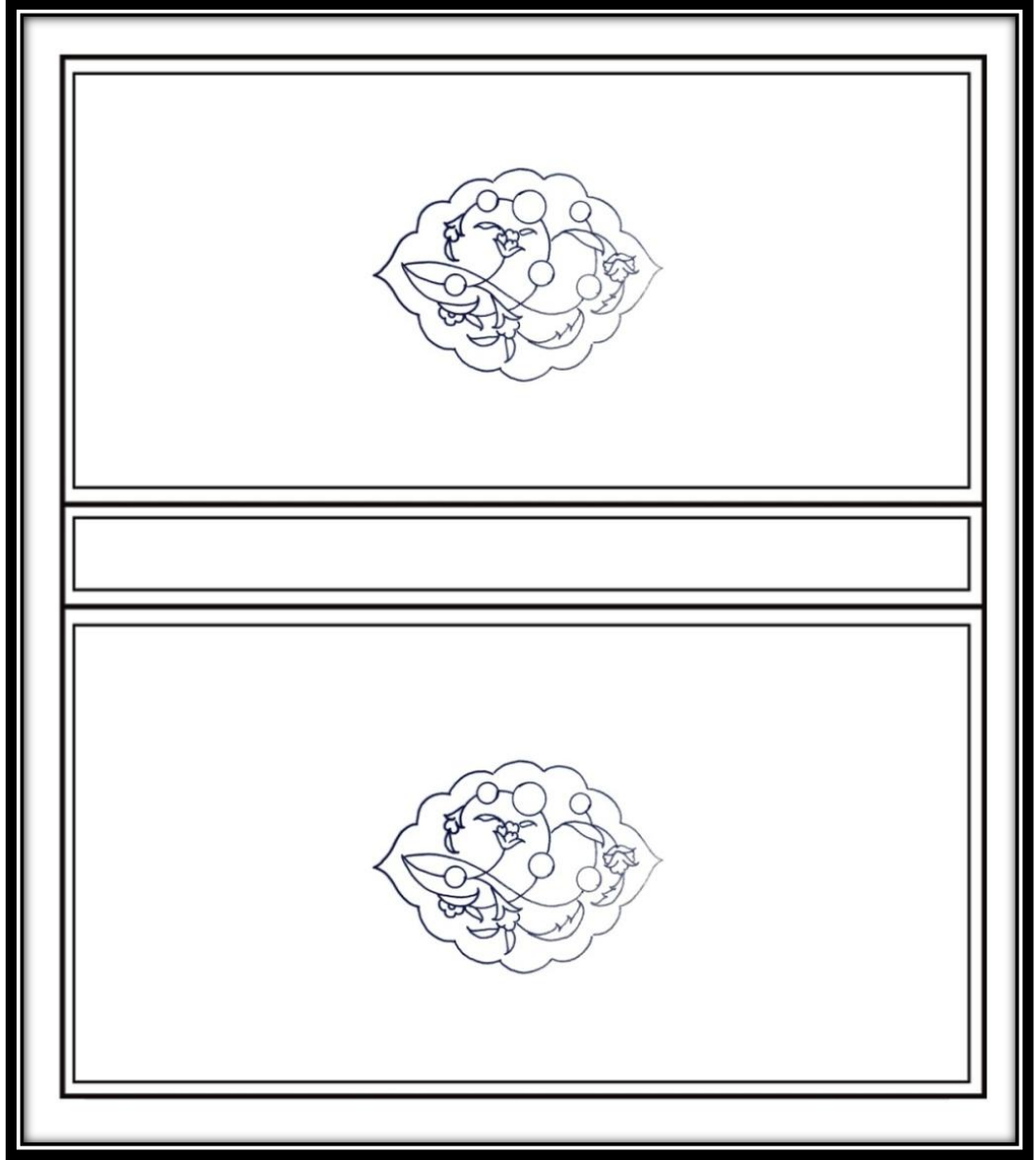
Resim- 79: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 80: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 81: 35 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 23: 35 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Teziniatı

2.5 Şemsesiz Cilt Tezyinatları

2.5.1 Sıra No: 24

Envanter No: 171

Eserin Adı: Şerhu'l-Mevâkîf

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi:

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 267x160mm - 202x110 mm

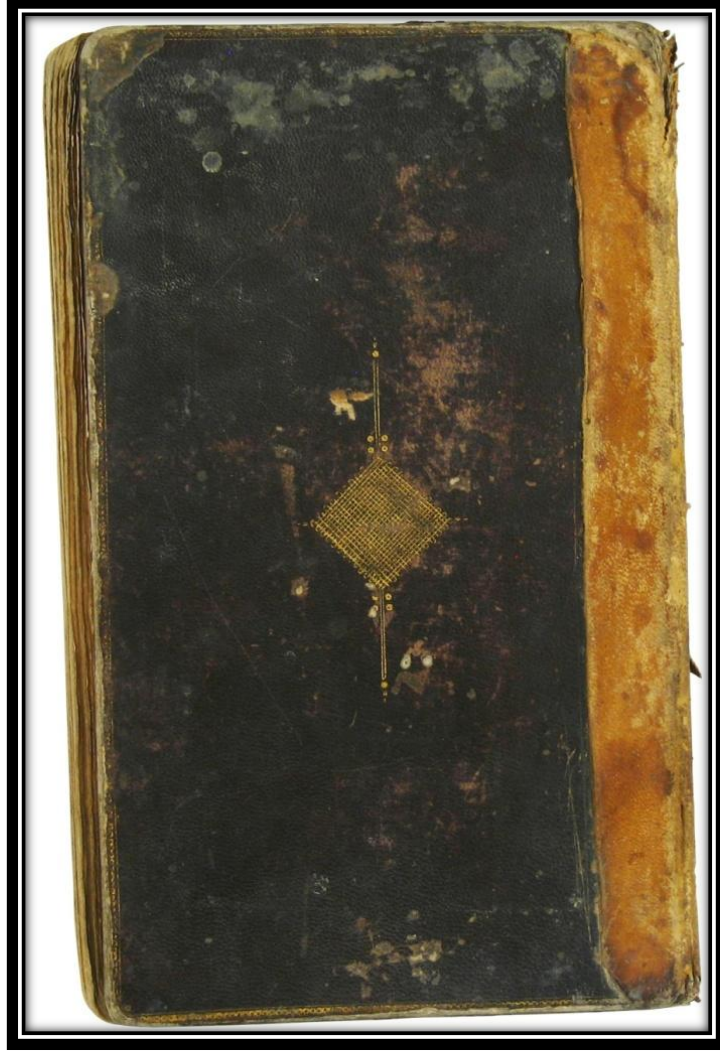
Yaprak Sayısı: 255 yk.

Satır Sayısı: 29

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

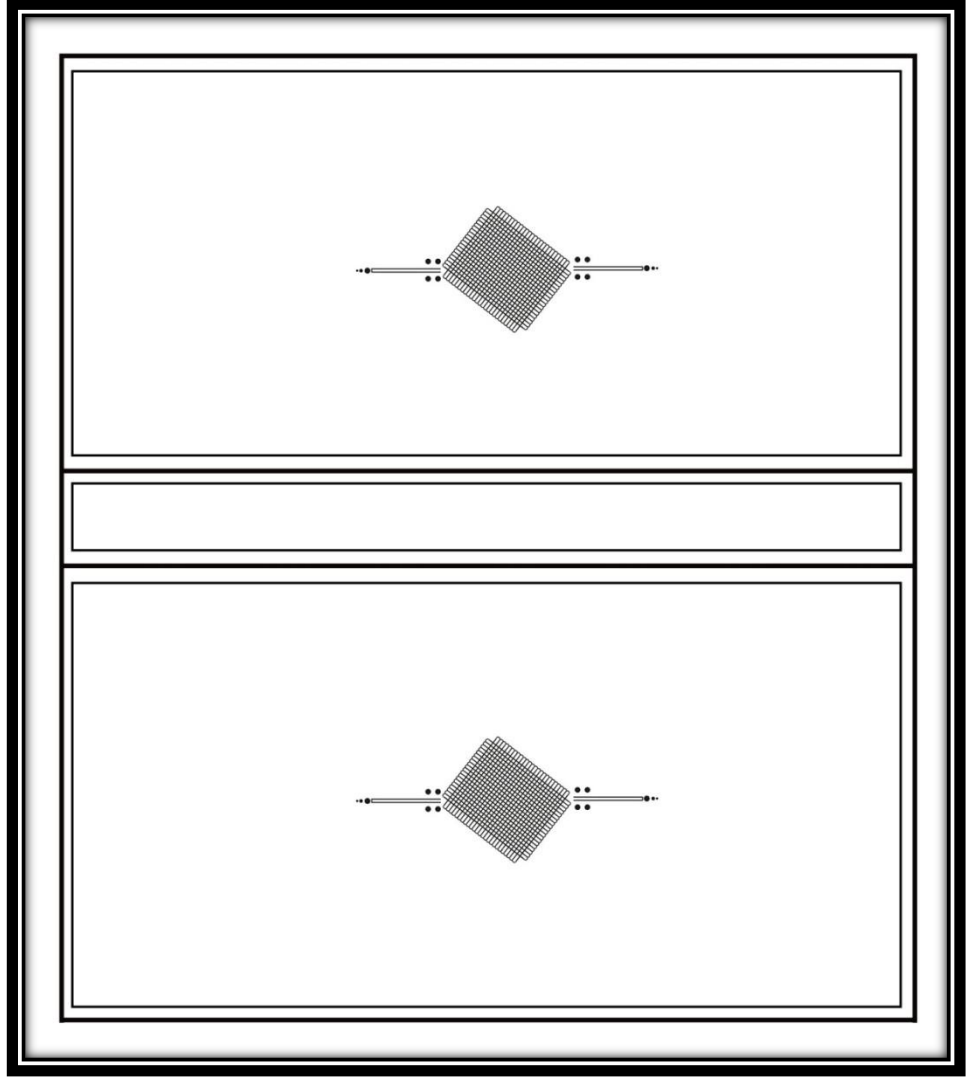
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin sırt kısmında ise açık kahverengi renkli deri kullanılmıştır. Kitabın 255. sayfasında Yatağan Dairesi vakıf kaydı ve bir mühür bulunmaktadır. Cildin dış kabında dikdörtgen formda alttan üstten geçmeler altınla kullanılmış XIII.-XIV. yüzyıl dönem özelliğini göstermektedir. Merkezde kullanılan tasarımın köşegenlerinde çizgiler ve noktalar kullanılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmıştır. Kabın iç kısmında ebrû kullanılmıştır. Yan kâğıdı olarak yazı kâğıdı ile aynı renkte olan kâğıt kullanılmıştır (Resim-82,83, Çizim-24).

Resim- 82: 171 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 83: 171 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 24 : 171 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.5.2 Sıra No : 25

Envanter No: 279

Eserin Adı: Hâşiye alâ Şerhi Tecrîdi'l-Akâ'id

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: Celâl ed-dîn Muhammed b. Es'ad ed-Devvânî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: ---/---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Talik

Eserin Ebatı: 170x125mm - 123x80 mm

Yaprak Sayısı: 37 yk.

Satır Sayısı: 19

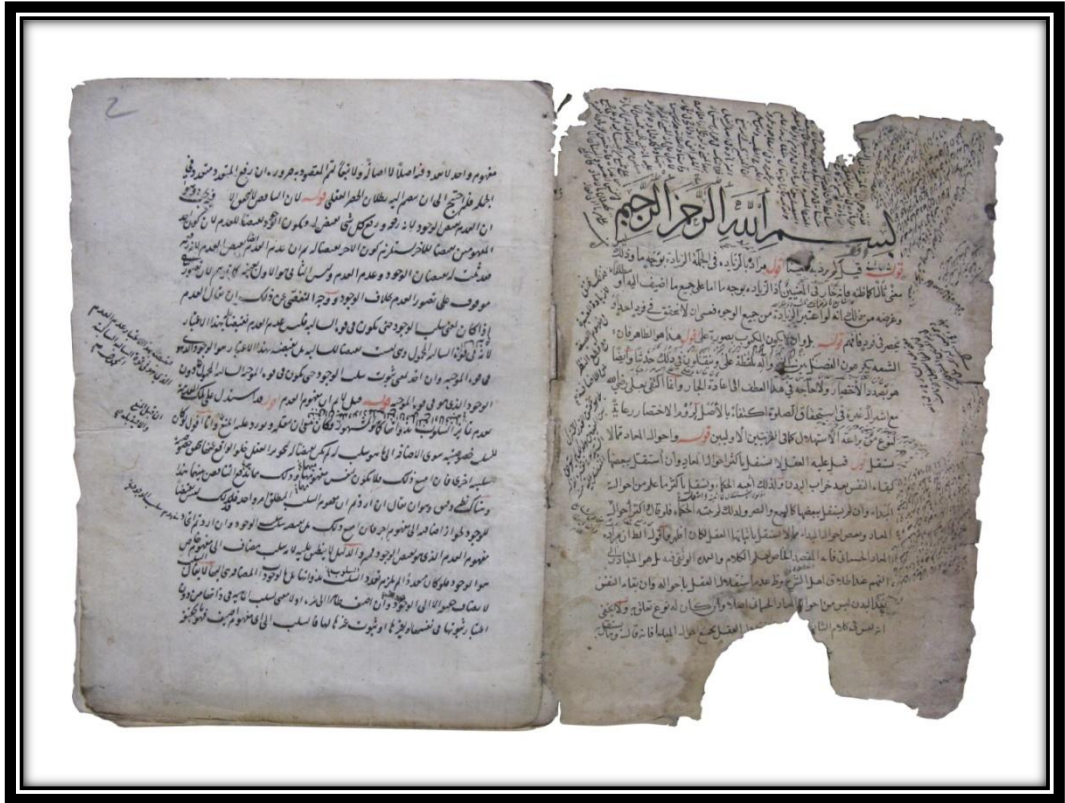
Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

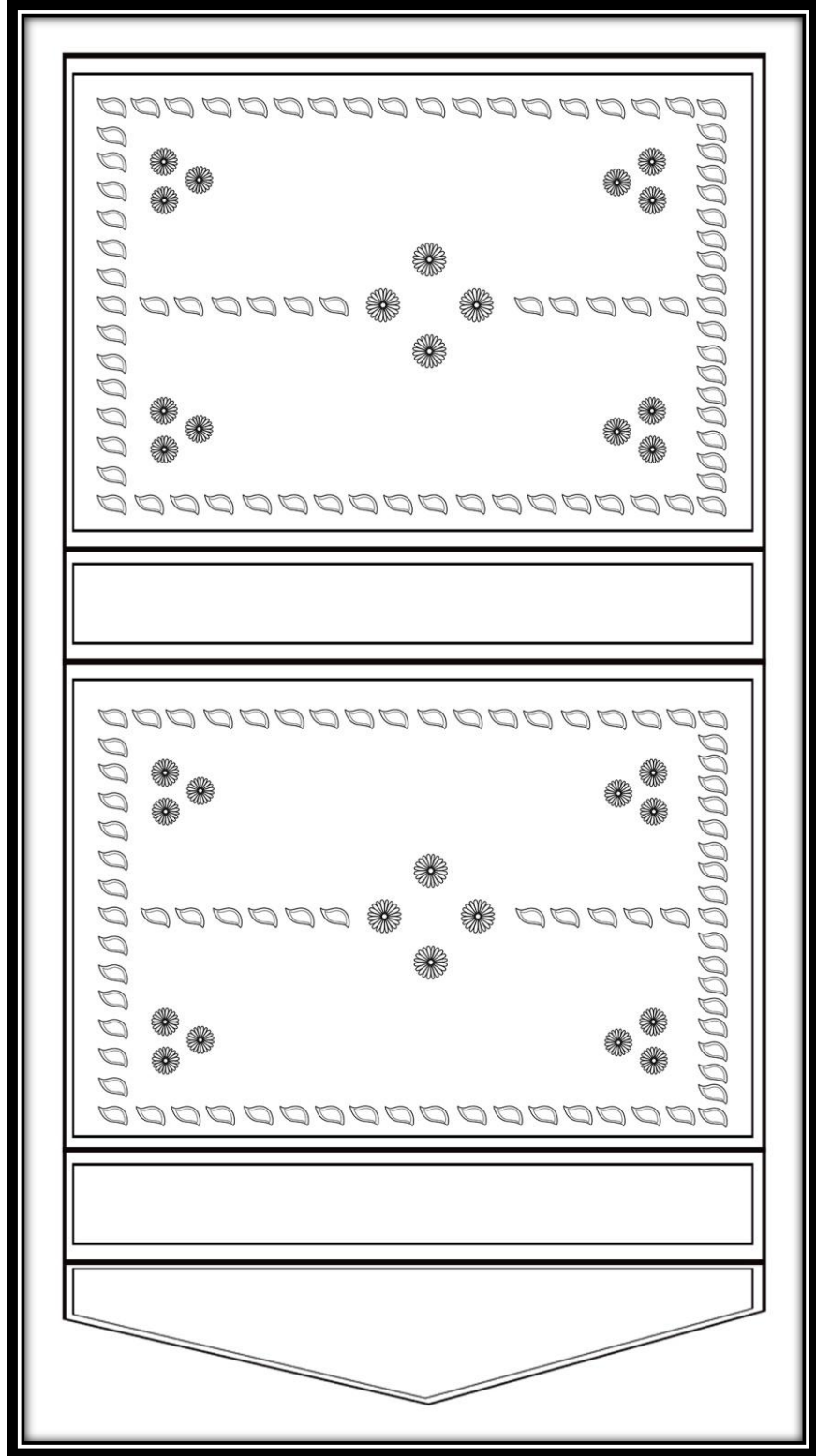
Cild Özellikleri: Kahverengi deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin alt/üst kabında, sırtında, sertâb ve miklebinde benzer bir şekilde yaprak formuna benzeyen motifler kullanılmış ve soğuk baskı yöntemiyle tezyin edilmiştir. Üst ve alt kab aynı üslupta tezyin edilmiştir. Kabın orta kısmında daire formunda çiçek motifine benzeyen dört adet motif kullanılmıştır. Kabın tam ortasında kabı iki eşit parçaya yapraklar ayırmıştır. Cildin yan kâğıdında renkli desenli başka bir kâğıt kullanılmıştır (Resim-84,85, Çizim-25).

Resim- 84: 279 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 85: 279 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 25: 279 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezminatı

2.5.3 Sıra No: 26

Envanter No: 188

Eserin Adı: Hâşiye alâ Levâmi'i'l-Esrâr fî Şerhi Metâli'i'l-Envâr

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: es-Seyyid eş-Şerîf Alî b. Muhammed b. Alî el-Cürcânî

Hattat: ---

İstinsah Yeri/Tarihi: H. 823 / M. 1420

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 172x115mm - 115x65 mm

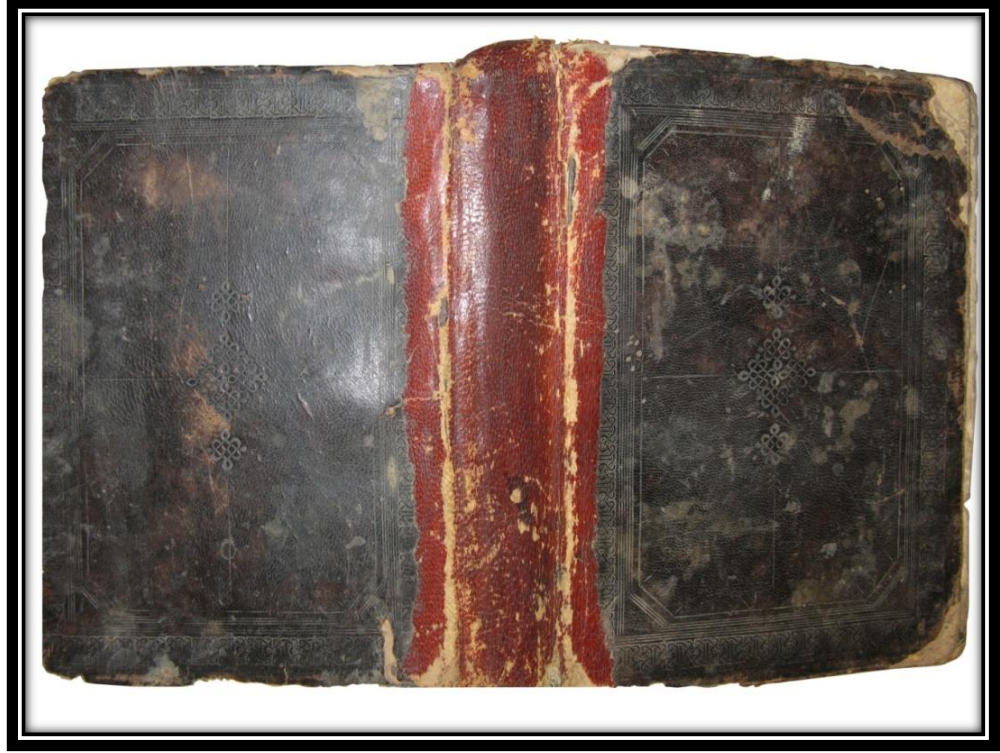
Yaprak Sayısı: 178 yk.

Satır Sayısı: 19

Mürekkebi: İs mürekkebi, Lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Aharlı

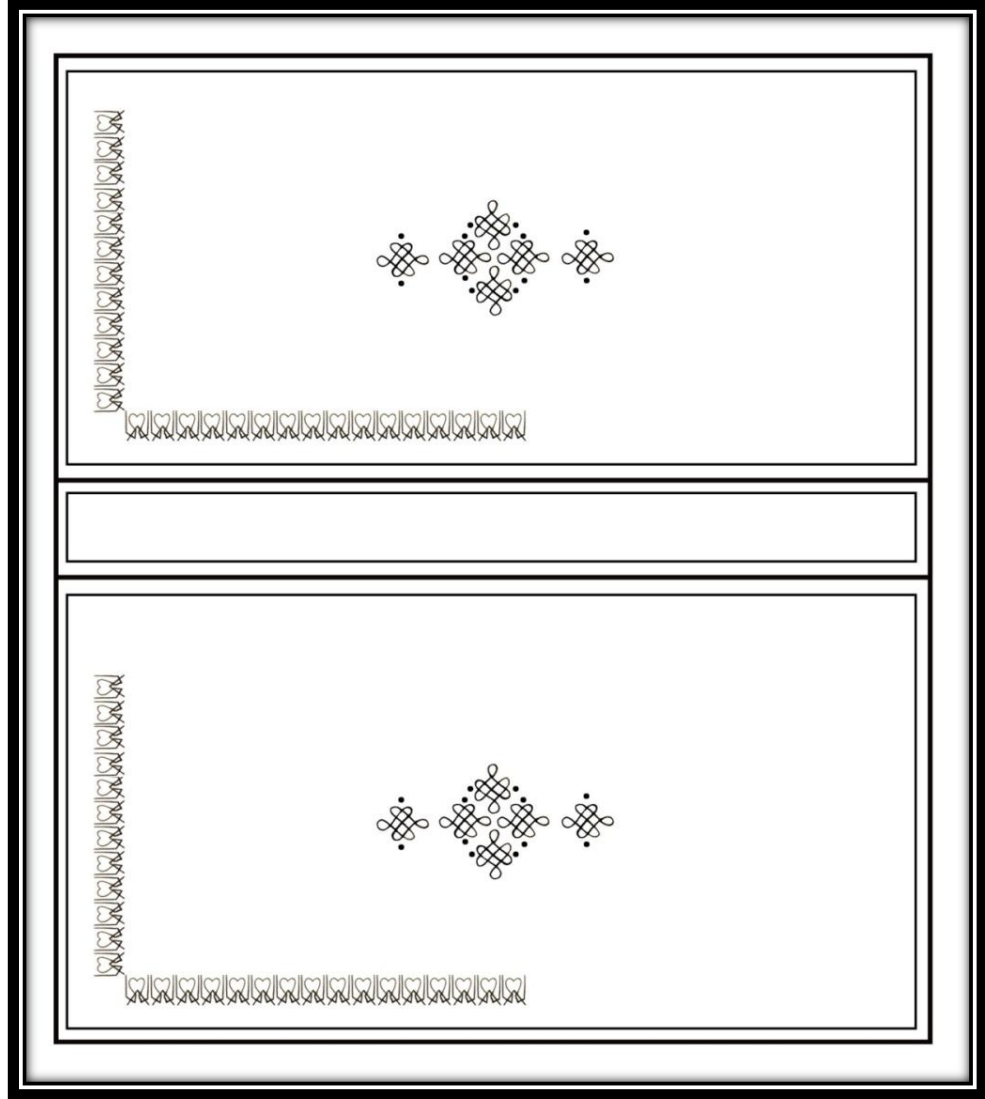
Cild Özellikleri: Kahverengi, renkli deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Ancak cildin sırt kısmında bordo renkli, deri kullanılmıştır. Kitap, baştan noksan haldedir, nem lekeleri bulunmaktadır. Kitabın dış kabında şemse formu kullanılmamış onun yerine ortada birbirine geçme iplikler karşılıklı ¼ simetri şeklinde kullanılmıştır. Cedvelle kablarn kenarları sınırlandırılmış en dış pervazda zencirek kullanılmıştır (Resim- 86,87, Çizim-26).

Resim- 86: 188 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim-87: 188 Envanter Numaralı Yazma Eser

Çizim 26: 188 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

2.5.4 Sıra No: 27

Envanter No: 292

Eserin Adı: el-Hısnu'l-Hasin min Kelâmi Seyyidi'l-Murselîn

Bulunduğu Yer: Denizli Akşitler Kütüphanesi

Yazarı: İbn el-Cezerî Şems ed-dîn Muhammed b. Muhammed

Hattat: Ahmed b. Muhammed es-Suhrî

İstinsah Yeri/Tarihi: ---

Dili: Arapça

Yazı Cinsi: Nesih

Eserin Ebatı: 167X108mm - 127X65 mm

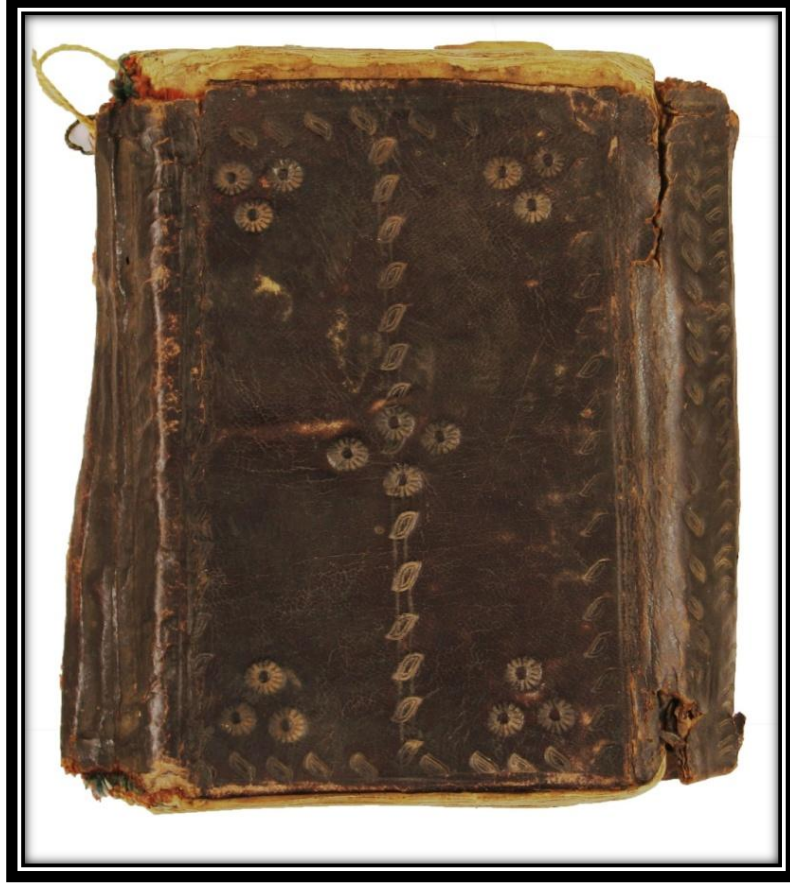
Yaprak Sayısı: 206 yk.

Satır Sayısı: 15

Mürekkebi: İs mürekkebi, lâl mürekkebi

Kağıt Özelliği: Çay rengi, Ahârlı

Cild Özellikleri: Kahverengi deri kullanılarak hazırlanmış omurgasını mukavva oluşturmaktadır. Cildin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin alt/üst kabında, sırtında, sertâb ve miklebinde benzer bir şekilde yaprak formuna benzeyen motifler kullanılmış ve soğuk baskı yöntemiyle tezyin edilmiştir. Üst ve alt kab aynı üslupta tezyin edilmiştir. Kabın orta kısmında daire formunda çiçek motifine benzeyen dört adet motif kullanılmıştır. Kabın tam ortasında kabı iki eşit parçaya yapraklar ayırmıştır. Kabın içinde ebrûlu bir kâğıt kullanılmıştır (Resim-88,89,90, Çizim-27).

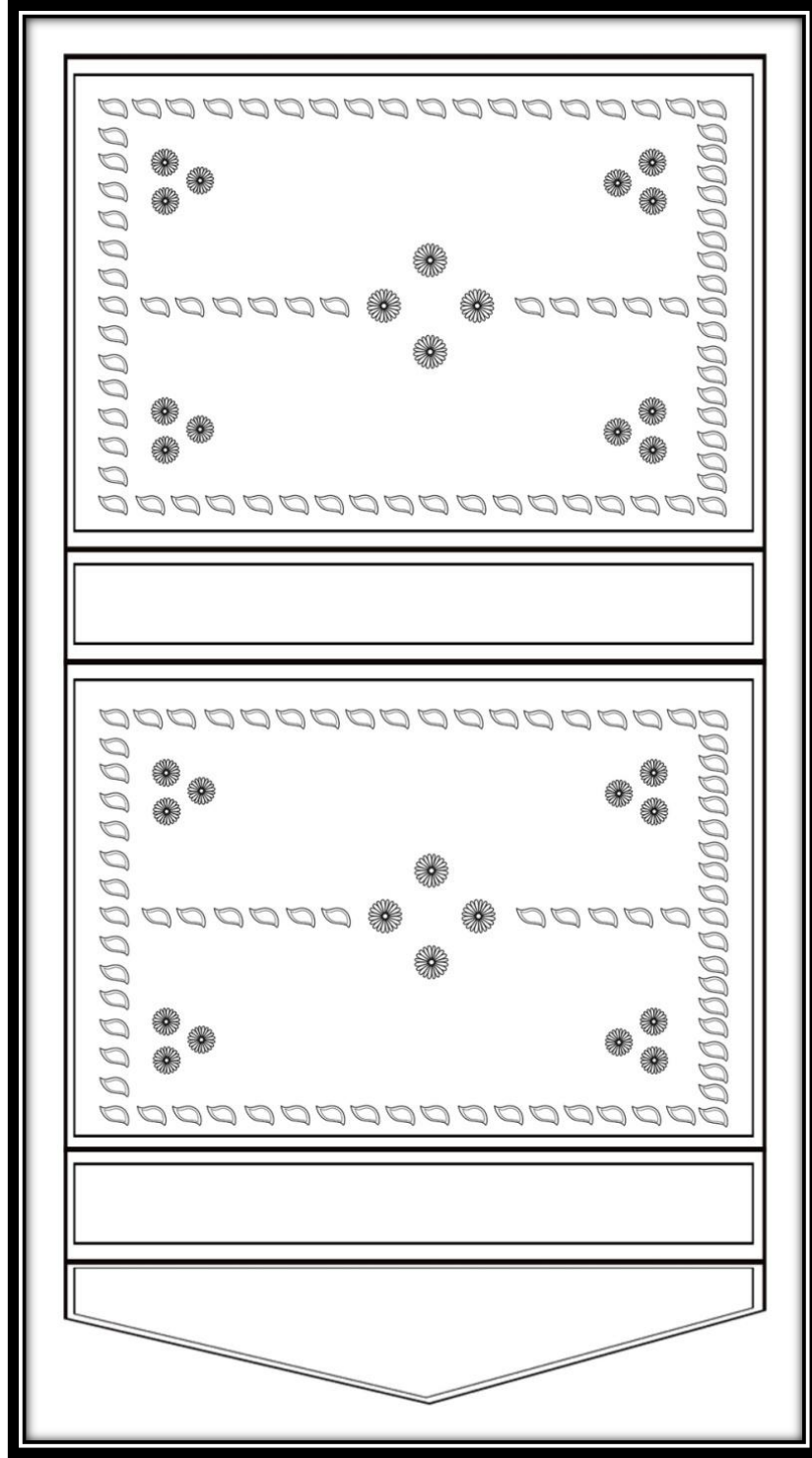
Resim-88: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 89: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser

Resim- 90: 292 Envanter Numaralı Yazma Eser

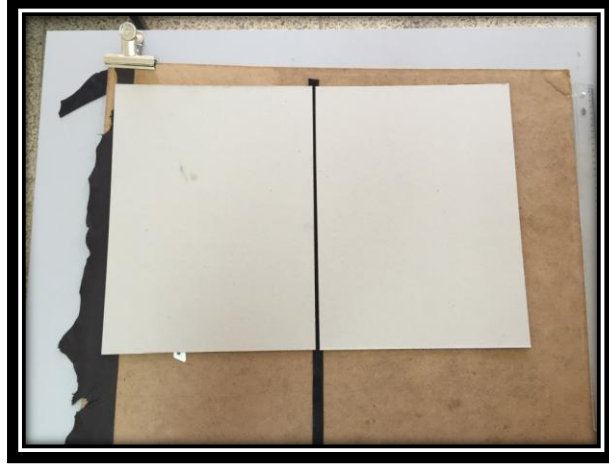

Çizim 27: 292 Envanter Numaralı Yazma Eserin Kab Tezyinatı

III. BÖLÜM

UYGULAMALAR

3.1 ALBÜM MURAKKAA ÖRNEĞİ

Resin-91: Mukavvaların hazırlanışı ve orta şeritler için uygun hale getirilmesi.

Resim-92: Belirlenen ölçülerle derinin kesilmesi ve orta şeritlerinin birleştirilmesi.

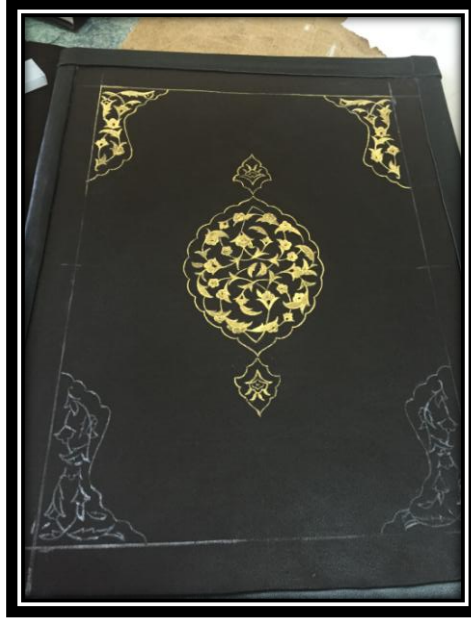
Resim-93: Çârköşe tekniği için hazırlanan şerit örnekleri.

Resim-94: Hazırlanan şeritlerin yapıştırılması aşaması.

Resim-95: Yapıştırma işleminden sonra desen tasarımının geçirilmesi çalışması.

Resim-96: Geçirilen desenin altın ile tezyinleme aşaması.

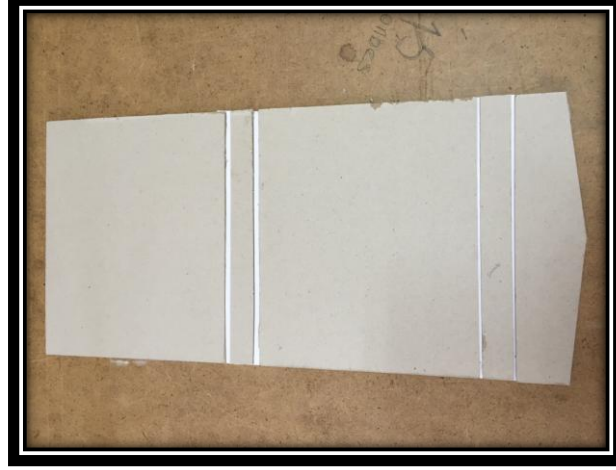

Resim-97: İ kablar iin ebruların yapılıması ve yapıştırılması hazırlıkları.

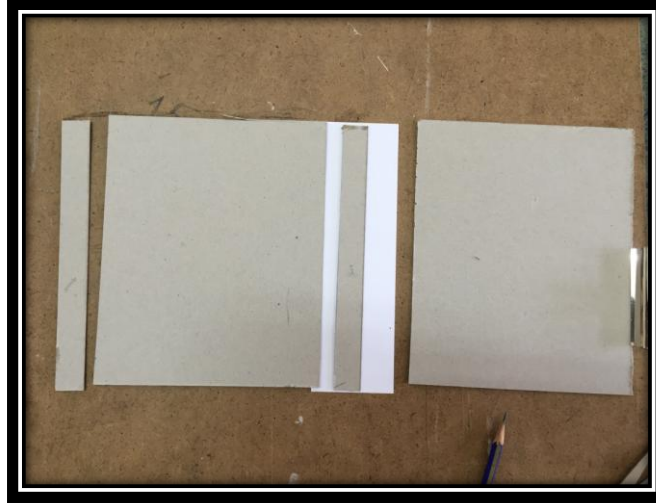

Resim-98: İ kablar iin hazırlanan ebruların yapıştırılmış hali.

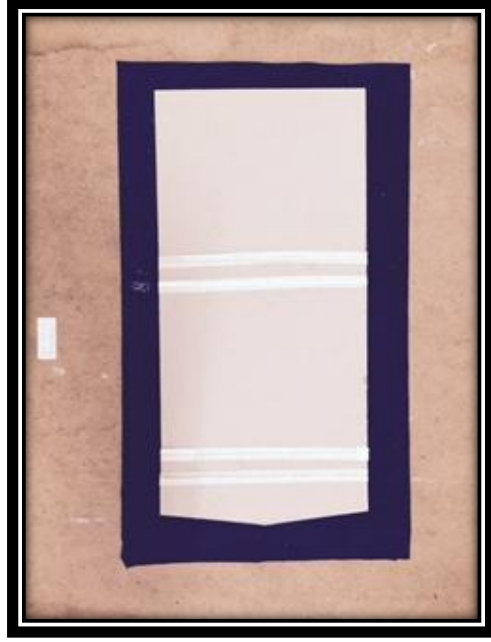
3.2 KLASİK CİLT ÖRNEĞİ

Resim-99: Klasik cild kabı için mukavvaların hazırlanması.

Resim-100: Klasik cild kabı için mukavvaların hazırlanması.

Resim-101: Hazırlanan mukavvalara derilerin yapıştırılması aşaması.

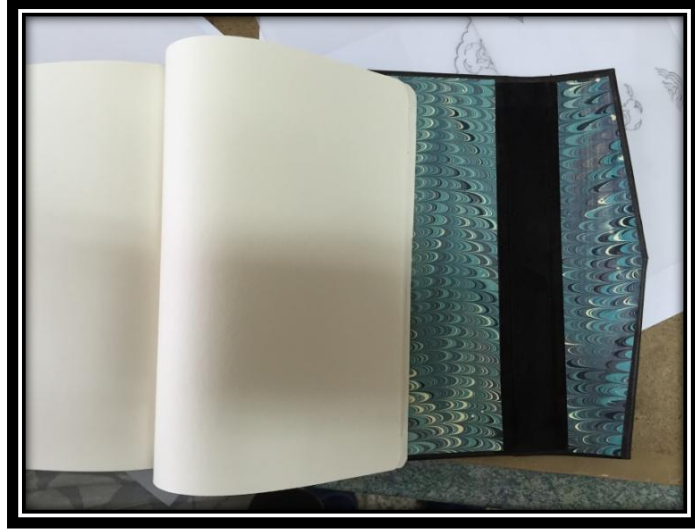
Resim-102: Hazırlanan mukavvalara derilerin yapıştırılması aşaması.

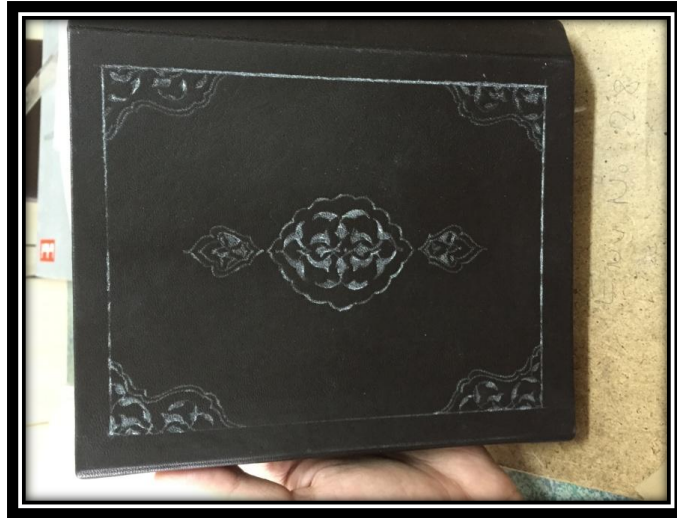
Resim-103: Hazırlanan mukavvalara derilerin yapıştırılması aşaması.

Resim-104: Hazırlanan ebrûların cild iç kabına yapıştırılması aşaması.

Resim-105: Hazırlanan eserin iç görünümü.

Resim-106: Hazırlanan desenin cild üzerine geçirilmesi aşaması.

Resim-107: Geçirilen desenin altın ile tezyinleme aşaması.

Resim-108: Eserin tamamlanma aşaması.

SONUÇ

“Denizli Akşitler Kütüphanesi’nde Bulunan Bazı Yazma Eserlerin Cilt Tezyinatı Açısından İncelenmesi “olarak belirlenen tez çalışmasında 27 adet yazma eser ele alınmıştır. Başta cild özellikleri olmak üzere Sıra no, envanter no, eserin adı, bulunduğu yer, yazarı, hattat, istinsah yeri/ tarihi, dili, yazı cinsi, eserin ebadı, yaprak sayısı, satır sayısı, mürekkebi, kâğıt özellikleri başlıkları altında kataloglanması yapılmıştır.

Serinhisar’a bağlı Yatağan beldesinin medrese ve camiiler açısından oldukça zengin olmasından dolayı, Akşitler Kütüphanesi’nin pek çok yazma eseri de bu camii ve medreselerden elde edilmesine neden olmuştur. İncelenen yazma eserler XV.yüzyıl ile XVIII. yüzyıl tarihleri arasında yer aldığı gibi genellikle dini konulardan oluşmaktadır. Bunların arasında Arapça Türkçe dualar, Farsça beyitler, bazı bibliyografik bilgiler, ayetler ve açıklamaları, harfler ve hece, hadisi şerifler ve açıklamaları, farklı âlimlerin bazı görüşleri, dua risaleleri aynı zamanda duaların hangi günlerde yapılacağını açıklayan tablolar, evlilik, nikah ve abdestle ilgili açıklamalar, Arapça gramer konuları, şiirler, hikayeler, hatta turnak kesimiyle ilgili farklı konuların yer aldığı yazmalardan oluşmaktadır.

Eserler genel olarak uygun olmayan yerlerde saklanması ve doğa şartlarından dolayı olumsuz etkilenerek aşırı yıpranmış, nem ve küf lekeleri oluşmuş aynı zamanda eserlerde mantarlanmaların da olduğu görülmektedir. Gerekli koruma önlemlerinin alınmamasından kaynaklı kurtlanmalar ve kurt yenikleri de vardır. Kitapların korunması ve onarılması konusunda bir çalışma yapılmamaktadır. Bu eserlerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ve kaynak olarak gösterilebilmesi açısından, ele alınıp onarım ve restorasyonu yapılmalıdır.

Yazma eserler Akşitler Kütüphanesi’nde bulunan ayrı bir odada muhafaza edilmektedir. Bu oda çelik kapılarla ayrı bir bölmede bulunmaktadır. Kütüphanede yer alan el yazması deri, kumaş ve ebrû kaplı ciltler yaklaşık 80x28x202 ölçülerde bir camlı

dolabın içinde yan yana yer almaktadır. Ancak korumaya yönelik gerekli şartlar sağlanamamıştır. Bu yüzden eserlerde mevcut olan bozulmalar giderek artmaktadır.

Eserler, Konya Yazma Eserler Müdürlüğünden gelen tasnif ve kataloglama ekibinin yapmış olduğu ilk çalışma yani eserlerin numaralandırılmasıyla birlikte muhafaza edilmektedir. Genel itibariyle, kütüphanenin yeni açılmasından dolayı yazma eserlerden sorumlu herhangi bir kütüphane çalışanı bulunmamaktadır. Yazma eserlerle ilgili detaylı bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Aynı zamanda bozulmaya uğrayan eserlerin uzun vadede saklanabilmesi gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için restorasyonlarının yapılması gerekmektedir.

Kütüphanede toplam 352 adet yazma eser yer almaktadır. Bu eserler daha önce de bahsedildiği gibi farklı dönemlere aittir. Eserlerin yazılış tarihlerine Konya yazma eserler bölge müdürlüğünde kataloglama ve tasnif bölümünde çalışan İlhami Sönmez ve ekibinin hazırlamış olduğu Akşitler Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğundan ulaşılmıştır.

Yazma eserler incelendiğinde ortalama olarak 210x141mm ölçülerinde ve yaklaşık 168 yapraktan oluşmaktadır. Eserlerde genellikle çay rengi ve aharlı kâğıtlar kullanılmış, çoğunlukla talik ve nesih hatla yazılmıştır. Eserlerin yazılarında is mürekkebi ve lâl mürekkebi tercih edilmiştir. Yazma eserler sayfa tezyinatı açısından çok özellikli değildir. Ancak tez konusu olarak da ele aldığımız eserlerde cilt tezyinatı açısından özellikli yazmalar tespit edilmiştir. Akşitler Kütüphanesi'nde bulunan yazma eserlerin cildleri deri, kumaş ve ebrû kullanılarak hazırlanmıştır. Çoğunlukla kahverengi ve tonları, vişneçürüğü ve siyah renkli deriler kullanılmıştır. Temel olarak soğuk baskı tekniği ile uygulanan cilt tezyinatları şemseli ve şemsesiz olmak üzere farklı çeşitleri, alttan ayırma, üstten ayırma, çarköşe, mülevven olmak üzere farklı tekniklerle yapılmıştır. Şemse formları da salbekli ve salbeksiz olarak kullanılmıştır. Hazırlanan şemselerin içersinde çoğu zaman hatayi grubu motifler tek bir noktadan çıkan helezonlar ve sarmal dallarla serbest kompozisyon özelliklerine uygun olarak tezyin edilmiştir. Aynı zamanda bulut ve rumi motifleri bu tasarımlarla birlikte kullanılmışlardır. Simetrik kompozisyonlar çoğu zaman ½ ve ¼ simetri ölçülerinde

tasarlanmışlardır. Tasarımlar genellikle XV. ve XVI. yüzyıl dönem özelliklerini göstermektedir. Çoğunlukla bu eserlerde üçlü yapraklar (seberg), gonca, ıtır yaprağı, bulut, tepelik, penç, hatayi, ortabağ, tığ, rumi ve geçmeler kullanılmıştır. Aynı zamanda eserlerde XVI. yüzyıl saz yolu üslubunun yer aldığı örnekler oldukça fazladır. Zengin hatayi ve yaprak motifleri iç içe geçmiş yoğun kompozisyonlar şeklinde tasarlanmıştır. Yazma eserlerin çoğunun miklebleri vardır. Mikleblerinde çoğu zaman alt ve üst kablarda yer alan şemse formunun küçültülerek kullanıldığı görülür. Mikleb şemse formlarında hatayi gurubu motifler, rumi ve bulut motiflerinin birlikte kullanılmıştır. Simetrik ve asimetric olarak hazırlanan tasarımlarda çoğu zaman simetrik tasarımlar $\frac{1}{2}$ ve $\frac{1}{4}$ olarak tasarlanmıştır. Asimetric tasarımlarda ise serbest kompozisyonlar bir veya birden fazla noktadan çıkan helezonlar ve sarmal dallarla oluşturulmuştur. Yine bu kompozisyonlarda da hatayi gurubu motifler kullanılmıştır. Bazı mikleb şemse formlarında sadece hatayi gurubu motiflerden tek bir motifin kullanıldığı görülmektedir. Şemse formlarının dendanlarında özensiz bir şekilde tığlar kullanılmıştır.

Kabların iç kısmında ve yan kâğıtlarında ise daha çok ebrûlu, safran rengi, su yollu filigranlı ya da yazı için kullanılan kağıt ile aynı renkte olan çay rengi kağıtlar tercih edilmiştir. Genellikle kullanılan ebrûlar mavi, sarı, kırmızı renklerinin tonlarında ve pastel dokulardan oluşmakta tarz olarak da battal ve şal ebrular tercih edilmiştir.

Bu çalışmada yazma eserlerin cilt özelliklerine ayrıntılı bir şekilde değinilmiş, fotoğraf ve çizimlerle yazmaların cilt ve tezyinat özellikleri açıklanmıştır. İncelenen yazma eserlerin 27 adedi deri ciltlidir. Bu ciltlerden 23 ü şemşeli olup diğer 4'ünde ise şemse formu kullanılmamıştır (292, 171, 279, 188 envanter numaralı eserler). Şemse formunun kullanıldığı eserlerde, şemse formunda hatayi gurubu, bulut ve rumi motiflerinden serbest ve simetric kompozisyonlardaki tezyinatlara yer verilmiştir. Şemseler kimi zaman salbekli, kimi zaman salbeksiz kullanılmıştır. Seçilen yazma eserlerden 18 adedinin şemseleri soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır (13, 29, 167, 301, 313, 94, 11, 199, 124, 309, 310, 161, 40, 35, 333, 53, 99, 174 envanter numaralı eserler). Geri kalan yazma eserlerden 3 tanesi mülevven şemse (311, 207, 24 envanter numaralı eserler) 1 tanesi üstten ayırma şemse (17 envanter numaralı eser) 1 tanesi de

alttan ayırma şemselidir (174 envanter numaralı eser). Envanter numaraları 94 ve 35 olan eserler ise çârköşe tekniğiyle yapılmışlardır.

Yazma eserlerden 292 ve 279 envanter numaralı eserlerde aynı kompozisyon özellikleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu eserlerde cildin alt/üst kabında, sırtında, sertâb ve miklebinde yaprak formuna benzeyen motifler kullanılmış ve soğuk baskı yöntemiyle yapılmıştır. Kabın orta kısmında daire formunda çiçek motifine benzeyen dört adet motif kullanılmıştır. Kabın tam ortasında kabı iki eşit parçaya yapraklar ayırmıştır. 171 ve 188 envanter numaralı eserlerde ise şemse formu kullanılmamakla birlikte 171 envanter numaralı eserde, dikdörtgen formda alttan üstten geçmeler, altınla tezyinlenerek XIII .ve XIV. yüzyıl dönem özelliğini göstermektedir. Bu eserde merkezde kullanılan tasarımın köşegenlerinde çizgiler ve noktalar kullanılmıştır. 188 envanter numaralı eserde ise birbirine geçme ipliklerden oluşturulan bir form temel alınarak, bu formun karşılıklı $\frac{1}{4}$ simetri şeklinde tekrarlanması sonucunda bir alan elde edilmiştir. Cetvelle kablarn kenarları sınırlandırılmış dış pervazda ise zencirek kullanılmıştır. Ancak eserin dış kabı bozulmaya uğradığı için tam olarak desen anlaşılammamaktadır. 17 envanter numaralı eserde ise cildin üst kabı sonradan yapılmış, kırmızı zemin üzerine siyah desenleri olan başka bir kâğıt derinin üzerine yapıştırılmıştır. Alt kabında ise şemse, salbekler ve köşebentler mevcuttur. Şemse, üstten ayırma şemse tekniğiyle yapılmış, kullanılan motifler bozulmaya uğradığı için anlaşılammamaktadır. Eserin çizimi yapılırken helezonik hareketleri dikkate alınarak çizimleri gerçekleştirilmiştir. Kabın aşırı yıpranmasından dolayı motifler tespit edilememiştir. Eserde yer alan salbekler ise şemseye bağlı şekildedir. Kabın dış pervazında zencirek olduğu anlaşılmakta ancak kabın çevresi bozulmaya uğradığı için desen devam etmemektedir. Yan kâğıt olarak su yollu filigranlı kâğıt kullanılmıştır.

Kütüphanede yer alan 124, 11, 313, 311 envanter numaraları eserler ise form, kompozisyon ve kullanılan malzeme itibariyle diğer yazma eserlere göre daha az yıpranmıştır. Bunlardan 313 envanter numaraları eserde kahverengi renkli deri kullanılmış eserin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin içersinde $\frac{1}{4}$ simetri rûmi ve hatayi grubu motifler

kullanılarak tezyin edilmiştir. Miklebi'nde cildin dış kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse vardır. Bu şemsenin içersini ½ simetrlili rumi ve hatayi grubu motifler oluşmaktadır. XVI. yüzyıl karakteristik dönem özellikleri bu eserde görülmektedir.

Kütüphanede 29, 161, 13 envanter numaralı örneklerde olduğu gibi şemse formunda saz yolu üslubunda tezyinat yapıldığı görülmektedir. Genelde oval, dilimli şemse kullanılarak bir yaprak kümesinden veya birkaç saptan çıkan ince dal şemse içinde dağılmış, kıvrılmış veya kırılarak yön değiştirmiştir. Bu dallar üzerinde hançerî yapraklar, tomurcuk halinde, açmış veya buket halinde hatayîler sıralanmıştır. Saz üslubu olarak adlandırılan bu tasarım, miklebin şemse ve köşebentlerinde de devam etmiştir. 311 envanter numaralı eserde ise açık kahverengi, renkli deri kullanılmış eserin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Cildin dış kabında şemse formu kullanılmış, salbeklere yer verilmemiştir. Şemse, mülevven şemse tekniğiyle yapılmıştır. Bozulmaya uğradığı için şemsenin içinde kullanılan motiflerin tamamı anlaşılammaktadır. Ancak hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Tek bir noktadan çıkan helezonlar serbest kompozisyon tekniğiyle kullanılmıştır. Miklebinde, kabına oranla daha küçük boyutta bir şemse yer alır. İçinde hatayi motifi yalnız bir şekilde tezyin edilmiştir. 11 envanter numaralı eserin yazım tarihi belli olmamasına rağmen gerek form gerek kompozisyon özellikleri olarak XV. yüzyıl dönem özelliklerini göstermektedir. Bu eserde vişneçürüğü, renkli deri kullanılmış eserin ön kabı, arka kabı, sırtı, sertâbı ve miklebi mevcuttur. Bu dönem deri ciltlerinde uygulanan bezemeler genellikle, cildin ön ve arka dış kabının yüzeyine oranla iri, dilimli, salbekli oval şemseli ve köşebentlidir. Mikleb üzeri şemsesi de dilimli ve yuvarlaktır. Eserlerde rumi motifleriyle birlikte XV. yüzyıl deri ciltlerinde yaygın olarak kullanılan sarmal dallar üzerine sıralanan iri çiçekler ve yapraklarla tezyinlenmiştir. Cildin dış kabında şemse formu ve salbekler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemsenin içersinde ¼ simetri ile rumi motifi ve hatayi grubu motifler kullanılmış ve tezyin edilmiştir. Salbeklerinde ise penç motifi tek olarak kullanılmıştır. Miklebi'nde cildin alt kabında kullanılan şemseye oranla daha küçük formda bir şemse kullanılmıştır. 124 envanter numaralı eser ise doğa şartlarından

olumsuz etkilenerak bozulmaya uğramıştır. Eserde Nem lekeleri, kurt yenikleri ve yırtıklar bulunmaktadır. Cildin dış kabında şemse formu salbek ve köşebentler kullanılmış, salbekler şemseye birleştirilmiştir. Şemse, soğuk şemse tekniğiyle yapılmıştır. Şemse ve köşebentlerin içinde hatayi grubu motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Eserdeki tezyinat özellikleri ele alındığında XV. yüzyıl dönem özellikleri bu eserde de görülmektedir Şemse ve köşebentler XV. yüzyıl deri ciltlerinde yaygın olarak kullanılan sarmal dallar üzerine sıralanan iri çiçekler ve yapraklarla tezyinlenmiştir.

Sonuç olarak denebilir ki bu çalışma ile Denizli Akşitler Kütüphanesi'nde bulunan yazma eserler kapsamlı olarak incelenerek, eserler görselleri ile günışığına çıkarılmıştır. Söz konusu yazma eserlerin cild tezyinatlarının, kompozisyon özellikleri çizimleri yapılarak daha net bir görüntü elde edilmiş ve tasarımlar anlaşılır hale getirilmiştir. Daha önce bu yazma eserlerle ilgili başka bir çalışma yapılmamasından dolayı yapılan çalışma önem kazanmaktadır. Böylece bin yıllık bir geçmişe sahip olan bu yazma eserlerin, gelecek kuşaklara aktarılması konusunda bir köprü kuracak önemli bir netice elde edilmiştir.

KAYNAKÇA

AKAR, Azade ve Cahide, KESKİNER (1978). Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif, İstanbul : Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.

AKSOY, Şule (1977). “Kitap süslemelerinde Türk Barok-Rokoko Üslubu”, Sanat, S.6 İstanbul.

ARITAN, Ahmet Saim (2003). Orta Asya’dan Anadolu’ya Türk Cilt San’atı, H:Ü Ed. Fak. San. Tarihi Böl. Sanatta Anadolu- Asya İlişkileri Sempozyumu, Ankara.

ARITAN, Ahmet Saim (1993). Ciltçilik, İslam Ansiklopedisi , C.7, İstanbul

ARITAN, Ahmet Saim (2006). “Kitap Sanatlarımızın Değerlendirilmesi Bağlamında Türk Cilt Sanatı’nın Geleceği” **Uluslar arası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu, Bildiriler Cilt 1**, 16- 18 Kasım 2006 İzmir,384.S

ARITAN, Ahmet Saim (2008). Türk Cild Sanatı. Türk Kitap Medeniyeti. İstanbul: İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları.

ARSEVEN, Celal Esat (1975). Sanat Ansiklopedisi, C.1 İstanbul.

ASLANAPA, Oktay (1982). Osmanlı Devri Cild Sanatı. İstanbul: Türkiyemiz, S.38.

AYVERDİ, İlhan (2011). Misalli Büyük Türkçe Sözlük C.2 İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

BARIN, Emin. “Cilt Tarihine Ait Şifâi Düşünceler”

BARIN, Emin (2010). Hattan Harfe Çizgiden Dışarı. İstanbul : Boyut Yayınları.

BAŞAR, Fuat ve Yavuz Tiryaki (2006). Türk Ebrû Sanatı. İstanbul: Gözen Yayınları.

BAYKARA, Tuncer,(1984). Yatağan Her Şeyi İle Tarihi Yaşatma Denemesi. Tokyo: Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University of Foreign Studies.

BİROL, İnci – DERMAN, Çiçek (2005). Türk Tezyini San’atlarında Motifler, İstanbul.

BİNARK, İsmet (1975). Eski Kitapçılık Sanatlarımız, Ankara: Ayyıldız Matbaası A.Ş.

BÜNGÜL, Nureddin Rüşdü. Eski Eserler Ansiklopedisi C I. İstanbul.

ÇAKIRTAŞ, Aydın (2007). Kitaba İşlenen Medeniyet; Türk cilt Sanatı. İstanbul: İSMEK El Sanatları Dergisi.

ÇEKER, Alper (2008). Türk Kitap Medeniyeti. İstanbul: İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Yayınları.

ÇİĞ, Kemal, (1971). Türk Kitap Kapları, İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.

CUNBUR, Müjgan (1969). Kanuni Devri Kitap Sanatı, Kütüphaneleri ve Süleymaniye Kütüphanesi. Ankara: T. Küt. Der. Bül C. XVII, S3.

CUNBUR, Müjgan (1968). Türk Kitap Sanatlarına ve Minyatürlerine Genel Bir Bakış. Ankara: T. K. Der. Bül. C. XVII, S.2 .

CUNBUR, Müjgan (1976). Türklerde Cild Sanatı. Ankara: Türk Dünyası El Kitabı.

DEVELİOĞLU, Ferit (2010). Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara: Aydın Kitabevi

Deniz Ciltevi (1993). Ansiklopedik İslam Lugatı. İstanbul

DERMAN, Uğur (1976). Türk Sanatında Ebrû. İstanbul.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi Cilt I, İstanbul 2008. Yem Yayınları.

ESİN, Emel (1984). “İlk Devir Türk Kitap Sanatları” Kemal ÇİĞ Armağan Kitabı, İstanbul.

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, I. Uluslar arası Türk Dünyası Kültür Kurultayı Bildiri Kitabı VI, Ankara, 2007.

ERSOY, Ayla (1988). Türk Tezhip Sanatı. İstanbul: Akyayınları.

Hayat Ansiklopedisi, (1983) Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul.

HALDANE, Duncan (1983). İslamic Bookbindings, London.

HALDANE, Duncan (1990). Bookbindings Encyclopaedia Iranica, C. IV Newyork 1990.

İNALCIK, Halil – RENDA, Günsel (2003). Osmanlı Uygarlığı, İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Geleneksel El Sanatları / Kültür Eserleri Dizisi

İslam Ansiklopedisi Cilt 07,09 (1993). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Alan Araştırmaları Merkezi. 651 S.

JAMES, David (1980). Qur'ans And Bindings. London.

KESKİNER, Cahide (1988). Süsleme Sanatlarımızda Rûmi. İstanbul: Antika S.39.

KESKİNER, Cahide (1990). Türk Motifleri. İstanbul.

MAVİLİ, Gürcan (13- 15 Kasım 2002). Geleneksel Cilt Sanatında Kullanılan Hatalı Terimler ve Anlatımlar “ 8.El Sanatları Sempozyumu.–İzmir, S.286

MESERA, Gülbün (1998). Türk Sanatında İnce Kağıt Oymacılığı. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

MERİÇ, Rıfki Melül (1963). Türk Sanatı Tarihi Vesikaları. Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri I. İstanbul.

MERİÇ, Rıfki Melül (1954). Türk Cilt Sanatı tarihi Araştırmaları I, Vesikalar. Ankara.

Meydan Larousse, (1969) C II Meydan Y. İstanbul

MUTLU, Belkıs (1966). Türk Cild Sanatına Toplu Bakış. İstanbul. Akademi S.5.

MÜLAYİM, Selçuk (1982). Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler, Selçuklu Çağı. Ankara.

MUTCALI Serdar (1995). Arapça-Türkçe Sözlük, İstanbul.

ÖCAL, Orhan, (1971). Kitabın Evrimi. Ankara.

ÖZCAN, Yılmaz, (1990). Türk Kitap Sanatında Şemse Motifi, Ankara: Mas Matbaası.

ÖZEN, Mine ESİNER, (1998). Türk Cilt Sanatı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ÖZEN Mine ESİNER, (1985). Yazma Kitaplar Sözlüğü , İstanbul- 1985.

ÖZKEÇECİ, İlhan - ÖZKEÇECİ, Bilge Şule(2007). Türk Sanatında Tezhib, İstanbul: Seçil Ofset.

ÖZÖN, Mustafa Nihat (1987). Osmanlıca Türkçe Sözlük. Sümbül Basımevi.

RABY, Julian and TANINDI, Zeren, (2006). Turkish Bookbinding in the 15th Century. University of Washington Press (May 26, 2006)

SERİN, Muhittin (2008). Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar. İstanbul: Kubbealtı.

Hat ve Tezhip Sanatı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2009). , Ankara.

TANINDI, Zeren (1990). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde Ortaçağ İslam Ciltleri. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Yıllığı, S.4.

TANINDI, Zeren (1985). “Cilt Sanatında Kumaş” , Sanat Dünyamız Yıl 11 S.32 1985 s. 27-34.

TANINDI, Zeren: “Osmanlı Sanatında Cilt” ,Osmanlı Ansiklopedisi; Kültür ve Sanat C. XI.

TURAN, Gökçe, (2000). 16. ve 17. Yüzyıllarda Lazıkıyye (Denizli) Kazası. Türk Tarih Kurumu.

TURANİ, Adnan, (1993). Sanat Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türk Ansiklopedisi, (1963). MEB, Ankara.

Türk Dünyası El Kitabı, Ankara 1992.

ÜLKER, Muammer (1987). “ Türk Cilt San'atı ”, Sandoz Bülteni,7. Yıl, S.26, Sayı 2

YAZIR, Mahmud Bedreddin, (1981). Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli I.-II. Kitap. Ankara: Ayyıldız Matbaası A.ş

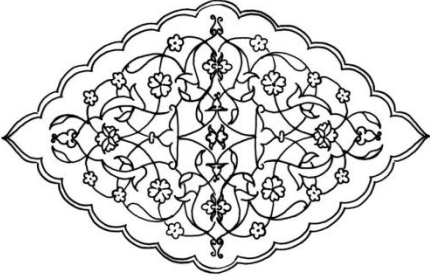
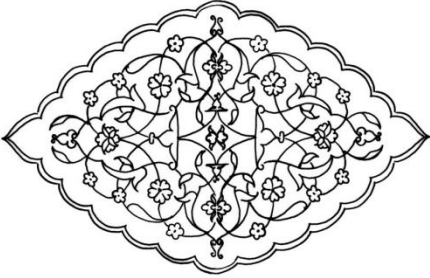
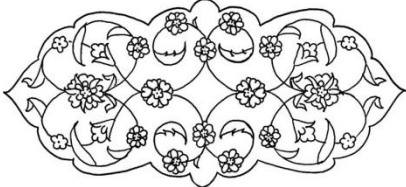
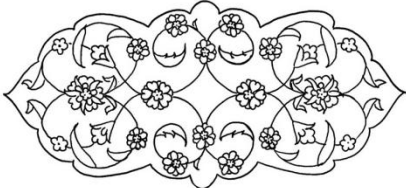
TEZLER:

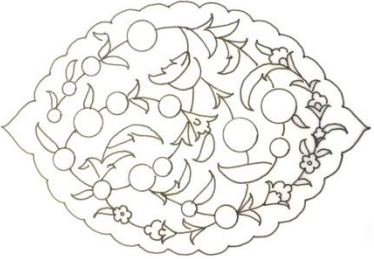

ARITAN, Ahmet Saim (1992). Konya Dışındaki Müze ve Kütüphanelerde Bulunan Selçuklu ve Selçuklu Uslûbunu Taşıyan Cild Kapakları, Yayınlanmamış, Doktora Tezi, dan. Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Konya.

Mavili, Gürcan (2002). Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 13. ve 14. YY'lara Ait Cilt Sanatı Örnekler, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, dan Prof. İlhami Turan, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gel. Türk El San. Ana Sanat Dalı Cilt Programı, İstanbul.

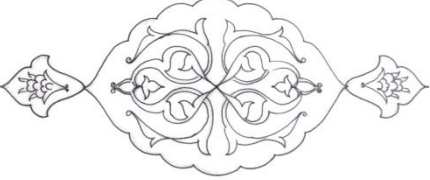
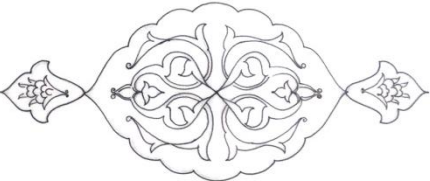

Uyanık, Ümran (2010). Kütahya Vahidpaşa İl HalkKütüphanesi'ndeki 1153 No'lu Mesnevî-İ Şerîf'in Tezhib ve Cilt Sanatı Bakımından İncelenmesi, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Hakkı Önkol, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Programı, İzmir.

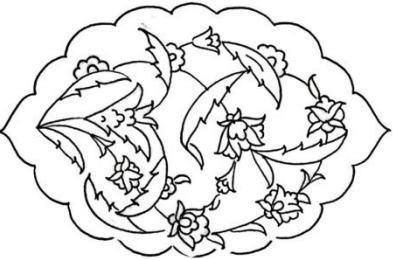
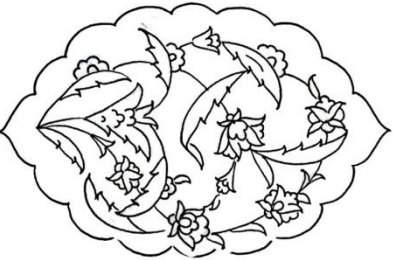

EKLER

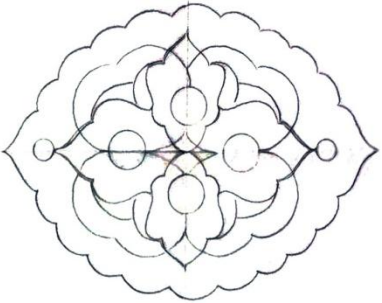
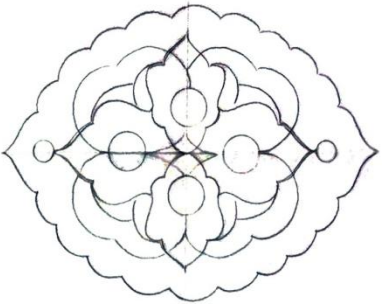
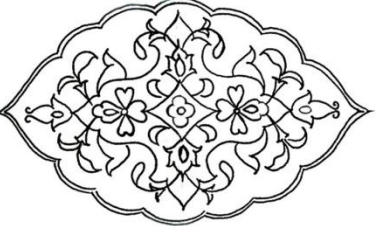

11 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	11 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	11 env. nolu eser Miklep
199 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	199 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	199 env. nolu eser Miklep

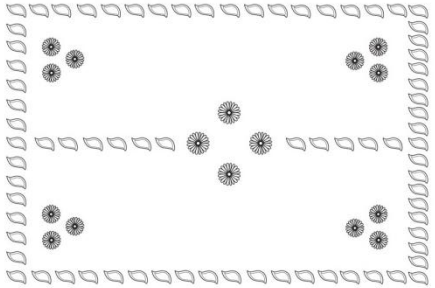
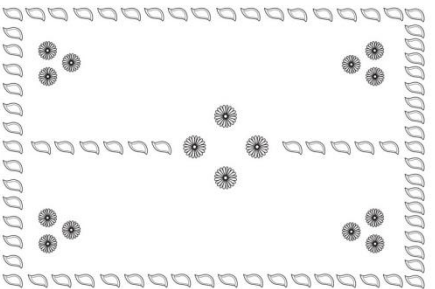
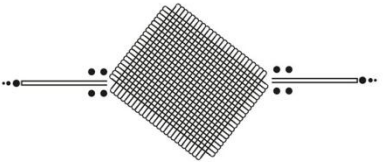
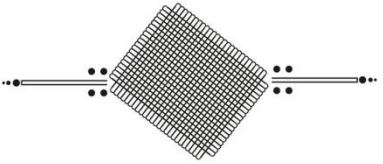
13 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	13 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	13 env. nolu eser Mikklep
29 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	29 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	29 env. nolu eser Mikklep

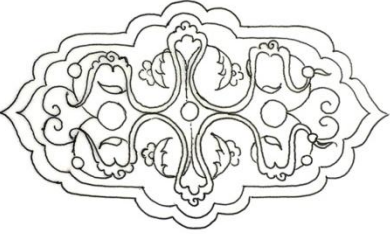
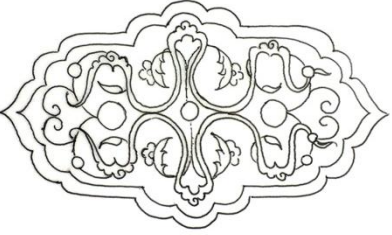
40 env. nolu eser Üst Kab	Surt	40 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	40 env. nolu eser Mikklep
333 env. nolu eser Üst Kab	Surt	333 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	333 env. nolu eser Mikklep

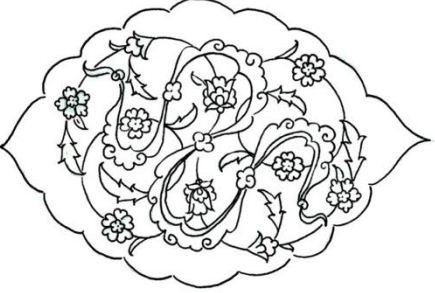

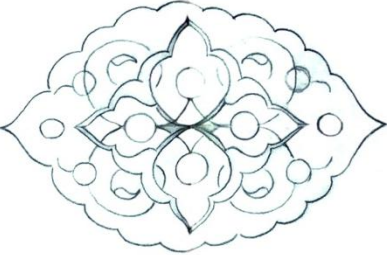
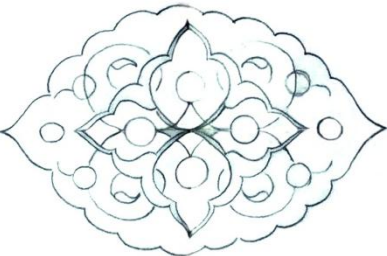
53 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	53 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	53 env. nolu eser Miklep
99 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	99 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	99 env. nolu eser Miklep

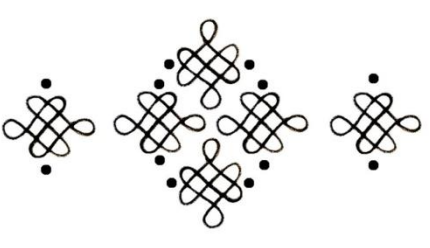
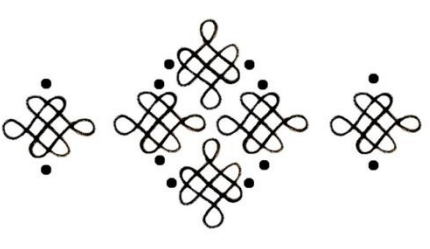
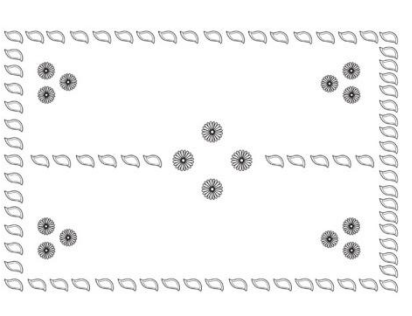
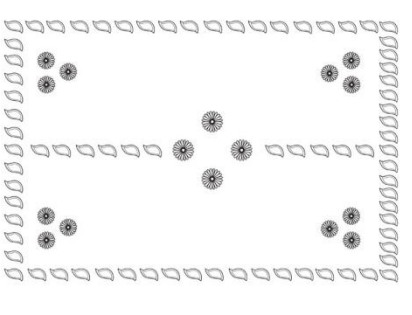
124 env. nolu eser Üst Kab	Surt	124 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	124 env. nolu eser Miklep
161 env. nolu eser Üst Kab	Surt	161 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	161 env. nolu eser Miklep

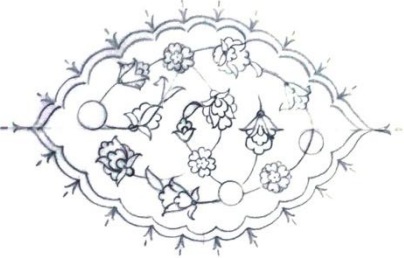
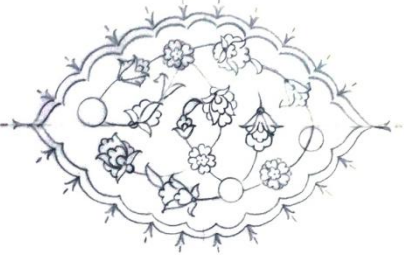

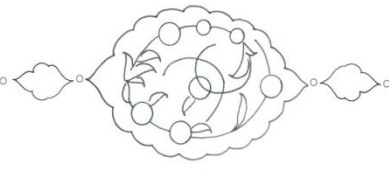

167 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	167 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	167 env. nolu eser Mikklep
313 env. nolu eser Üst Kab	Sirt		Sertab	
313 env. nolu eser Üst Kab				

279 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	279 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	279 env. nolu eser Miklep
171 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	171 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	171 env. nolu eser Miklep

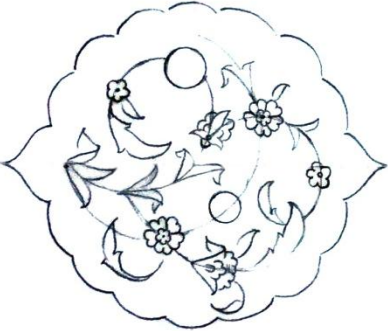
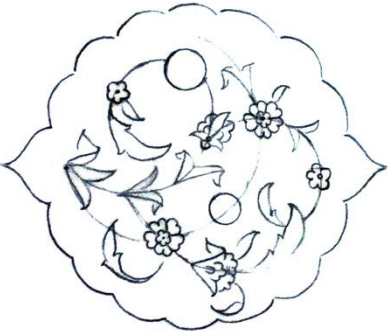
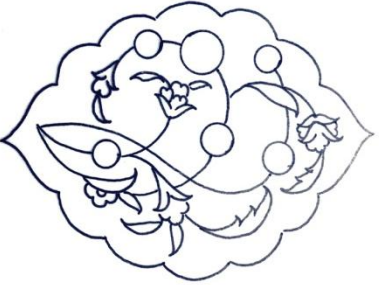
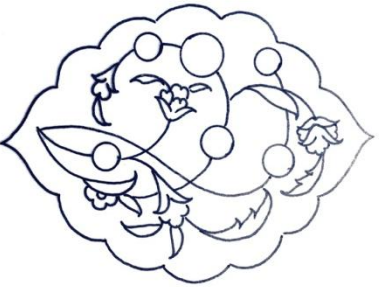
174 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	174 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	174 env. nolu eser Mikklep
24 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	24 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	24 env. nolu eser Mikklep

175 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	175 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	175 env. nolu eser Müklep
94 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	94 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	94 env. nolu eser Müklep

171 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	171 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	171 env. nolu eser Miklep
292 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	292 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	292 env. nolu eser Miklep

311 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	311 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	311 env. nolu eser Miklep
207 env. nolu eser Üst Kab	Sirt	207 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	207 env. nolu eser Miklep

301 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	301 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	301 env. nolu eser Miklep
310 env. nolu eser Üst Kab	Sırt	310 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	310 env. nolu eser Miklep

309 env. nolu eser Üst Kab	Surt	309 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	309 env. nolu eser Miklep
35 env. nolu eser Üst Kab	Surt	35 env. nolu eser Alt Kab	Sertab	35 env. nolu eser Miklep

